

PIERRE-ANDRÉ TAGUIEFF

ANTISEMITIZM

KÜLTÜR KİTAPLIĞI 171

DOST

Pierre-André Taguieff

Bir felsefeci, siyaset bilimci ve fikir tarihçisi olan Taguieff, CNRS'te ders vermekte ve İkinci Dünya Savaşı, milliyetçilik, siyasi propaganda gibi konularda yaptığı çalışmalarla tanınmaktadır.

Taguieff, Pierre-André
Antisemitizm
ISBN 978-975-298-583-4 / Türkçesi: Işık Ergüden
Eylül 2017, Ankara, 139 sayfa
Kültür Kitaplığı: 171; Sosyoloji: 12

ANTİSEMİTİZM

Pierre-André Taguieff

DOST

ISBN 978-975-298-583-4

L'Antisémitisme
Pierre-André Taguieff

Birinci baskı, Eylül 2017, Ankara

Türkçesi, Işık Ergüden

Yayına hazırlayan, Rojda Yıldırım

Teknik hazırlık, Mehmet Dirican

Erdal Akalın - Dost Kitabevi
Sertifika No: 12386
Paris Cad. No: 76/7, Kavaklıdere 06680 Ankara
Tel: (0.312) 435 93 70 • Faks: (0.312) 435 79 02
www.dost ayinevi.com • bilgi@dostya inevi.com

Baskı, Pelin Ofset Ltd. Şti.
Sertifika No: 16157
İvedik Organize Sanayi Bölgesi, Matbaacılar Sitesi
1514. Sokak no: 28-30 Yenimahalle / Ankara
Tel: (0.312) 395 25 80-81 • Faks: (0.312) 395 25 84

İÇİNDEKİLER

Giriş

19. yüzyılın son yirmi yılından itibaren birçok Batı ülkesinde, "antisemitizm" terimi, ortak özelliği Yahudiler karşısında, onların dinsel inançları ve yaşam tarzları karşısında düşmanlık sergilemek olan, tarihte gözlemlenmiş söylem, temsil ve inançların, kurumsal uygulama ve biçimlerin bütününü belirtmek için türsel bir terim olarak kullanılır. Yahudileri tecrit etmek ya da kovmak için aşağılamayı ve korkutmayı hedefleyen ayrımcılık ve zulümlerle toplumsal olarak kendini gösteren bu düşmanlık, yoğunluk, toplumsal görünürlük ve ideolojik kabul bakımından değişkenlik gösterir. Münferit kişilerde ise genellikle değişik düzeylerdeki kaygı ya da fobiyle, nefret, hınç ya da aşağılamayla bir arada görülür. Jean-Paul Sartre'ın *Réflexions sur la question juive*'de [Yahudi Sorunu Üzerine Düşünceler] (1946) belirttiği gibi, antisemitizm "hem bir tutku hem de bir dünya anlayışıdır" (Sartre, 1954, s. 19).

Yahudiler karşısındaki düşmanlık, yalancı suçlamalar taşıyan ve kötü niyetli dedikoduları ya da iftiracı teşhirleri yayan söylemlerde ifade bulur. Hıristiyan kültüründen kaynaklı geleneksel Batı antisemitizminde nefret baskındır. 20. yüzyıl boyunca ideolojikleşen Yahudi-karşıtı bu

nefret dünyanın her yerine yayıldı, özellikle komplocu doktrinlerle birleşti (Taguieff, 2013a). Müslüman dünyasında (ikinci sınıf yurttaşlık anlamına gelen) *zimmi* statüsüne sahip Yahudilere karşı benimsenen geleneksel tutum daha ziyade aşağılamadan kaynaklanıyordu (Lewis, 1989, s. 49-50); (ritüel cinayetten uluslararası Yahudi komplosuna dek) Avrupa'daki Yahudi-karşıtı inançların kültürel aktarımı burada nefreti sıradanlaştırmış, İslamcı hareketlerin İsrail'e ve "dünya siyonizmi"ne karşı mücadelede harekete geçmesinin vehim yüklü saiki olmuştur (Herf, 2007; Taguieff, 2010). Nefret nesnesi olan Yahudiler kötülük yapma gücünü temsil eden düşmanlardır. Dolayısıyla, şeytanlaştırılmışlardır (Poliakov, 2006; Wistrich, 2003). Antisemit biri için "Yahudi bireyin kötülük ruhuyla özdeş olduğu" (Sartre, 1954, s. 46), yani Şeytan figürüyle özdeşleştirildiği saptamasından yola çıkan Sartre, antisemitizmin "kökensel olarak bir Manicilik" olduğu, "dünyanın gidişatını İyilik ilkesiyle Kötülük ilkesinin mücadelesiyle açıkladığı" sonucunu çıkartır (*a.g.e.*, s. 47). Bu ikilem aşılamaz: "Bu iki ilke arasında hiçbir uyum olamaz: Birinin zafer kazanması ve diğerinin yok olması gerekir" (*a.g.e.*). Yahudi-karşıtı dünya anlayışı felaketçi, hatta kıyametçidir, apokaliptiktir (Cohn, 1967). Dolayısıyla, nihai büyük kavgaya dair kıyametçi vizyon Hitlerciliğin merkezinde yer alır (Wistrich, 1985; Burrin, 2004; Longerich, 2008).

(Halk, etnik yapı ya da ulus olarak) Yahudilerin ve (din ve kültürel biçim olarak) Museviliğin reddini belirtmek için "Yahudi-karşıtlığı" terimi özel olarak kullanılır ve esasen Hıristiyan kökenli teolojik-dinsel argümanlara

dayanır. Bazı yazarlar –dinsel temelli düşmanlık olan– Yahudi-karşıtlığını ırksal, ırkla ilgili ya da ırkçı temeldeki düşmanlık olan antisemitizmden o denli ayırırlar ki ikisi arasında yapısal bir farklılık ve bir süreksizlik olduğunu ileri sürerler. Bu perspektif içinde, antisemitizm, Yahudilerin özgürleşmesine karşı duran olumsuz tepkiler bütünü olarak nitelenir. Dolayısıyla, modern dönemin bir ürünü olarak belirir. Gerçekten de, antisemitler iki tavır arasında salınırlar: Bir yandan, bütün Yahudilerin asimilasyonunu talep ederler, ki böylece Yahudiler ancak Yahudi olmaktan çıktıklarında kabul edilebilir olacaktır; diğer yandan, Yahudiler asimile edilemeyecek kadar farklı olduklarından asimilasyona da karşı çıkarlar.

Keza Yahudiler karşısındaki düşmanlık iki ayrı biçime bürünebilir. Bu biçimler radikalleştirildiğinde, sırasıyla, Yahudi kimliğinin inkârı üzerinde temellenen evrenselci türde bir Yahudi-düşmanlığını ve Yahudilerin insan türünden dışlandığı bir insanlık inkârını içeren ayrımsalcı bir Yahudi-düşmanlığını açıklar. Yahudiler ya Yahudi olarak yok olmaya (üstlenilmeyen bir ırkçılık olarak görülebilecek, topyekûn asimilasyon mantığı) ya da yeryüzünden yok olmaya (ırkçı, fiziksel kökünü kazıma mantığı) mahkûm edilmişlerdir. Kesinlikle modern bir olgu olarak kavranan antisemitizm politik, ekonomik ve toplumsal bileşenleriyle olduğu kadar, geleneksel Yahudi-karşıtlığına özgü teolojik ya da dinsel rasyonelleştirmelerden nöbeti devralmış ırkçı meşrulaştırma tarzlarıyla da nitelenir (Arendt, 2002, s. 219-366).

I. Bölüm

SÖZCÜK SORUNU: "YAHUDİ-KARŞITI IRKÇILIK" VE "ANTİSEMİTİZM"

Konuya girerken, Batı'daki antropolog, tarihçi ve dilbilimcilerin uzun süredir terk ettiği, "Samiler" ile "Âriler" (ya da "Hint-Avrupalılar") arasındaki mücadele tezine dayalı ırkçı tarih anlayışına borçlu olunan "antisemitizm" sözcüğünün yanlış ifade edilmiş niteliğini vurgulamak uygun olur. Bu anlayış, dille ırkın genellikle birbirine karıştığı, Sami dillerinden "Sami ırkı"na ya da "Sami ırkları"na geçilen, Hint-Avrupa dillerinden "Hint-Avrupa ırkı"na (ya da "Âri" ırka) geçilen bir döneme tarihlenir. 1860 yılında, Avusturyalı bir Yahudi olan Moritz Steinschneider tarafından uydurulan "antisemit" sıfatı, Ernest Renan'ın "antisemit önyargılar"ını (*antisemitische Vorurteile*) teşhir etmek amacıyla bulunmuş (Bein, 1990, s. 594-595; Smith, 1997, s. 145, dipnot 33) ve ardından, 1870'lerin sonunda, Yahudi-karşıtı bazı çevreler tarafından kendilerini nitelemenin bir tarzı olarak kullanılmıştır. Kendilerine "antisemit" diyenlerin savunduğu doktrin de "antisemitizm"

(*Antisemitismus*) sözcüğüyle belirtilmiş, 26 Eylül 1879'da "Antisemitler Birliği"ni (*Antisemiten-Liga*) kuran, Yahudi-karşıtı ideolog ve ajitatör Wilhelm Marr tarafından 1879-1880'de bayraklaştırılmıştır.

"Antisemit" (*antisemitisch*) ve "antisemitizm" terimleri Almancanın genel sözdağarına milliyetçi tarihçi Heinrich von Treitschke'nin (1834-1896) 15 Kasım 1879'da yayımlanan "Perspektiflerimiz" adlı makalesinin yol açtığı polemik sayesinde dahil olacaktır. Bu makalede, en fazla anılan Yahudi-karşıtı sloganlardan biri olacak "Yahudiler bizim felaketimizdir!" ifadesi yer alır (Boehlich, 1965, s. 13). 1880 Ağustos'unda, Yahudi özgürleşmesini radikal bir şekilde sorgulamayı hedef alan "Antisemit Dilekçe"nin Yahudi-karşıtı Wagnerci Bernhard Förster ve Max Liebermann tarafından kaleme alınması, bu terimlerin kullanımının sıradanlaşmasına katkıda bulunur. Marr'ın desteğiyle ulusal düzeyde yaygınlaşan bu dilekçe yaklaşık iki yüz altmış beş bin Alman tarafından imzalanacak ve antisemit hareketin manifestosu rolünü oynayacaktır (Taguieff, 2012, s. 177-183). 1882'de, *Büyük Brockhaus Sözlüğü*, *Antisemitismus* kelimesini şöyle tanımlar: "Yahudilerden duyulan nefret. Musevilik düşmanı. Semitizmin özellikleriyle, görünüm ve niyetleriyle mücadele."* Alexander Bein'ın (1958, s. 240) belirttiği gibi, "Yahudilere yönelik eski nefreti [*Judenhass*] belirtmek için yeni bir sözcük yaratılmış olması, Yahudi sorununun [*Judenfrage*] yeni bir evreye girdiğine kanıttır".

* Alıntıların ardından, eserin sonunda mevcut kaynakçaya gönderme yapan referanslar dışında, çeviri bize aittir.

"Yahudi sorunu"nun açıkça ırksallaştırılması, Yahudilere fiziksel ve zihinsel, değişmez ırksal özellikler atfetmenin damgasını taşıyan dinsellik-sonrası yeni bir Yahudi fobisi düzenine girildiğini gösterir. Yahudi fobisinin bu yeni biçiminde, farklı Yahudi kategorileri arasında artık ayrım yapılmaz: Her Yahudi, Yahudi olduğu için, "Yahudi tehlikesi"ni temsil ediyor olarak belirtilir. Genellikle hâlâ "ırkçı antisemitizm" olarak adlandırılan (Friedländer, 1971, s. 68) antisemit ideolojinin yaygınlaşmasının birinci pratik sonucu budur (bunun da siyasal sonuçları önemlidir). Modern öncesi bir "antisemitizm"in mevcudiyetini varsayan (bu durumda modern sonrası, postmodern bir "antisemitizm" neden olmasın?) düpedüz yanlış "modern antisemitizm" kategorisine gelince, bunun anlamı katı bir şekilde kronolojiye bağlıdır. Fakat, son derece çeşitli toplumsal, kültürel ve ideolojik-politik olgular için ortak bir etiket olarak kullanıldığından, bir karışıklık kaynağıdır (Levy, 1991).

"Antisemitizm" sözcüğünün ısrarla kullanımı, bu şekilde (yanlış) anlaşılan bir olguya karşı mücadele etmek isteyenlerin mesajını bozmak ve bu alanda yürütülen araştırmaya engel olmak sonucunu doğuran paradoksların ve kafa karışıklıklarının kökeninde yer alır. Sadece şunu belirtelim ki, deyimi harfiyen ele aldığımızda, çok sayıda melezlik nedeniyle, terimin eski etnik anlamında bütün Yahudiler "Sami" sayılamaz ve bütün sözde "Samiler" de Yahudi değildir (Araplar da "Sami" kabul edilir). *Stricto sensu*, "antisemitizm" sözcüğü, (Yahudileri "Sami" diye kategorileştiren) ırka dair sözde-bilimsel modern bir doktrinden, (betimleyici, değer biçici ve açıklayıcı bir teori olan)

ırksalcılığın ya da (siyasal bir program içeren normatif ve buyurucu bir teori olan) ırkçılığın bir biçiminden ödünç argümanlar üzerinde temellenmiş bir şekilde Yahudilerin reddi anlamına gelir.

Siyasal ideolojilerin tarihine özgü bu perspektif içinde, terimin dar anlamında "antisemitizm"in diğer ırkçılıklar arasında bir ırkçılık biçimini, daha doğrusu, konusu ya da hedefi ("Yahudiler") bakımından özelleşmiş bir ırkçılığı belirttiği varsayılır. Burada, tanım kolaylığı açısından, onu siyasetinin temel yönelimi haline getiren nasyonal-sosyalist rejimin yok olmasının ardından ideolojik bir kalıntı statüsü edinmeden önce, 1880'li yıllardan itibaren, birçok Avrupa ülkesinin siyaset alanında geçtiği haliyle, *kelimenin tam anlamıyla* antisemitizmden söz edildiği belirtilmelidir.

Kelimenin gerçek anlamıyla antisemitizmin ortaya çıkışından önce ve (Nazi-sonrası dönemde) marjinalleşmesinden sonra, Yahudi-karşıtı (ideolojik ve kurumsal) konfigürasyonlar, (19. yüzyılda uydurulmuş ırksal bir kategori olan) "Samiler"e ve (mitik "Sami ırkı"na atfedilen zihinsel ve ahlaki özellikler bütünü olan) "Semitizm"e her türlü referanstan bağımsız var olmuştur. Fakat, gündelik kullanımda, "antisemitizm" terimi, "Yahudilere yönelik ırkçılık" kategorisinin sınırlarını aşarak geniş anlamda kullanılmaya devam etmektedir. Bundan böyle, tarihte –hatta naif ya da çok yanlış bilgilenmiş kişiler için her zaman ve her yerde– Yahudilerin boy göstermesinden bu yana gözlemlenebilir olduğu varsayılan "Yahudi nefreti"nin (*Judenhass*) eşanlamlısı işlevi görür. "Ezeli antisemitizm" tezi budur; tarih ise bir dizi "maske" ya da "kisve"nin art arda gelişidir.

Yahudi-karşıtı şiddetin bütün çağdaş biçimleri, bunlar genellikle ırkçılığa ya da ırksallığa yabancı olsa da, ve (Yahudileri "ırkçılık"la suçlayarak) "ırkçılık-karşıtı" bir görüş ya da konuma giderek daha fazla bağlı kalsalar da, genellikle "antisemitizm"in ifadeleri olarak tanımlanırlar. Bu şekilde yanlış kullanılan terim her türlü belirgin anlamını yitirir. Bununla birlikte, yanlış anlamaların ve belirsizliklerin kaynağı olarak, tarihsel bakımdan yanlış, semantik bakımdansa muğlak kabul edilebilecek "antisemitizm"in popüler tanımı budur. Fakat sözlüksel ve semantik alışkanlık baskın çıkmıştır ve, ne kadar eleştirilebilir olsa da, dilsel uygulamaları düzeltmek çok güçtür. Bu nedenle, "antisemitizm" sözcüğü, bir anlama sahip olabileceği tarihsel ve siyasal-kültürel bağlam dışında da kullanılmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, hiçbir ideolojik özellik içermeyen tanımlayıcı ve işlemsel bir "antisemitizm" tanımına bağlı kalınabilir: "Antisemitizm, grup olarak Yahudilere karşı ya da bu gruba aidiyeti nedeniyle Yahudi bir bireye karşı sözel ya da davranışsal, hafif ya da şiddetli bir düşmanlığın ifadesidir" (Ackerman & Jahoda, 1950, s. 91). Bu tanımda, çağdaş Yahudi-karşıtı konfigürasyonu özellikle nitelemek için, genel anlamını değiştirmeden, "antisemitizm" yerine "Yahudi fobisi" ve "Yahudiler" yerine (Yahudilerin yeni polemik kategorizasyonu olan) "Siyonistler" konabilir.

II. Bölüm

YAHUDİ FOBİSİ VE YAHUDİ-KARŞITI KONFİGÜRASYONLAR

Bazı çağdaş yazarlar "Yahudi fobisi" sözcüğünü daha az yananlamlı türsel bir terim olarak kullanır: Antik Yahudi fobisi (Schäfer, 2003), hem Musevi dinini hem de Yahudi halkını hedefleyen "pagan Musevi-karşıtlığı" (Lévy, 1979), genellikle "Musevi karşıtlığı" denen (Simon, 1948; Ruether, 1987) Hıristiyan teolojik-dinsel Yahudi fobisi, Aydınlanmacıların (Voltaire, Baron d'Holbach) din-karşıtı Yahudi fobisi, anti-kapitalist, devrimci ve sosyalist Yahudi fobisi (Fourier, Toussenel, Proudhon, Wagner, Marx, Bakunin), ırksal ve milliyetçi Yahudi fobisi, yani *kelimenin gerçek anlamıyla* antisemitizm (Marr, Drumont, Dühring, Fritsch, Chamberlain, Rosenberg) ve radikal anti-siyonizmin yapılandırdığı çağdaş post-antisemit Yahudi fobisi (Taguieff, 2002b, 2008) böyle tanımlanabilir.

Bunun yabancı düşmanlığının özgül bir biçimi olarak, yani yabancı ve düşman halk olarak algılanan Yahudi halkı karşısında korkuyla karışık bir nefret şeklinde tanımlanabi-

leceği varsayılırsa (Loewenstein, 2001, s. 113-128), Yahudi fobisi, öncelikle, tarihteki sürekliliği ya da direşkenliğiyle nitelenir, hatta diğerlerinden ayrılır; böylelikle, "en uzun süreli nefret" (Wistrich, 1991) olarak adlandırılır. Ardından, Hıristiyan (sonra da Müslüman) teolojik-dinsel kaynaklarından ayrılmayan ve o yoğunlukla bağlantılı (şeytanlaştırmada doruğa erişen), güçlü mitik yükle tanımlanır. Nihayet, bu fobiden etkilenen kültürlerin özel inançlarına dönük bir uyum kapasitesi içeren evrensel yaygınlığıyla kendini belli eder. Oysa, Sigmund Freud'un 1938'de belirttiği gibi, "Yahudiler karşısında farklı halklarda görülen nefretin yoğunluğunu ve direşkenliğini belirten bir olgunun ister istemez birçok nedeni olmalıdır" (Freud, 1993, s. 183).

Yahudi-karşıtı her konfigürasyon içinde hem değişmez suçlama temaları, hem de damgalayıcı yeni temsillerle olumsuz dedikoduların ya da basmakalıp ifadelerin yeniden dile getirildiği görülür. Gelenekten miras alınan Yahudi-karşıtı motiflerin tekrarlanması ne yeni suçlamaların dahil edilmesini ne de eskilerin başkalaşmasını engeller. Birçok uzmanın Yahudi-karşıtı konfigürasyonların çizgisel olmayan tarihinin herhangi bir anını öne çıkartarak ve buna tüm diğerlerinin indirgendiği temel ya da ortak payda muamelesi yaparak aynılaştırmaya çalıştığı Yahudi fobisinin tarihsel biçimlerinin çokluğu buradan kaynaklanır. Belki de, Maxime Rodinson'la birlikte şunu kabul etmek gerekir: "Antikçağ İsrailoğullarının ve onların gerçek ya da kurmaca soylarından gelenlerin içinde bulunduğu farklı durumlara, bunların neden olduğu ya da geçmişten miras alınmış ideolojilere bağlı olarak, Yahudi fobisinin çeşitli biçimleri vardır" (Rodinson, 1981, s. 318). Çok çeşitli Ya-

hudi fobileri olduğunu kabul etmek, "ezeli antisemitizmin, kendinde antisemitizm olarak adlandırılabilecek, her zaman aynı nedenlere sahip, yüzyıllar boyunca varlık sürdüren daimi bir olgu olmadığını" varsaymaktır (*a.g.e.*, s. 317). Bununla birlikte, "başlangıçtan günümüze antisemitizm"i ele almanın mümkün olduğuna uzun süre inanmaya devam etmek de mümkündür (Perry & Schweitzer, 2002).

Peki ama niçin "Yahudi" bu kadar farklı bağlamlarda böylesine şeytanlaştırıldı? "Kötülüklerimizin kaynağı" olmakla, kısacası "şeytani nedenselliği" (Poliakov, 2006) cisimlemekle neden sürekli suçlandı? Bu sorunun birçok cevabı vardır, ama, doğrusu, hiçbiri tatmin edici değildir. Bu cevaplar üç tür açıklama arasında salınır: 1. Yahudilerin kendine özgü yapısı (özellikle Yahudi-karşıtlarının, ama aynı zamanda Yahudi yazarların –en başta da 1894 yılında Bernard Lazare'ın– ileri sürdüğü özcü bir açıklama); 2. Yahudileri kabul eden toplumların Yahudi düşmanı özellikleri (Poliakov, 1973; Hilberg, 1988); 3. Yahudilerin tutumlarıyla düşmanca duyguların ve ayrımcılıkların hedefi olduğu ve olmaya devam ettiği, kendilerini kabul etmiş toplumlarda yaşayanların tutumları arasındaki etkileşim (Arendt, 2002; Katz, 1980). Fakat, sorun yeniden ortaya çıkar: Yahudiler karşısındaki nefret dolu düşmanlığı, yani Yahudi fobisinin toplumsal-tarihsel koşullara göre aldığı farklı biçimler altındaki sürekliliği nasıl açıklamalı?

1873 yılında, Renan, *L'Antéchrist*'te [Deccal] sorunu şöyle ortaya koyuyordu: "Yahudilere yönelik antipati [...] Antik dünyada öyle genel bir duyguydu ki onu teşvik etmeye hiç ihtiyaç yoktu. [...] Bu zavallı İsrailoğullarının halk olarak ömrünü katledilmekle geçirmiş olması neden-

siz olamaz. Bütün uluslar ve bütün yüzyıllar size eziyet etmişse, bunun muhakkak bir gerekçesi olmalıdır" (Renan, 1873, s. 251). Ve bir açıklamada bulunuyordu:

> Yahudi, zamanımıza dek, ortak hukuku ileri sürerek her yere dahil olmuştu; fakat, aslında, Yahudi ortak hukukun parçası değildi, kendi özel statüsünü koruyordu; her konuda güvenceye sahip olmak istiyordu, özellikle de kendi istisnaları, kendi yasaları konusunda. Kendisi bir ulus olmadan, ulusların yükümlülüklerini paylaşmadan, ulusların avantajlarına sahip olmak istiyordu. Hiçbir halk buna asla hoşgörü göstermedi. [...] İsrailoğullarının iddialarındaki en büyük yanlış anlama buradadır (*A.g.e.*, s. 251-252).

19. yüzyıl sonunun siyasal antisemitizminde karşılaşılacak suçlamanın ilkesi budur: Yahudiler "devlet içinde devlet" oluştururlar ya da kabul edildikleri ulusun içinde ayrı bir ulusturlar.

Antisemitizmin "genel nedenleri"nin Yahudilerin "doğası"nda aranması gerektiği ve bu doğanın başka halklar karşısında olumsuz tutum ve davranışlar (tahakküm, sömürü, yozlaştırma, yıkıcılık, vb.) dayattığı şeklindeki tez, 19. yüzyıl sonundan itibaren Fransızcadaki Yahudi-karşıtı edebiyatta Bernard Lazare'ın *L'Antisémitisme, son histoire et ses causes* [Antisemitizm, Tarihi ve Nedenleri] adlı ünlü kitabına referansla genellikle haklı gösterilmiştir. Lazare, Renan'ın argümanından esinlenmiş gözükmektedir:

> Yahudilerin kendi özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunmaya hazır bir ulus olmaya son vererek yerleştiği her

> yerde, antisemitizm, daha doğrusu Yahudi-karşıtlığı gelişti [...]. Yahudiler karşısındaki bu düşmanlık, bu tiksinti tek bir zamanda ve tek bir ülkede görülmüş olsaydı, bu öfkenin kısıtlı nedenlerini çözmek kolay olurdu; fakat, bu ırk, tersine, içine yerleştiği bütün halkların nefretine maruz kalmıştır. [...] Dolayısıyla, antisemitizmin genel nedenlerinin her zaman bizzat İsrailoğullarında olması gerekir, yoksa onunla mücadele edenlerde değil. (Lazare, 1894; 1969, s. 11)

Dolayısıyla, Yahudi fobisi tepkiseldir. Dreyfus Olayı'nın kahramanı olacak kişi, Yahudi fobisi tepkilerini Yahudi halkının olumsuz bir özelliğiyle açıklayabileceği görüşündeydi:

> Bu evrensel düşmanlık Yahudi'nin hangi erdemlerinin ya da ahlaksızlıklarının karşılığıdır? [...] Çünkü, her yerde ve günümüze dek, Yahudi sosyallikten uzak bir varlık oldu. Neden sosyallikten uzak? Çünkü o özeldi ve onun özelliği hem siyasi hem de dinseldi, daha doğrusu, siyasal-dinsel kültüne, kendi yasasına bağlıydı. (*A.g.e.*, s. 12)

Dolayısıyla, Yahudi-karşıtı tepkilerin gerçek sorumlusu (Yahudilere özgü bir kültür olan) Musevilik olup çıkar; bu tepkiler de artık savunmacıdır. Bu açıklamanın antisemitlerin hoşuna giderken çoğu Yahudi'yi öfkelendireceği anlaşılır. Böyle bir açıklayıcı modelin postulası, bir karşı-tip olarak işlev gören tarih-aşırı kategori mertebesine erişmiş olan Yahudi'yi şeytanlaştıran özcülüktür. Édouard Drumont şu ifadeyi kullanır:

> Gerçek entelektüeller için, Yahudi Faciasının yüzyıllar boyunca koruduğu değişmez ve özdeş niteliği saptamak kadar çarpıcı bir şey olamaz. [...] Gerçekte, Yahudi üç bin yıldır değişmedi; o her zaman evdeki düşmandır, komplo ve ihanet tezgâhlayıcısıdır, kaçamak yollara sapan, müphem, kaygı verici ve zararlı biridir, aralarında yaşadığı halklara özgü olmayan yöntemler kullandığı için özellikle tehlikelidir. (Drumont, 1898, s. 23)

"Yahudi"nin karşı tip olarak sabitlenmesi, modernlerde rastlanan Yahudi-karşıtı dünya görüşünün bir postulasıdır. Bernard Lazare'ın Drumont tarafından polemik tarzda yeniden ele alınan tezine karşı, Sartre (1954, s. 173), isyan ederek şunu ileri sürmüştür: "Yaygın bir kanaatin tersine, antisemitizme yol açan şey Yahudi karakteri değildir, tersine, Yahudi'yi yaratan antisemitizmdir." Elbette, söz konusu olan şey, antisemitin kendi Manici dünya görüşünü işletmek için ihtiyaç duyduğu hayali ve tiksindirici Yahudi'dir. 13 Şubat 1945'te, Hitler, antisemitizmin kesinlikle savunmacı niteliğini vurgulayarak bu anlayışı bir kez daha sergiler:

> Yahudiler daima antisemitizme yol açmıştır. Yahudi olmayan halklar yüzyıllar boyunca ve Mısırlılardan bize dek hep aynı şekilde tepki göstermişlerdir. Suiistimal edici Yahudiler tarafından sömürülmekten bıktıkları bir an gelir. Bunun üzerine [...] sertçe tepki gösterirler [...]. Bu, içgüdüsel tepki göstermenin bir tarzıdır. (Hitler, 1959, s. 78).

Alfred Rosenberg'in (1996, s. 437) "karşı-ırk" (*Gegenrasse*) diye adlandırdığı şeyin yok edilemez sabitliği bunun

tek nedenidir: "Yahudi, tanımı gereği, asimile edilemeyen ve asimile edilmeyi reddeden yabancıdır" (Hitler, 1959, s. 79). Şöyle devam ediyor: "Antisemitizm yok olamaz, bizzat Yahudiler bunu sürekli besliyor ve canlı tutuyor. Savunma tepkisinin yok olması için nedenin yok olması gerekir [...]. Antisemitizm ancak onlarla birlikte yok olacaktır" (*a.g.e.*, s. 81). Bu arada, Hitler, Almanlara 29 Nisan 1945 tarihli "siyasal vasiyet"inin sonunda, intiharından hemen önce, "bütün halkları zehirleyen uluslararası Yahudiliğe karşı amansızca direnin!" diye öğütlüyordu (akt. Domarus, 1965, s. 2239).

Araştırmacının karşılaştığı ilk paradoks şudur: Yahudilere karşı nefret dolu ve fobik bir düşmanlığı açıkça savunanlar, Yahudileri insan soyundan nefret etmekle suçluyorlar. Bu suçlama en eski suçlamalardan biridir, çünkü buna antik, Hıristiyanlık öncesi Yahudi fobisinde de rastlanır. Aynı zamanda, bu, Yahudi fobisinin en eski rasyonelleştirilme tarzlarından birini oluşturur ve Yahudi-karşıtı söylemlerde sürekli gündeme gelmiştir. Yahudiler nefret ve korku nesnesi olmuşlarsa, diye tekrar tekrar belirtir Yahudi düşmanları, bunun nedeni başka halklar karşısında kolektif olarak nefret taşıyan özneler olmalarıdır. Yabancı nefreti (ksenofobi, mizokseni), böylece, Yahudi halkının –nasıl tanımlanırsa tanımlansın (dinsel ya da kültürel, ulusal ya da etnik, ırksal)– temel ve esas niteliği haline getirilir.

Bu mitolojik boyut, fanatik Yahudi-karşıtı olarak kabul edilebilecek kişilerde, birçok gözlemcinin psikopatolojik sayılabileceğini düşündüğü eğilimlerle birlikte görülür. Gerçekten de, uydurma öyküler anlatma hastalığı genel-

likle hezeyanlı suçlamaya doğru sapar; bu suçlama –ilk akıl hastalığı uzmanlarının monomani diye adlandırdıkları– kısmi bir hezeyan olarak görülebileceği gibi, paranoyak türde bir hezeyan olarak da ortaya çıkar: Özne, "acımasız, merhametsiz ve her şeyi yapabilecek" esrarengiz düşmanların işkence ve eziyetine uğradığını hisseder ve bunların da Yahudi olduğunu hayal eder (Cohn, 1967, s. 14). Mutlak ve gizli ya da görünmez düşmanı cisimleyen bu Yahudiler, sonuç olarak, çokboyutlu bir aşırı-değerlenme (surestimation) konusu olurlar: Sayıları ve güçleri abartılır, her yerde oldukları (ya da olabilecekleri) varsayılır; aynı anda her yerde olabilecek bir güce sahip gibi görülürler; bir güç ya da tahakküm uygulayabilecekleri her yerde mevcut olduklarından şüphelenilir ve her şeye, dolayısıyla en kötüye de muktedir oldukları hayal edilir (Taguieff, 2004a, s. 620 ve devamı; 2004b, s. 255 ve devamı).

Alfred Rosenberg, *Sion Bilgeleri Protokolleri* üzerine kitabının üçüncü baskısının sonsözünde, soyut bir kendilik olan "Yahudi" figürünü, "ırklar savaşı" doktrininin çevrime son kez dahil edilmesi olan "Yahudi" ile "Âri" arasındaki ölümcül mücadele ilkesi üzerinde temellenmiş bir evrensel tarih vizyonu çerçevesinde mutlak düşman olarak inşa eder:

> Bizim tarihimizde, Yahudi metafizik düşmanımız olarak karşımıza dikilir. Ne yazık ki, hiçbir zaman bunun açıkça bilincine varamadık. [...] Nihayet, bugün, bunca güce erişmiş sonsuzca yabancı ve düşman ilke artık ayrımsanıyor ve ondan nefret ediliyor gibidir. Tarihte ilk kez içgüdü ve bilgi açıkça bilinç düzeyine çıkmıştır; Yahudi

açgözlülükle tırmandığı güç zirvesinin en tepesinden uçuruma yuvarlanacaktır. Bundan sonra ne Avrupa'da ne Amerika'da Yahudi'ye yer olacaktır. (Rosenberg, 1924, s. 147)

Hıristiyan kökenli Yahudi fobisinin radikal biçimlerinde Yahudiler sık sık "şeytanın çocukları" olarak algılanmıştır ve bu sıfatla onlardan son derece korkulmuştur. "Yahudi" özünün şeytanlaştırılmasının en yaygın seküler versiyonu yaygın bir kriminal komplo temsilidir; bunun da asıl örgütleyicileri, elebaşıları ve tek yarar sağlayanları Yahudiler olur. Kötülük güçlerine atfedilen mutlak erkin cisimleşmesi şeklindeki en hezeyanlı Yahudi vizyonu bu komplocu tarih yorumunun odağında yer alır. Komplocu bir tarzda düşünmek sadece komploların varlığına inanmak değildir, çünkü komplolar hep var olmuştur, aynı zamanda her yerde komplo görmek ve dünyanın gidişatında komploların her şeyi –ya da hemen hemen her şeyi– açıkladığına inanmaktır. Tarihçi Richard Hofstadter'in 1963'te vurguladığı şey budur:

> Paranoyak üslubun ayırt edici özelliği, temsilcilerinin tarih boyunca her yerde komplolar ve fesat hareketleri görmeleri değildir; onların gözünde "geniş" ve "devasa" bir komplonun tarihsel olayların *devindirici gücünü* oluşturmasıdır bu. (Hofstadter, 2012, s. 74)

"Uluslararası Yahudiliğin" komploları temelindeki vizyon, siyasal alanda, Hofstadter'in "paranoyak üslup" diye adlandırdığı şey aracılığıyla ifade bulur ve özellikle Yahu-

dilere yönelik, çoğu zaman da en ufak ampirik temelden yoksun (oysa, sıradan yabancı düşmanlığına dayanan suçlamaların durumu her zaman böyle değildir) hezeyanlı suçlamalarda kendini gösterir; bunlar, aynı nedenlerle, hem çürütülemezdir hem de inananlar açısından her zaman hayali olarak doğrulanabilir. Çünkü "Yahudi tehlikesi" bir inanç nesnesidir.

Irkçı Yahudi karşıtları, 20. yüzyılda, "insan soyundan nefret etmeye" dayalı bu eski suçlamayı canlandırmaktan geri kalmayarak bunu "ırkçılık" suçlamasına dönüştürdüler. Örneğin, Céline, *Bagatelles pour un massacre*'da [Bir Katliam İçin Saçmalamalar] şunu söyler: "Ama ben Yahudi ırkçılığına isyan ediyorum [...]!" (Céline, 1937, s. 72). Nazi sonrası dönemdeki "ırkçılık" suçlamaları özellikle İsrail'i ya da "Siyonizm"i hedef almış ve "yeni antisemitizm" (Lewis, 1987, s. 310-340) ya da "yeni Yahudi fobisi" (Taguieff, 1989, 2002b ve 2008, s. 353-424) diye adlandırılan çerçevede yer almıştır. "Anti-Siyonist" polemik karışımlar "Siyonizm"i "bir ırkçılık biçimiyle" ve İsrail devletini de –III. Reich ya da Güney Afrika'daki eski apartheid rejimi tarzında– ırkçı bir devletle özdeşleştirmekten ibarettir. Irkçılık karşıtlığının araçsallaştırılması yeni Yahudi-karşıtı konfigürasyonun belli başlı özelliklerinden biridir. "Siyonizm"in bütün diğer halkları tahakküm altına almak, ezmek ve sömürmekle suçlanan dünya çapındaki okült güç olarak şeytanlaştırılmasıyla birlikte görülür. Bu "dünya çapındaki Siyonizm" elbette tamamen mitik bir yapım, bir kuruntudur.

III. Bölüm

ŞİDDETLER VE RASYONELLEŞTİRME TARZLARI

Herhangi bir analize girişmeden önce, sosyolojik, psikososyolojik ve tarihsel çalışmaların konusu olan (Yahudi fobisi, Musevilik karşıtlığı ya da antisemitizm denen) bir olgunun *çok-boyutlu* karakterini dikkate almak gerekiyor. Hiçbir faktörün *bütün* Yahudi fobisi biçimlerinin nedeni olmadığını çeşitli incelemeler ortaya koydu (Morse & Allport, 1952). Düşünürlerin çalışmalarının çoğunda incelendiği haliyle Yahudi fobisi şu dört boyuta bağlı olarak dağılım gösterir:

(1) *Tavırlar* ya da kanaatler (düşmanca inançlar, değersizleştirici temsiller, olumsuz önyargılar ve basmakalıp ibareler): Bu, çeşitli damgalama türleriyle, yani sembolik dışlamalarla –hakaret, küfür, nefret çağrısı, tehdit, kötü niyetli dedikoduların dolaşıma girmesi, vb.– ifade bulan *doxa*'ya özgü Yahudi fobisidir (Adorno, 2007). Bazı yazarlar, antisemitizm tanımlarında kanaatleri, dedikodu

ya da önyargıları öne çıkartır. "Antisemitizm, Yahudiler hakkında ortalıkta dolaşan dedikodudur," der Adorno (1991, s. 106). Andreas Zick ise, aynı özlü ifadeyle, bu olguyu "Yahudiler ve Yahudi kültürü karşısındaki önyargı" olarak niteler (Zick, 2010, s. 22). Yahudi-karşıtı tavırlar, kamuoyu yoklamalarıyla ölçüldüğü haliyle, ille de herhangi bir Yahudi fobisi zihniyetine katılmayı gerektirmez. Çok sayıda çağdaşımız herhangi bir Yahudi-karşıtı doktrini benimsememekle birlikte, Yahudi-karşıtı temsilleri ya da Yahudilere düşman yargıları gündelik akıl yürütmelerine dahil etmektedir. Dağınık haldeki Yahudi-karşıtı tavırlar mutlaka eyleme geçmeyi de içermez.

(2) Bireysel ya da kolektif *tutumlar*, yani göz ardı etmekten ya da toplumsal dışlamadan ayrımcılığa, fiziksel saldırıya ve sistematik kıyıma uzanan, kitlesel seferberliklere bağlı olan ya da olmayan toplumsal davranış ya da pratikler, edim ya da eylemler. Yahudi-karşıtı şiddetler ele alındığında, genellikle Yahudi fobisinin bu boyutuna referansta bulunulur.

(3) Dışlayıcı, ayırıcı ya da ayrımcı türdeki –ama öyle olduğu her zaman kabul edilmeyen– *kurumsal işleyişler*. Sembolik bir şiddet içeren bu kurumsal işleyişler Ortaçağ Avrupa'sında gözlemleniyordu ve Fransa'da Yahudilerin özgürleşmesinin (1791) ardından ancak 19. yüzyılda adım adım yok olmuştur. 20. yüzyılda kurumsal Yahudi düşmanlığı bazı Orta Avrupa ülkelerinde (Romanya, Polonya), Nazi Almanya'sında (1933'ten itibaren) ve İkinci Dünya Savaşı sırasında işgal altında olan ülkelerde özgül biçimler edinmiştir. Bu dışlama biçimleri günümüzde çoğu Müslüman ülkede gözlemlenir; buralarda Yahudiler, eğer

ülkeden atılmamışlarsa, damgalanan ve ayrımcılığa uğrayan bir azınlık oluştururlar.

(4) *Siyasal programlara* bağlı olan ya da olmayan ve genellikle 19. yüzyıl ortasından 20. yüzyıl ortasına dek bilimsellik iddialarında bulunmuş *ideolojik söylemler* (Poliakov, 1977; Taguieff, 2008). Bu, doktriner Yahudi fobisidir ya da kelimenin gerçek anlamıyla "antisemitizm"dir ve çeşitli ulusal değişkeleri dikkate alınması gereken "bilimsel ırkçılığın" bileşenini oluşturur (Barkan, 1992). Bunlar özellikle Âriler ile Samiler arasındaki "ırkbilimsel" karşıtlık üzerinde temellenen modern Yahudi-karşıtı ideolojilerdir (Poliakov, 1971; Mosse, 1978; Lewis, 1987); ancak, ideolojik-siyasal projesi, özellikle Almanya ve Fransa'da Yahudilerin özgürleşmesini ortadan kaldırma ya da kısıtlama hedefiyle düzenlenmiştir (Fredrickson, 2003, s. 86-89).

Irkçılık gibi (Taguieff, 1997 ve 2013b) antisemitizm de zımni ya da aşikâr, örtük ya da belirgin, incelikli (dolaylı, sinsi) ya da bariz (açık, üstlenilmiş), ayrıntılandırılmış ya da kaba, ılımlı ya da keskin, kasti ya da kasıtsız, bilinçli ya da bilinçsiz, kısacası sembolik ya da ilan edilmiş olabilir. Bireyler ya da gruplar, görüşleriyle olduğu kadar tutumlarıyla da antisemit olabilirler. Bireysel ya da kolektif eylemler antisemit olabileceği gibi, devlet politikaları, yasalar ve kurumsal yapılar da antisemit olabilir. Antisemit tutum ve davranışların motivasyonlarına gelince, bunlar bütün bir olumsuz duygular yelpazesinden kaynaklanır: nefret, korku, küçümseme, hınç, kıskançlık, vb. Fakat bunlar, birçok örnekte, bireylerin ve grupların çıkarlarıyla örtüşebilir. Nihayet, antisemitler kendi temsil, inanç ve argü-

manlarını dinsel kültürlerden olduğu kadar bilimsel (ya da sözde bilimsel) söylemlerden, efsane ya da dedikodulardan ve spekülatif yazılardan, keza –gerici, tutucu, ilerici ya da devrimci yönelimli– bütün siyasal ideolojilerden alır. Yahudi-karşıtı konfigürasyonlar bir ulustan diğerine, toplumsal ya da kültürel bir gruptan diğerine, bir uygarlıktan diğerine geçerken dönüşüm geçirir. Yaygın kanaatin ileri sürdüğünün tersine, "antisemitizm" diye adlandırılan şey karmaşık, çok-boyutlu, çok-faktörlü, heterojen ve tedrici bir olgudur.

Jean-Christophe Rufin, 19 Ekim 2004'te, İçişleri Bakanı Dominique de Villepin'e verdiği *Chantier sur la lutte contre le racisme et l'antisémitisme* [Irkçılık ve Antisemitizmle Mücadelede Hazırlık Çalışması] adlı raporunda, "vekâleten antisemitizm" kategorisini tanımlayarak, bunu, "itkisel antisemitizm" (şiddet faillerininki) ile "strateji olarak antisemitizm"den (ideologların ya da ideolojik girişimcilerin, reçetecilerin ve profesyonel ajitatörlerinki) net bir şekilde ayırır. "Vekâleten antisemitizm", kendileri şiddet eylemlerinden uzak durmaya özen gösterirken, "görüşleriyle –ya da suskunluklarıyla– eyleme geçmeyi meşrulaştıran kolaylaştırıcıların antisemitizmi"dir. Takipçileri ve pasif destekçileri de dahil edilerek bu kategori genişletilebilir.

Genel olarak –yanlış bir şekilde– "antisemitizm" ya da "Yahudi fobisi" diye adlandırılması uygun görülen şey, basitçe, kurbanların bakış açısından, tarihte Yahudilerin maruz kaldığı şiddetler bütünü olarak tanımlanabilir. Fiziksel şiddetler kadar sembolik şiddetler de buna dahildir. Fakat, Yahudi kurbanların varlığı onlara saldıranların ya

da "cellatlar"ının da varlığını gerektirir. Bunların motivasyonları ve eylemleri her zaman yanlı bir şekilde "antisemit" diye adlandırılabilir; çünkü "antisemitler"in hedefi "Samiler" değil, "Yahudiler"dir. "Antisemit" failler kendi inançlarıyla, algıladıkları ve yaptıkları şeyle nitelenirler. Bunların hepsi samimi ve inançlı birer Yahudi-karşıtı değildir, kendi yaydıkları tezlere çekincesizce katılıyor da değillerdir. İçlerinden bazıları kinik taktisyenlerdir, antisemitizmi amaçlarına erişmek ya da bir grubun hedeflerini gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanırlar.

Bu taktisyenler, *Sion Bilgeleri Protokolleri* gibi sahte belgeler imal eden ya da kötü niyetli dedikodular yayan kalpazan şebekelerini kullanabilir ya da kendileri bizzat kalpazanlık yapabilir. Bunlar arasında –girişimciler (ya da reçeteciler) ve yayıcılar ya da takipçiler arasında– ayrım yapmak gerekir. Her iki taraf da, bağlama uyarlanmış Yahudi-karşıtı temalar içeren ideolojik sunularıyla nitelenir. Hepsi de propagandist olarak kabul edilebilir. Antisemitizmin tüketicileri ille de yayıcı olmayabilir. Onların "antisemitizmi" birçok düzeyde saptanabilir: Sırasıyla, önyargılar ve basmakalıp düşünceler, (bireysel ya da kolektif) uygulama ya da tutumlar, kurumsal işleyişler, düşünce tarzları, ideolojiler ya da dünya görüşleri. Keza, "antisemit" teriminin uzanımı içine, daha doğrusu, "Yahudi fobisi" terimi içine özellikle Yahudi halkını hedef alan şiddet eylemlerinin tasarlayıcı, karar verici, örgütleyici, icracı gibi çeşitli sorumlularının tutum (kanaat, inanç) ve davranışlarını da dahil etmek gerekir. Yahudi-karşıtı faillerin –memnuniyetten ya da ilgisizlikten– suç ortağı olabilecek tanıkları da unutmayalım.

Bu şiddetler çok-biçimlidir ve yoğunlukları da değişir: Tehdit ve hakaretlerden cinayet saldırılarına kadar uzanırken, çeşitli toplumsal dışlama tarzlarından da geçer. Dolayısıyla, fiziksel saldırıyı, ayrımcılığı, ayrımcı muameleyi ve damgalamayı –yani, sembolik dışlamayı– birbirine karıştırırlar: Hakaretle tehdit arasında, boykot eylemlerini de unutmamak gerekir. Yahudileri hedef alan dışlamanın çeşitli biçimleri arasında fiziksel şiddet, toplumsal kısıtlama ve sembolik şiddet değişik oranlarda bileşime girer. Böylece, büyüyen radikalliklerine bağlı olarak, Yahudilere yönelik şiddet çeşitli biçimlerde düzenlenebilir: Sürekli damgalama, zorla inanç değişikliği (ya da asimilasyon), ayrımcılık (eşitsiz muamele), tecrit (bir kenara ayırma, zorunlu ayrı tutma), kitlesel dışlama, fiziksel saldırı (pogrom, terörist eylem), kitlesel yok etme (Nazilerin Yahudi soykırımı ya da Shoah).

Önyargılar ve basmakalıp düşünceler (Yahudiler "açgözlü"dür, "tamahkâr"dır, "kabile ruhuna", "yıkıcı zihniyete", "bozguncu anlayışa" sahiptirler), suçlayıcı temalara ve kötü niyetli dedikodulara dayanan tehdit ve hakaretler, bu Yahudi-karşıtı şiddetin her bir anına eşlik eder. Bu şiddetlerin teorileştirilmesinde, Yahudi-karşıtı büyük anlatılarda da durum aynıdır: Uzun süre boyunca teolojik düzendeki temsillerle ("tanrı katili" Yahudiler, ritüel cinayetler, kutsala saygısızlar) şekillenmiş olan bu anlatılar, modern dönemde, 19. yüzyılın son yirmi yılı boyunca anlamlı bir siyasal rol oynamaya başlamış olan bir miktar suçlama (toplumsal asalaklık, kozmopolitlik ya da göçebelik, dünyada tahakküm amaçlı komplo kurmak) üzerinde odaklanan dünya görüşleri ya da ideolojik yapımlar biçimini almıştır.

Bu büyük anlatıların ikili işlevi, (teolojik, siyasal, "bilimsel") farklı rasyonelleştirme biçimleriyle Yahudi-karşıtı şiddetleri meşrulaştırırken, kitleleri de Yahudilere karşı seferber eder, dolayısıyla, hem doğası gereği "yabancı" (dönüştürülemez, "asimile edilemez") hem de özünde düşman ve yozlaştırıcı ("şeytanın oğlu", "av hayvanı", "çürük tohum") kabul edilen bu halk karşısındaki nefret ya da korkuları besler ve kışkırtır. Böylece, toplumsal-tarihsel bağlamlara göre değişken bir şekilde yorumlanan, Yahudileri hedefleyen ve Antik dünyada görülen en eski suçlamalardan biriyle karşılaşılır: "İnsan soyu karşısında duyulan nefret" suçlaması. Antikçağ'da hoşnutsuzluk kaynağı bir tekelciliğin ya da ayrımcılığın ifadesi olarak, sonra da bir "yabancı düşmanlığı" ya da Yahudi halkına özgü bir etnik-merkezcilik olarak ("kendi aralarında hareket ediyorlar", "bizi küçümsüyor ve bizden nefret ediyorlar") yorumlanan, bir "tahakküm" iradesine ("Yahudi emperyalizmi") eşlik eden "insan soyundan nefret" olgusu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Kasım 1975'te benimsediği 3370 sayılı kararla (Lewis, 1985, s. 219-233), "Siyonizm"in "ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının bir biçimi" olarak mahkûm edildiği [bu karar 16 Aralık 1991'de iptal edilecektir (Taguieff, 2010, s. 156-157)] 20. yüzyılın son çeyreği boyunca "anti-siyonist" propaganda tarafından günün zevkine uydurulacaktır. Bundan böyle, Yahudiler, ırkçılık karşıtlığı adına, "Siyonist" olarak şeytanlaştırılır. "Irkçı Yahudi" basmakalıbı el altındaki Yahudi-karşıtı basmakalıp ifadeler stokunun parçasıdır.

Avrupa'daki Yahudi-karşıtı ideolojilerin tarihinde, teolojik-dinsel rasyonelleştirmeler MS 4. yüzyıldan "Ay-

dınlanma Çağı"na dek egemen oldular. "Aydınlanma Çağı"nda, bilimsel bilgiye bağlılık belirten doğalcı rasyonelleştirmeler önemli bir rol oynamaya başladılar; 19. yüzyılda ise pozitivist ve bilimci anlayış belirleyici olacaktır. Fakat, "İlerleme Çağı", aynı zamanda, ulusal topluluklara homojenlik kuralının dayatılmasını ve "bölgeselciliklerin" yok edilmesini içeren ulusalcı ilkenin zafer kazandığı bir ortamda, Yahudilerin özgürleşme çağı oldu. Bu durum Yahudileri trajik bir alternatif karşısında bıraktı: Yahudi olmaktan çıkarak kendilerini kabul eden ulusun bağrında hiç çekincesiz erimek (bütünsel asimilasyon ya da radikal olarak "tikellikten sıyrılma" mantığı) veyahut ulusal toprağı terk (zorunlu göç); tabii, eğer ayrımcılık, damgalanma ve toplumsal dışlanma kabul edilmemişse...

Ayrıca, ulusalcı normların yerleşmesine paralel olarak, Yahudi halkını asimile edilemez ve tehlikeli bir "ırk"a dönüştüren ırkçı ilkeyi ileri sürmek Yahudileri bir '*double bind*'a kapatmaktır: Milliyetçi asimilasyon gereğiyle dışlama/kovulma temelli ırkçı gerekliliği aynı anda karşılayamazlar; asimile olmanın ve göç etmenin çelişik buyruklarına cevap veremezler. Bu şekilde ortaya konan "Yahudi sorunu" karşısında, Avrupa'daki bazı Yahudiler, Yahudi milliyetçiliğinde, siyonizmde asimilasyon ve sürülme (ya da dışlanma-ayrımcılık) seçeneğinden kaçmayı sağlayan bir "çözüm" bulduklarını sandılar. Fakat, Siyonizm vücut bulduğunda ve İsrail devleti kurulduğunda, trajik bir paradoksla, Yahudi-karşıtı eski suçlamaların çoğu yeni biçimlerde yeniden belirdi.

"Anti-Siyonist" büyük anlatının merkezinde, genellikle "dünya çapındaki Siyonizm" oksimoronu üzerinden

tanımlanan polemik bir temsille karşılaşılır. Çelişkili bir şekilde, Yahudiler fazla "cemaatçi" ve fazla "göçebe", fazla "ayrı" olmakla suçlanırken, fazla "kozmopolit" ya da "karışık" olmakla da suçlanırlar. Aynı zamanda hem çok gizli hem de çok görünür (hatta gösterişli) olmakla suçlanırlar. "Anti-Siyonist" söylem "dünya çapındaki siyonizm"i damgalayarak çelişik suçlamaları birleştirir: "Siyonist" olduğu söylenen ya da kendini öyle gören Yahudiler bundan böyle milliyetçi ve "küreselleşmiş" olmakla suçlanırlar (artık onlara "enternasyonalist" ya da "kozmopolit" denir), bu da diaspora Yahudilerini hedefleyen "çifte tabiiyet" suçlamasını besler.

Bu paranoyak bakış açısınca İsrail aysbergin görünür yüzü olarak algılanmıştır. Burada, Yahudi varlığını siyasal anlamda "normalleştirmek" amacıyla inşa edilmiş ve radikal anti-siyonistler tarafından mutlak düşmana dönüştürülmüş Yahudi devletini şeytanlaştıran bir yeniden yorumlama söz konusudur. "Anti-Siyonist" propagandada, "siyonizm", "Yahudi tehlikesi"nin yeni cisimleşmesi olarak, büyük oranda okült olduğu için korkunç sayılan dünya çapındaki bir güç olarak hayal edilmiştir.

IV. Bölüm

MUSEVİLİK KARŞITLIĞINDAN ANTİSEMİTİZME

"Antisemitizm" kelimesiyle, ritüelleştirilmiş bir yolla, uzun süre boyunca "Musevilik karşıtlığı", "Yahudilerden duyulan nefret" (*Judenhass, Jew-hatred*) ya da "Yahudi kıyımı" (*Jew-baiting*) diye adlandırılmış olan şey anıştırılır ve bu durum kelimenin artık olguya "yapışmasını" sağlar. Sözlüksel alışkanlıklarıyla davranarak "antisemitizm" kelimesini eleştirel bir ön incelemeye tabi tutmadan kullananlar, aynı zamanda, antisemitizmin "Yahudilere yönelik ırkçılık" olarak tanımlandığını düşünürler; böylece, ırkçılığın ne kadar farklı hedefi varsa o kadar çok "ırkçılık" ya da "ırkçılık biçimi" olduğunu ileri sürerler. Ayrıca, örneğin, "antik" ya da "pagan" bir "antisemitizm" olduğuna da inanırlar (Sevenster, 1975; Langmuir, 1990b, s. 25-34, 275-305). Bu, "ırkçılık" ve "antisemitizm" kavramsal terimlerinin kullanımını tarihsel bağlamlarından çıkarmak olur.

Antik dünyada –Mısır, Yunan, Roma (Lévy, 1979; Schäfer, 2003)– dinsel temelli Musevilik karşıtlığından ya

da Yahudi fobisinden kaynaklanan tavır, inanç ve uygulamalar görülmüş olsa da, bunları ırkçılığa ve milliyetçiliğe bağlı, Yahudi karşıtı ideolojik ve siyasal modern yapımlarla, Batı'nın tarihinde geç –kabaca, ırkçılık için 16. yüzyılla 18. yüzyıl arası, milliyetçilik için 19. yüzyıl– ortaya çıkmış olgularla karıştıramayız. Yunan ya da Roma Antikçağı'nın kimi tarihçileri, "antisemitizm" kelimesini türsel bir terim olarak kullanmakta ihtiyatlı davranmakla birlikte, zaman içinde nasıl kullanıldığını takip edebilmek üzere bu kelimeye başvururlarken, Yahudi fobisinin Hıristiyanlık öncesi biçimlerinde dinsel faktörün belirleyici olduğunu gösterirler. Antik dünyada Yahudilerin dini genellikle "batıl inanç" olarak nitelenmiş, Yahudilerin ibadet tarzları sekter olmakla damgalanmıştır.

I. – "Antisemitizm": 1879 tarihli yeni bir kelime ve ideolojik içerimleri

"Antisemitizm" kelimesi özel bir bağlamda uydurulmuş ve dolaşıma sokulmuştur: Hepsi de milliyetçi yönelimli olan Yahudi karşıtı ilk örgütlü hareketlerin ortaya çıkışının damgasını taşıyan 1870 ve 1880 yıllarının Germen dünyası. Terimin oluşum bağlamı, kendilerini "antisemit" olarak tanımlayanların ideolojik-siyasi hedefini açıkça gösterir: Ulusun ya da uygarlığın başına gelen felaketlerin sorumlusu olarak tanımlanan iç ve dış düşmanla mücadele etmek. Bu hareketler ya da bu siyasal partiler gerçekte üç tür antisemitizmle hareket ediyorlardı: Kitle partilerinin

Yahudi-karşıtı liderlerinin öne çıkardığı ilk hareket özellikle Hıristiyanlığa gönderme yaparken, Wilhelm Marr (1819-1904) ya da Eugen Dühring (1833-1921) gibi sosyalist yazarların teorileştirdiği diğeri kendini Hıristiyanlık karşıtı, hatta din karşıtı olarak görüyordu (Tal, 2004, s. 171-190) ve, böylece, sekülerleşme (ya da laikleşme) dönemi olan moderniteye dahil oluyor, "bilim"e (biyoloji, dilbilim, antropoloji, "ırk teorisi" ya da "ırk doktrini") gönderme yapıyordu. Fakat, her iki durumda da ırksal bir boyut mevcuttu. 1881 yılında yayımlanan *Irksal, Toplumsal ve Kültürel Sorun Olarak Yahudi Sorunu* kitabına geri dönen Dühring şöyle belirtir: "Benim kitabım, o dönemde egemen olan dinsel bakış açısına karşı çıkarak, Yahudi sorunu üzerine ırksal bakış açısının ilk sergilenişi oldu" (akt. Bein, 1990, s. 609).

Antisemitismus terimini 1879 sonunda ve 1880 başında bir taraf tutma işareti olarak kullanan ırkçı Alman ideolog Marr, Yahudilerle mücadelesini Hıristiyanların eski Yahudi-karşıtlığından, daha genel olarak da dinsel temelli "Yahudi nefreti"nin (*Judenhass*) her biçiminden açıkça ayırt etmek istiyordu. Oysa, "antisemitizm" terimi ikili bir yanlış içerir. Öncelikle, –"Samiler"in varsayımsal değişkesi olan– Yahudiler kadar Araplara da gönderme yapıyor gözükürken, ideolojik-politik kullanımları içinde sadece Yahudilere uygulanmaktadır (Lewis, 1987, s. 14, 146). İkincisi, "Sami" ("semit", "semitik") teriminin "ırkbilimsel" kullanımı nedeniyle, mücadele edilmesi gereken kolektif düşmanı adlandırmanın bir yolu olarak ("antisemit", "antisemitik" deyimlerinin belirttiği budur), bilimsel olduğu varsayılan "Âri-Sami" karşıtlığı temelindeki ırksal

doktrinlere gönderme yapıp, 19. yüzyılın ilk iki çeyreğinde oluşan inanç sistemine işaret eder.

Oysa, "Sami" ("semitik") terimiyle tanımlanan kategori ancak bir dil ailesini ("Sami" denen dilleri) belirtirken belirgin bir anlama sahiptir. "Sami" kelimesinin filolojik ya da dilbilimsel kullanımından "ırkbilimsel" kullanımına geçildiğinde, (bilimsel olarak saptanabilir) "dil" düzeni ile (bilimsel olarak saptanamayan) "ırk" düzeni arasında tehlikeli bir karışıklığı besleyerek kategorik bir hata işlenir. "Antisemitizm" kelimesinin "ancak günümüzde varlık nedeni bulabilen yanlış seçilmiş" (1969, s. 11) bir kelime olduğunu 1894'te ileri süren Bernard Lazare'dan Hannah Arendt ve Fadieï Lovsky'ye, Léon Poliakov'a dek en kavrayışlı yazarların çoğu, "antisemitizm" gibi yalan yanlış bir neolojizmin tarihte gözlemlenebilir çeşitli Yahudi-karşıtı konfigürasyonlara uygulanan türsel bir terim olarak benimsetilmesinden üzüntü duymuşlardır.

Lovsky, 1955 yılında çıkan *Antisemitizm ve İsrailoğullarının Gizemi* adlı denemesinin başında, kelimenin yanlış şekillendiğini kabul eder: "Antisemitizm kelimesi, öncelikle, başlı başına insana iki kez üzüntü veren ırkçı bir değer taşır: Yüzlerce yıllık bir gerçekliğin tarihsel yanlarından sadece birini yansıtırken, Araplara da Yahudilere de aynı eleştiriyi yöneltiyor gibidir: Kudüs başmüftüsü bazı Samilere yönelik tahkir edici bir terimden vazgeçmelerini Rosenberg'ten isterken, Yahudilere yönelik kıyımı kabullenir" (Lovsky, 1955, s. 9). Birçok başka yazar gibi, Lovsky de, "kötü" olarak değerlendirdiği bu kelimeyi –geleneksel kullanımdan dolayı– kullanmaya devam etmeye karar verir: "Fakat, İsrailoğullarının seçi-

mini Sem'in eğilimiyle karıştırmama yönündeki tarihsel ve Kutsal Kitap'a dayalı mükemmel nedenlere rağmen, yaygın dilin sözcük kullanımına boyun eğmemiz gerekir" (*a.g.e.*).

Hannah Arendt, *Totalitarizmin Kökenleri*'nin birinci bölümüne ("antisemitizm") yazdığı Temmuz 1967 tarihli önsözde, sağlam bir kavramsal ve tarihsel açıklamayla başlayarak, *strictu sensu* antisemitizm denen yeni olguyla Yahudilerden duyulan eski nefreti (*Judenhass*) ayırt etmeye yönelir:

> 19. yüzyılın laik ideolojisi olan ve 1870'li yıllardan sonra bu adla ortaya çıkan antisemitizm, önceki argümanları biliniyor olsa da, söz konusu durumda, zıt iki inanç arasındaki düşmanlıktan esinlenen dinsel kökenli Yahudi nefretiyle aynı şey değildir. Antisemitizmin kendi argümanlarını ve ayartıcı gücünü dinsel kökenli bu Yahudi nefretinden ne ölçüye kadar aldığı sorusu sorulabilir. (Arendt, 2002, s. 179)

Léon Poliakov'a gelince, naifçe yönlendirilmiş kesinlikler olarak işleyen zımni ve bağlantılı iki temsilin –"*ırkçılığın ırkçı* tanımı" ile antisemitizmin antisemit tanımı– nüfuzuna karşı araştırmacıları uyarmaya devam etmiştir. Biri diğerinin imgesi olduğundan, iki kısır döngü. "Irkçılık" ve "antisemitizm" terimlerini kullananlar, farkında olmadan, "ırksal mitolojinin rehinesi" (Poliakov, 1981, s. 250) olurlar. Irkçılık-karşıtı çevrelerin bile kullandığı sözlerde mevcut ırkçı ideoloji, böylece, fark edilmeden rövanşı almaktadır. Poliakov paradoksu şöyle ifade eder:

"Antisemitizm" ve "ırkçılık" terimleri bile, [...] uygunsuzlukları ve iç çelişkileriyle, Nazi döneminden bu yana evrensel bir kötülük olarak sürekli teşhir edilen ve tarif etmeye yaradıkları olgunun sürmesine katkıda bulunurlar. (*A.g.e.*, s. 225)

Keza Ortaçağ uzmanı Gavin I. Langmuir de (1990a, s. 301-302, 311 ve devamı) "antisemitizm" kelimesi ve (kurmaca bir "semitizm"e referansla) ırksal yananlamları karşısında çekincelerini gizlemez. Bu yananlamlar, terimin geniş anlamında antisemitizmle 19. yüzyılın ırkçı doktrinleri arasındaki sıkı (ve yanıltıcı) bağın varlığını belirtir.

"Antisemit" olmak, açıkça ifade etmek gerekirse, ırkçı bir tarzda, dolayısıyla tamamen modern bir tarzda –veyahut, sekülerleşme çağına özgü– "Yahudi-karşıtı" ya da "Yahudi fobik" olmaktır; Yahudilerin zararlı ya da tehlikeli bir "ırk"ın, "Sami ırkı"nın ("antisemitizm" teriminin oluştuğu dönemin çağdaşı bazı fizik antropologları tarafından bile kurmaca olarak nitelenen, aslında mitik bir "ırk"ın) cisimleşmesi olduğunu ileri sürmektir (Bein, 1990; Poliakov, 1977, s. 28-30). Dar anlamda, "antisemitizm", "kültürel bir kod" (Volkov, 2006) olarak işlev görmüş modern Yahudi fobisinin ırkçı değişkesini belirtiyor olmalıdır; öyle ki, kendine antisemit demek "kültürel kimlik işareti"ydi, özgül bir kültürel kampa aidiyetin işaretiydi, aynı zamanda, belirli bir toplumsal, siyasal ve ahlaki normlar kümesine yönelik tercihi ilan etmenin ya da iletmenin aracıydı. Sartre'ın belirttiği gibi, "Yahudilerin ülkeye zararlı olduğunu kasten tekrarlayanlar [...] kendilerini toplumsal enerji

ve coşku odaklarına dahil eden şu erginlenme törenlerinden birini yerine getirirler" (Sartre, 1954, s. 60).

II. – Marr'a göre antisemitizm

Daha önce sözü edilen "Anti-Semitler Birliği"nin kuruluşundan birkaç ay sonra, Almanya'da, Yahudilerin (onun gözündeki) "tahakküm" "gerçeği"ni teşhir edip kınadığı, Bern'de çıkmış Mart 1879 tarihli ve 50 sayfalık bir risalede, özgür düşünceli gazeteci Marr yeni bir bakış açısı ortaya serecektir: *Der Sieg des Judenthums über das Germanenthum. Vom nicht confessionellen Stanfpunkt aus betrachtet. Vae Victis! (İnançtan Bağımsız Ele Alınan Museviliğin Germenlik Üzerindeki Zaferi)*. Marr'ın seçtiği altbaşlık –"İnançtan Bağımsız Ele Alınan"– Yahudi-karşıtı ideologun Yahudilere karşı teolojik-dinsel bir argümandan "Yahudi ırkı"nın (ya da "Samiler"in) oluşturucu özelliklerinin yok edilemez niteliğine dair bilimsel bir kanıta geçme kaygısını göstermektedir. Bu durum "Yahudi ırkı"nı asla asimile edilemez kılar. 1871'den itibaren Alman İmparatorluğu'nda Yahudilerin yararlandığı özgürleşmenin sorgulanması da buradan kaynaklanır: Doğası gereği diğer "ırk"ları, özellikle de "Germen ırkı"nı sömürmeye, yozlaştırmaya ve tahakkümü altına almaya mahkûm, yabancı ve düşman bir "ırk"ın temsilcilerine eşit haklar tanınamaz.

Marr, risalesinde, "Germen dünyasının Musevileşmesi"ne ya da "Yahudileşmesi"ne karşı çıkar ve bu "Musevileşme"yi (*Verjudung*) –1850 tarihli makalesinde *Verjüdung* diye yazan Richard Wagner'in ardından– hem ırksal

hem de siyasal sorun olarak "Yahudi sorunu"nun merkezine yerleştirir. Almanya'da "Yahudi karşıtı sert patlama"nın kaçınılmazlığını haber verir:

> "Yahudi sorunu" sosyo-politik bir sorundur. Germen dünyasının Yahudileşmesi [*Verjudung*] artık özgürlük olarak adlandırılamayacak, fakat küstahlık denebilecek ve sonuçları Yahudileşmiş Germencilik [*verjudeter Germanismus*] için bile katlanılmaz bir hal almış toplumsal-bireysel bir "özgürlük" üzerine fikirler ve teoriler doğurdu. *Faize* karşı hareketlilik, eli kulağındaki şokun habercisi olan ilk halk tepkisidir. [...] "Yahudilere karşıt" duyguların derin biçimde şiddetlenmesi her geçen saat artmaktadır [...] ve bir patlama kaçınılmazdır. Belki de baş "Yahudi yiyiciler" [*Judenfresser*] olan BİZLERİN, bizi yenmiş olan yabancı Samileri ayaklanmış halkın tutkulu öfkesine karşı korumaya çalışmamızın zamanı gelmiştir. (Marr, 1879, s. 41-43)

Marr'ın temel inancı, bir topluluk ve kültür (*Judenthum*) olarak "Museviliğin" "Almanya'nın sosyo-politik diktatörü"nü temsil ettiği ve, bununla bağlantılı olarak, Germenlerin "kasti ve tipik bir gerçekçiliğin ezici gücü"ne tabi köleler oldukları yönündedir: "Bizler kaybedenleriz, galiplerin '*Vae victis!*' diye haykırması doğaldır" (Marr, 1879, s. 29). *Antisemiten-Liga*'nın tüzüğünde, "Alman vatanını bütünüyle Yahudileşmekten [*vollständige Verjudung*] korumak" gibi nispeten mütevazı hedefler yer alır (akt. Jacoby, 2014, s. 266, dipnot 112). Böylece, antisemitizm galip bir topluluk karşısındaki savunma tepkisi olarak

sunulur: "Samiler"e karşı Birlik, Yahudilere ve büyüyen etkilerine karşı bir birliktir. Anti-semit "tepki" tahakküme direniş, hatta dünya tarihinin "galipleri", yani Yahudiler tarafından dayatılan haksız bir düzene karşı bir devrim halini alır.

Böylece, Marr, devrimci antisemitizm teorisyenlerinin uzun listesinin –Bruno Bauer, Proudhon, Wagner, Bakunin ve başkaları– ardından, "Yahudi sorunu" hakkında fikir belirtir (Rose, 1992; Taguieff, 2008, s. 96 ve devamı). Fakat, Marr biyolojik bir materyalist olarak tepki gösterir: Ona bakılırsa, Yahudilerin "zaferi" iyinin ve kötünün ötesinde yer alır. Yahudiler özel etnik yapılarının, başlangıçtan beri kalıtımsal olarak aktarılan yeteneklerinin onları mahkûm ettiği bir mücadelenin galipleridir. Bu nedenle, Marr'a göre, "Yahudi sorunu" dinsel düzlemde bir sorun değildir, Yahudileri hedef alan her türlü dinsel kıyıma karşı koymak gerekir. Yahudilerin temsil ettiği tehdit onların heterodoks ya da "batıl inançlarından" değil, biyolojik tarzdaki yapılarından kaynaklanır ki bu da dönüştürülemez. Marr ikinci antisemit risalesi olan *Vom jüdischen Kriegsschauplatz*'da (*Savaş Operasyonlarının Yahudi Sahnesi*) kesin noktayı koyar: "Burada dinsel önyargılar sergilenecek değildir, bu bir ırk sorunudur ve Yahudilerle bizim aramızdaki ayrım *kanda yatmaktadır*" (akt. Pulzer, 1988, s. 48).

Böylece, "ırksal belirlenim" teması açıkça Yahudi fobisinin odağına yerleşir. 1907'de yayımlanan, Theodor Fritsch'in antisemit antolojisi *Handbuch der Judenfrage*'nin (*Yahudi Sorunu Kılavuzu*) daha sonra yeni eklerle defalarca yeni baskısı yapılmıştır. Özellikle III. Reich döneminde

baskıları yapılan bu kılavuz "Yahudi halkının ırkbilimi"nin (*Rassenkunde des jüdischen Volkes*) yolunu açtığı için Marr'ı ünlendirmiştir. Daha sonra, bu "ırkbilim" Hans F. K. Günther (1930) tarafından şu düstur temelinde geliştirilmiştir: "Yahudi sorunu ırksal bir sorundur" ("*Die Judenfrage ist eine Rassenfrage*"; Fritsch, 1934, s. 19).

III. – Drumont'un gözünde "Yahudi Fransa"

Fransızcaya 1881-1882'de giren "antisemitizm" sözcüğü ancak 1880'li yılların sonunda yaygınlaştı. Bu sözcüğün sonradan edineceği aşağılayıcı güçten yoksun bir niteleyiciliği olduğunu vurgulamak gerekir: O dönemde, antisemitler, mücadelelerinin nispi yeniliğini belirgin bir düşmanla ("Yahudiler"den ya da "Yahudi"den daha kapsayıcı bir kategori olan "Samiler" ya da "Sami") ve giriştikleri mücadelenin doktriner temeliyle (dinsel kimlik değil, ırksal mensubiyet) belirtmek için kendilerini "antisemit" olarak görüp tanıtırlar. Din savaşı modelinin yerini açıkça ırklar mücadelesi ("Âriler"e karşı "Samiler") alır (Taguieff, 2008, s. 179-212).

Fransa'da, Édouard Drumont (1844-1917) (kendini niteleyişiyle) "antisemit" inançtaki ilk kişiydi ve Yahudikarşıtı doktrinini Yahudiler ile Âriler arasındaki Manici karşıtlık temelinde yapılandırmıştı. 1886 yılında, milliyetçi, plebyen ve Katolik gelenekselci antisemitizmin *bestseller*'i olan *La France juive*'in [Yahudi Fransa] yayımlanmasıyla bu görüşün benimsendiği bilinmektedir. "Yahudi"

üzerine uzun bir açıklamayla başlayan bu kitap, "Yahudi sorunu" üzerine, daha doğrusu "Yahudi tehlikesi" üzerine ırkçı bakış açısının sistematik sergilenişi olarak kabul edilebilir (Drumont, 1886, c. I, s. 1-137). Drumont ırksal tezini açıkça ileri sürer: "Din sorunu bile, tüm diğerlerine baskın çıkan ırk sorununun yanında ikincil bir rol oynar" (*a.g.e.*, s. 39-40). 1880'lerin başından itibaren Fransa'da "antisemitizm" adı altında oluşmuş Yahudi-karşıtı amentüyü ortaya atan ve taşıyan *La France juive* olmuştur. Drumont bunun gayet farkındaydı ve bu durumu 11 Ocak 1895'te *La Libre Parole* adlı gazetesinde belirtmişti: "Yahudi sorunu 1886'da [...] Fransa'da yoktu. Benim sayemde Fransızlar gözlerini açtılar ve bunu gördüler." Buna popülist bir boyut atfeden ve onu kilisenin propagandası ya da sosyalist seferberlikler karşısında özerkleştiren Drumont, antisemitizmi hem siyasal hem de kültürel bir olgu haline getirdi; Fransız tarzı etnik-ırksal milliyetçilik ilk sembolik araçlarını ve başlangıç itkisini burada buldu (Kauffmann, 2008, s. 137-234).

Drumont'un ve Maurras'ın yandaşlarında, antisemitizmin antisemit tanımları bundan böyle özellikle tehlikeli davetsiz misafirler karşısında ulusu savunma ilkesi üzerinde temellenmiştir. Drumont'cu A. de Boisandré (1899, s. 7) *Petit Catéchisme antijuif*'te [Yahudi Karşıtı Küçük Din Kitabı] (1899) "antisemitizm nedir?" sorusuna şu cevabı verir:

> Teorik olarak, antisemitizm, kamuoyunun dikkatini Yahudilere, onların ahlak ve eylemlerinin toplumlarda yol açtığı süreğen tehlikeye çekmeyi hedef alan gözlem

ve incelemeler bütünüdür. Pratikte, antisemitizm, uluslar için olduğu kadar kişiler için de tehlike oluşturan Yahudi gücüne karşı vatanseverlerin örgütlediği bir protesto ve direniş hareketidir. (Boisandré, 1899, s. 7)

1882 yılında, Almancada *Anti-semitismus* sözcüğünün ortaya çıkışından üç yıl sonra, daha iyi şekillenmiş (daha doğrusu, daha az kötü şekillenmiş) bir terim ortaya çıktı: "Yahudi fobisi". Bu sözcüğü Leo Pinsker'e (1821-1891) borçluyuz. *Autoémancipation* (1882) [Kendi Kendini Özgürleştirme] adlı denemesinde bu terimi kullanan doktor, Yahudi halkının geleceğinden kaygılanarak, 1881'de Rusya'da cereyan eden pogromların anlamı üzerinde düşünmeye çabalar ve siyonist projeyi tarif eder (Volkov, 2006, s. 14-17). Yahudi-karşıtı konfigürasyonlar üzerine yakın tarihli bazı çalışmalar bu uydurma sözcüğü Pinsker'den almakla birlikte, onun safça psikopatolojik esinli tanımını benimsemezler (Taguieff, 2002b, 2008).

V. Bölüm

TARİHTEKİ SÜREĞEN YAHUDİ FOBİSİ

Raul Hilberg, *La Destruction des Juifs d'Europe* [Avrupa Yahudilerinin İmhası] adlı önemli kitabının başında, şu gerçekleri belirtir: "Ne Yahudi-karşıtı politikalar ne de eylemler 1933'te aniden ortaya çıkmıştır"; "yüzyıllardan beri ve birçok ülkede Yahudiler yıkıcı eylemlerin kurbanı olmuştur" (Hilberg, 1988, s. 13). Tarihçi, "neden?" sorusuna cevap vermenin, özellikle de Yahudilerin tarihte neden bu kadar ısrarla bir nefret konusu olduklarını anlamanın aşırı güçlüğünü kabul etmektedir. Bunlar tarihyazımı çalışmasının katı sınırlarının dışında kalan sorulardır. Fakat, yine de, Batı tarihinde diaspora Yahudilerine karşı uygulamaya konmuş olan "ardışık üç siyaset"i –inanç değiştirme, sürgün ve yok etme– tarif ederek kendi yetki alanında kalır. Hilberg, Yahudi-karşıtı ilk siyaseti MS 4. yüzyılda, Konstantin'in hükümranlığı koşullarında Hıristiyanlığın bir devlet dini şeklinde kurumlaştığı dönemde saptar. Bunun ardından, Yahudilerin inanç değiştirmesi dinsel bir zorunluluk ve de toplumsal bir norm olur.

Din değiştirme siyaseti çeşitli zulümlere eşlik eder ve bunlar, Ortaçağ tarihçisi Mark R. Cohen'in (2008, s. 40) belirttiği gibi, 11. yüzyıl sonundan itibaren sertleşir ve sistematik bir hal alır:

> Kasıtlı olarak Yahudilere yönelen şiddet eylemleri ilk Haçlı Seferi'nden itibaren giderek artar. Yahudileri çocuklara karşı ritüel cinayetler işlemekle suçlayan dedikodular yayılmaya başlar. Yahudi tefeci Hıristiyanların inatçı nefretinin konusu olur. Hıristiyan olmuş Yahudiler şüpheli görülür; özellikle İspanya'da bu kuşkular uğursuz anılar taşıyan Engizisyon'a varır. Dahası, bütün Yahudi toplulukları Ortaçağ'da bazı devletlerden sürülürler (Cohen, 2008, s. 40).

Kilisenin "doğru din"e geçmeyi inatla reddeden bu "kör" halkı sürme buyruğu vermesine yol açan şey, Yahudilerin kitlesel inanç değiştirmesinin başarısızlığıdır. Üstelik, Yahudiler bütün dünyayı kötü niyetle yönetme iddiasında olduğundan, onları kamu görevlerinden dışlayacak önlemler alınır, böylece, İmparator Friedrich'in 1237'de ilan ettiği gibi, "Hıristiyanları ezmek amacıyla resmi yetkileri asla suiistimal edemeyecekler"dir. III. Innocentius'un 1198-1216 arasındaki papalığının ardından kilisenin Yahudiler karşısındaki koruyucu çabası giderek azalır. 1239 yılında, Papa IX. Gregorius, Musevi ibadetinin özgürlüğünü ilk kez tartışma konusu ederek, yok edilmesini emrettiği Talmud'a karşı bir saldırı yürütür. 1242'de yirmi dört yük arabası dolu Talmud Fransa Kralı IX. Louis'nin emriyle yakılır (Cohen, 2008, s. 107). 13. yüzyılda Yahu-

di-Hıristiyan ilişkileri o denli azalmıştır ki, geriye dönüp bakıldığında, Hıristiyan toplumu "zulüm toplumu" olarak nitelenebilirdi (*a.g.e.*, s. 403).

Martin Luther'in 1543'te yayımlanan *Yahudiler ve Yalanları Üzerine* adlı risalesindeki (Luther, 2015) Yahudi karşıtı şiddetli eleştiriler Ortaçağ Yahudi karşıtlığının ana temalarının çarpıcı bir özetini sunmaktadır (Poliakov, 1955, s. 235-246; Ley, 2003, s. 63-71; Probst, 2012, s. 39-57). Öncelikle, Yahudiler "şeytanın çocukları" olmakla suçlanmıştır; ikinci olarak, "dünyanın hakimi" olmak istemekle; üçüncü olarak da, caniler ya da "kanlı köpekler", tanrı katilleri diye suçlanmışlardır (Luther, 2015, s. 193). Keza, Hıristiyan çocukların bir ritüel olarak öldürülmesinin yandaşları olarak görülürler (*a.g.e.*, s. 64, 173, 183); dördüncü olarak, çeşitli biçimlerde damgalanırlar: Bu "tefeciler", "kutsala tecavüz edenler", "yabancı parazitler", "zehirli yılanlar" ve sinagogları "şeytanın yuvası" olan bu "azılı İsa düşmanları" (*a.g.e.*, s. 78), "bin dört yüz yıldır, bir yara, bir veba ve başımıza gelebilecek olası her kötülük" diye teşhir edilirler (*a.g.e.*, s. 171). Fakat, Yahudilerin "körlüğü"nü açıklama arzusundaki Luther, bu suçlamalara, Hıristiyanların iyi niyetine ve Yahudilerin gezginliğine bağlı bahtsızlıklarına rağmen, bir lanetin taşıyıcısı olan Yahudilerin değişemeyeceği tezini de ekler: "Tanrı'nın bu kadar korkunç darbelerle asla düzeltemediği şeyi biz sözlerle ya da eylemlerle hiç düzeltemeyiz" (akt. Hilberg, 1988, s. 27). Kısacası, Yahudiler "günahlarını affettiremezler, çünkü tamamen kötü, zehirli, şeytanidirler" (Luther, 2015, s. 171). Dolayısıyla, "sinagoglarını yakmak" (*a.g.e.*, s. 164) ve "onları topraklarımızdan kovmak" (*a.g.e.*, s. 182) gerekir.

Yahudiler yapılarının değişmez bir şekilde kötü olması nedeniyle "şeytanın evlatları" olarak kalmaya mahkûmdular. Böylece, Yahudilerin şeytanlaştırılması, negatif ve itici bir tip –"Yahudi"– yaratmak için onların özcüleştirilmesine eşlik etmiştir. Özünde yozlaşmış ve tehlikeli biçimde yozlaştırıcı olan Yahudiler daimi bir tehdit oluşturabilirler. 19. yüzyılın antisemitleri, "Yahudi sorunu"nu dinsel olmayan bir perspektif içinde ortaya koyma iradelerine rağmen, Lutherci kilisenin ve Reform'un öğretisinin mirasçısıdırlar, ayıklamacı bir okuma yaparlar, Yahudilerin doğaları gereği şeytani ve değişmez varlıklar olduklarına, yani, sekülerleşme perspektifi içinde, entegre ya da asimile edilemez olduklarına inanmaktadırlar. Modern "Yahudi tehlikesi" miti böylece icat edilmiştir ve dolaşıma girmeye hazırdır. Yahudi düşmanlarının tek yapması gereken, sabit ve eşitsiz olduğu varsayılan insan ırkları "bilimsel" doktrini adına bunu doğrulamaktır.

Etnik homojenliğin milliyetçi ilkesiyle ırksal tiplerin sabitliğine has ırkçı ilkenin iç içe girdiği ideolojik bağlamda, modern antisemit ideologlar Yahudilerin asimile edilemez oldukları, çünkü "ırk"larının değişmez olduğu sonucunu çıkardılar. "Irkbilim" dilinde, Yahudilerin gerçek anlamda inanç değişimine ya da gerçek asimilasyona dirençleri ırksal yabancılıklarıyla açıklanıyordu: Yahudiler Avrupa ırklarına ve Batı'ya kökten yabancıydılar, onlar parazit ve leşçi içgüdüleriyle davranan "Asyalı" ya da "Doğulu"ydular. Sosyalist, pozitivist ve antisemit filozof Eugen Dühring, 1881 yılının başında yayımlanan "Yahudi sorunu" üzerine kitabında, söz konusu sorunun ırksal olarak yeniden tanımlanmasının sonucunu hemen vurgulu-

yordu: "Bütün Yahudiler dinlerini terk edip bizim egemen kiliselerimize katıldıklarında bile bir Yahudi sorunu varlığını sürdürecektir" (Dühring, 1881, s. 3). Avrupa halklarını doğası gereği "av hayvanı" olan Yahudilerden korumak gerektiğini, bu Yahudileri çeşitli biçimlerde uzaklaştırarak korumak gerektiğini söyleyerek sonuca bağlıyordu. "Yahudi sorunu"nun ırksallaştırılmasının ilk sonucu buydu: Yahudileri, "kapıyı onlara kapatarak" ya da yurttaşı oldukları ülkede onları vatandaşlıktan uzaklaştırarak ulusal yurttaşlıktan dışlamak.

Ayrıca, Yahudilere atfedilen birçok ırksal özellik, en başta da "insan soyuna duydukları nefret" ve sömürücü, leşçi ya da "parazit" "içgüdüleri", onları 19. yüzyılın sonunda "Yahudi tehlikesi" olarak adlandırılan çok yönlü bir tehdidin cisimleşmesi olarak görmeye yol açıyordu. Avrupa halklarının Yahudilerin tahakkümüne ve yozlaştırmasına tabi olması tehdidini 1850 yılında Richard Wagner *Müzikte Yahudileşme* adlı eleştiri yazısında "Yahudileşme" ya da "Yahudi olma" (*Verjüdung*) diye adlandırdı (Wagner, 1869, s. 12). Avrupa toplumlarında düşman ve "yabancı beden" statüsüne indirgenen, ırksal özellikleri nedeniyle içsel olarak "zararlı" görülen, doğası gereği iç düşman oldukları hayal edilen Yahudiler ulusal toprakların dışına sürülmeli, göçe zorlanmalıydı ve bu arada da siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamdan dışlanmalıydılar.

Hilberg, "Yahudi-karşıtı eylemin üçüncü tarihsel evresi"ni nitelemeden önce, dışlama ve sürme siyasetinin Naziler tarafından benimsendiğini ve "1941'e kadar bütün Yahudi karşıtı operasyonlara esin kaynağı olmaya devam ettiğini" hatırlatır. O dönemde, Yahudilerin kitlesel sürgü-

nünün imkânsız hale geldiği topyekûn savaş durumunda, "Avrupa'da Yahudi sorunun nihai çözümü" fikri üst düzey bazı Nazi yöneticiler tarafından benimsenir (Hilberg, 1988, s. 15-16). Sovyet Rusya'nın Alman ordusunca işgalinden kısa süre sonra Avrupa Yahudilerinin fiziksel imhası projesi uygulamaya konulur.

İnanç değişikliği, sürgün ve yok etme şeklinde birbirini izleyen Yahudi-karşıtı bu üç politikanın birbirine bağlanışını ele alan Hilberg, "ikinci politikanın birincinin yerine geçtiğini" ve "üçüncünün de ikincinin yerine geçerek ortaya çıktığını" belirtir (*a.g.e.*, *s.* 16). Bütün tarihsel süreç, bundan böyle, birbirini izleyen evrelere göre, Yahudilere karşı alınan önlemlerin adım adım radikalleşmesiyle nitelenir. Bu önlemler öncelikle –ister Hıristiyan olsunlar isterse de sekülerleşmiş– devletlerin bağrında Yahudilerin varlığını silmeye ya da ortadan kaldırmaya yönelikti; sonra da Yahudi halkının fiziksel imhasını Yahudi karşıtı eylemin nihai hedefi olarak ortaya koyarak bu halkın varlığını bile tartışma konusu ediyordu. Hilberg MS 4. yüzyıldan itibaren Yahudi-karşıtı politikaların aşama aşama evrimini şöyle özetlemektedir:

> Hıristiyanlık misyonerleri öz olarak şunu söylemişlerdi: "Yahudi olarak kalırsanız, bizim aramızda yaşamaya hakkınız olmaz." Onların ardından seküler yöneticiler şöyle söyledi: "Bizim aramızda yaşamaya hakkınız yok." Nihayet, Alman Naziler hükmü verdi: "Yaşam hakkınız yok." Giderek daha kesin hedeflerin belirlenmesi Yahudi karşıtı uygulamaların ve bunlara denk düşen teorilerin yavaş yavaş ama süreğen gelişimine eşlik etti. (*a.g.e.*)

Her şey öyle cereyan eder ki, sanki yok etme evresine geçiş, insanlık soyuna yabancı varlık muamelesi gören, "alt-insan" haline indirgenmiş, "basil" olarak patolojikleştirilen ya da "şeytani güç"le özdeşleştirilerek şeytanlaştırılan Yahudilerin bir kenara atılmasından ve ayrı tutulmasından ibaret uzun sürecinin mantıksal sonucu gibidir. Paul de Lagarde'ın bir cümlesi Nazi ideologlarını, özellikle Alfred Rosenberg'i çok etkilemişti: "Trişin ya da basille tartışılmaz, trişin ya da basil eğitilmez, mümkün olduğunca hızlı ve mümkün olduğunca radikal bir şekilde kökleri kazınır" (Lagarde, 1887, s. 347).

Ortaçağ'daki Hıristiyan Yahudi-karşıtlığından –Nazi versiyonu da dahil olmak üzere– modern antisemitizme dek uzanan, Yahudilerin damgalanmasında süreklilik hipotezine Hilberg'de de rastlanır. Bu süreklilik postulasında, olguların ardışıklığında zorunlu bir zincirlenme gördüğünü sanan tarihçilerde sık rastlanan geçmişe dönük bir yanılsamanın ifadesi görülebilir. 6 Mart 1895'te Reichstag'da antisemit vekil Hermann Ahlwardt'ın (1846-1914) yaptığı konuşmanın önemli bölümlerini yorumlayan tarihçi, Yahudi-karşıtı suçlama temaları repertuvarının istikrarına vurgu yapar:

> Yahudi öncelikle iç düşmandır [...]; sonra da bir suçlu, bir katil ve bir av hayvanıdır [...]; nihayet, veba tohumudur, daha kesin bir ifadeyle, söz konusu durumda, kolera tohumudur. Nazi rejimi, söylev, afiş, yazışma ve idari raporların kısmen kesintisiz akışı içinde bu Yahudi temsillerini yeniden ele alıp geliştirdi. Şahsen Hitler özellikle Yahudi'yi düşman ve tehdit edici bir güç, son derece kurnaz bir düşman olarak görüyordu. (Hilberg, 1988, s. 26.)

VI. Bölüm

YAHUDİ-KARŞITI BÜYÜK MİTLER

Basitleştirici süreklilik ya da doğrusal evrim postulasını ve de Raul Hilberg ya da Léon Poliakov'da bulunan teleolojik şemayı (Shoah'ın nihai sonuç ya da bütün "antisemitizm tarihi"nin vardığı yer olarak görülmesi) reddederek Yahudi-karşıtı konfigürasyonların çeşitliliğini dikkate almak, tematik ya da retorik düzende olası değişkenler aramayı asla dışlamaz. Böylece, Antik dünyadan beri biriken ve Yahudileri hedefleyen negatif temsillerle (önyargılar, basmakalıp ibareler) suçlama temalarının alacalı bulacalı bütünü, mit olarak tahayyül edilebilir az sayıdaki anlatıya indirgenebilir (Taguieff, 2008, s. 175-178, 247-248). Bunlar, ("Yahudi" olarak adlandırılan soyut kendiliğe referansın tanıklık ettiği gibi) öze indirgenmiş, dolayısıyla, tarihsizleştirilmiş Yahudi halkıyla ilgili itici mitler, Yahudileri çeşitli biçimlerde insanlıktan çıkarmayı –hayvanlaştırma, şeytanlaştırma, patolojikleştirme, şeyleştirme ve kriminalleştirme– sağlayan suçlama öyküleridir.

Yahudi fobisi konfigürasyonlarının tarihçisi ya da antropologu açısından, öncelikle, Yahudilerin damgalandığı, patolojikleştirildiği, hayvanlaştırıldığı, kriminalleştirildiği ya da şeytanlaştırıldığı, suçlayıcı bir miktar büyük anlatının kökenini, oluşum ve yapılanma tarzlarını, işleyişlerini ve sosyo-politik kullanımlarını incelemek gerekir. Rivayet ya da dedikodu şeklinde dolaşımda olan, az çok yapılandırılmış bu Yahudi-karşıtı anlatılar, Yahudi fobisinin ideolojik boyutunu oluşturan Yahudi-karşıtı büyük mitlerdir. Yahudi-karşıtı büyük mitler yediye indirgenebilir. Bunları yaklaşık olarak ortaya çıkışlarının kronolojik sırasına göre sayacağız:

1. "İnsanlık soyundan nefret", yani genelleşmiş insan düşmanlığı ya da yabancı düşmanlığı suçlaması, hatta Antik Yahudi fobisinde gözlemlenen "ayrılıkçılık" ve "dışlayıcılık" (Schäfer, 2003).

2. Ritüel cinayet ve yamyamlık. Antikçağ'da zaten mevcut olan bu suçlama 12. yüzyılın ortasından itibaren İsa'nın çarmıha gerilmesini taklit etme iddiasındaki ritüel çocuk katli suçlamasıyla yeniden görülür ve bir grubun acımasızlığı ya da değişmez kültürel özelliği olarak cinayete yatkınlığı içerir, keza 13. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan Hıristiyan suçlayıcılara göre, Talmud öğretisiyle kafalara kazınmıştır (Hsia, 1988 ve 1992; Taguieff, 2008, s. 262-308). 19. yüzyıl sonunda Talmud-karşıtı eleştirilerin yayımlanması (Rohling, 1889) ritüel cinayet olaylarının çoğalmasına eşlik edecektir.

3. Hıristiyan Musevi-karşıtlığının ana suçlaması olan tanrı katli, Yahudileri hem "İsa'nın katili" hem de "Şeyta-

nın çocukları" olmakla suçlar, ki bu da onların şeytanlaştırılmasının yolunu açar (Trachtenberg, 1983).

4. İsa'yı reddettikleri için korku ve titreme içinde daimi gezginlik laneti. Eski "gezgin Yahudi" efsanesi, "vatansız" ve özünde suçlu bir halkı hedef alan göçebelik ve kozmopolitizmle ilgili modern suçlamaları besler (Rouart, 1989; Maccoby, 1992; Massenzio, 2010).

5. Hainlik, faiz ve mali spekülasyon, bir sömürü ve tahakküm itkisinin Yahudilere atfedilmesine ve modern Yahudi-karşıtlarının en önemli negatif basmakalıp düşüncesinin kullanıma girmesine yol açar: "Asalaklık" (Bein, 1965; Taguieff, 2008; s. 309-334).

6. Tahakküm kurma, sömürme ve zarar verme iradesinin yönlendirdiği komploculuk eğilimi dünyayı tahakküm altına alma amacındaki bir mega-komplo örgütlemeye kadar gider. Bu tema iki ünlü sahte belgeyle yayılır: 1872'de dolaşıma giren *Haham Söylevi* ile ilk kez 1903'te Rusya'da yayımlanan ve 1920'li, 1930'lu yıllarda uluslararası bir best-seller olan *Sion Bilgeleri Protokolleri* (Cohn, 1967; Taguieff, 2004a, s. 617-817, 2004b ve 2006, s. 109-193). Komplocu esinli ve 1920-1930 arasında *Uluslararası Yahudi* adı altında yayımlanan, mali destekçisinin Henry Ford olduğu söylenen makale seçkisi 1920'li yıllarda Nazizmden radikal anti-siyonizme ve İslamcılığa dek Yahudi-karşıtı propagandaları beslemeye devam etmiştir. Sayısız polemikçi "esrarengiz Yahudi enternasyonali"ni bıkıp usanmadan teşhir edecektir (Poncins, 1936).

7. Irkçılık, yani tanrının seçiminden kaynaklandığı varsayılan ırksal üstünlük fikri, apartheid, etnik temizlik, etnik kırım ve soykırımla suçlanacak olan "Siyonistler"

karşısında Filistin propagandasının radikalleşmiş suçlamaları olan sömürgeciliği, "kabile" milliyetçiliğini ve emperyalizmi varsayar. Burada, radikal anti-siyonizmi yapılandıran Antikçağ'daki yabancı düşmanlığı ve dışlamacılık suçlamasının 20. yüzyılda ortaya çıkmış yeni bir yorumu görülebilir (Taguieff, 2008, s. 340-350 ve 2010, s. 137 ve devamı).

Bu yedi büyük suçlayıcı anlatı, tarihte Yahudilere yönelik suçlamaların çeşitliliğine uygun kategorileştirmeler ya da ideal tipler olarak kabul edilebilir. Bütün bu suçlayıcı anlatıların inşasına katkıda bulunduğu soyut özne, karşı-tip "Yahudi"dir, yani özüne indirgenmiş Yahudi halkıdır, daha doğrusu, onun negatif özellikler kümesinin eşlik ettiği temsilidir. Böylece, "Yahudi", insan soyunun ve Tanrı'nın şeytani düşmanı olarak, suça eğilimlilerin başı olarak, kozmopolit göçebe, eğilim gereği sömürücü ya da dolandırıcı olarak, doğuştan komplocu ve acımasız ırkçı olarak inşa edilmiş olur. Bu yedi özelliğin ve iç içe giren – genellikle üst üste binen– değişkelerinin içkin öznesi olan mitik "Yahudi" kendiliği azami bir şeytanlaştırma konusu olur.

I. – Ritüel cinayet suçlaması

Yahudi-karşıtı büyük mitlerden biri, Yahudilerin kanlı gaddarlığı ve cani doğası miti, *ritüel cinayet* efsanesince aktarılır. Antikçağ'da ana hatları çizilen bir efsane 12. yüzyılın ortasından 15. yüzyıla dek Hıristiyan Avrupa'da ifa-

de bulmuş ve geniş ölçüde yayılmıştır. Aynı dönemde de Yahudilere karşı yöneltilen suçlamaları meşrulaştırmanın yeni bir tarzı oluşmuştu: Şeytan'ın yazdırdığı iddia edilen Hıristiyanlık-karşıtı ve ahlaksız buyruklar derlemesi olarak ifşa edilmiş Talmud'un yönlendirilmiş, seçmeli ve sistematik olarak kötü niyetli bir okuması.

Bununla birlikte, "insansevmezlik" ve yabancı düşmanlığı suçlamasından ayrılmayan, Hıristiyanlık öncesi dünyadaki Yahudi karşıtı suçlamalarda dinsel sorunun zaten belirleyici olduğunu vurgulayarak, Yahudileri hedef alan ritüel cinayet ve yamyamlık suçlamalarının pagan öncüllerini hatırlamak yerinde olur. Flavius Josephus'a inanacak olursak (*Contre Apion*, II, 8), dilbilgisi uzmanı ve tarihçi Yunan ya da İskenderiyeli Yunan-Mısırlı Apion (MÖ 1. yüzyılın ilk yarısı) *Mısır Tarihi* adlı kitabında (Kitap III) Yahudileri –değişen dönemlerde– ritüel cinayet işlemekle suçlamıştı ve bu cinayetlerin kurbanı da Yunanlardı: "Yahudiler [...] Yunan bir yolcuyu yakalıyor, bir yıl boyunca besliyor, sonra, bu sürenin bitiminde, bir ormana götürüp orada öldürüyorlardı; vücudu önceden belirtilmiş kurallara göre kurban ediliyordu ve Yahudiler iç organlarının tadına bakarken Yunan'ı kurban ederek Yunanların düşmanı kalmaya yemin ediyorlardı; ardından, kurbanlarından geriye kalan kısımları bir çukura atıyorlardı" (Reinach, 1895, s. 132-133). Apion'dan önce de tarihçi Demokrites "her yedi yılda bir [Yahudiler] bir yabancıyı esir alıyorlar, onu [tapınaklarına] götürüyorlar ve etlerini ufak ufak keserek öldürüyorlardı" (*a.g.e.*, s. 121) der. Şunu vurgulamak gerekir ki, "Yunan ve Yunan-Mısır geleneğine göre, Yahudi insansevmezliğinin ve yabancı düşmanlığının ilk örneği

olan insan kurban etme suçlamasına Roma edebiyatında asla rastlanmaz" (Schäfer, 2003, s. 321).

12. ve 13. yüzyıllarda ritüel cinayet anlatılarının Hıristiyanlarca yeniden icadı, çocuk katli ve yamyamlık suçlamalarını da bunlara ekleyerek, sadece Talmud karşıtı geleneğin doğuşunun çağdaşı olmakla kalmaz, karşılıklı olarak sembolik güçlerini artırıp bu gelenekle etkileşime de girer. Bu bağlantı Ortaçağ'da korkunç Yahudi katliamlarına yol açmış ve bunları meşrulaştırmıştı. 12. ve 13. yüzyıllarda Hıristiyan dünyanın Talmud'u keşfi yeni bir Yahudi karşıtı tutum ve edebiyat dalgasının kökeninde yer aldı: Talmudi metinlerden yola çıkarak, Mammon'un hizmetkârı olan Yahudilerin "İsa'nın düşmanı" oldukları kanıtlanmış oldu. Tehdit altındaki Hıristiyanlık, rezalet, pis, kirli, diğer kitaplara da pislik bulaştırabilir kabul edilen Talmud'u yakarak ve mahkûm ederek tepki göstermesi gerektiğine inanmıştı. Fransa krallığında Aziz Louis'nin (IX. Louis) emriyle el konulan Talmud Paris'te, 1240 yılında gösterişli bir davanın konusu oldu ve sonunda Talmud 1242 ve 1244 yıllarında mahkûm edilip yakıldı (Cohen, 1982, s. 60-76; Dahan, 1999).

12. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Ortaçağ'ın Hıristiyan Yahudi-karşıtlığının yarattığı "ritüel cinayet" temelli iftiracı suçlamanın temel gerekçesi iyi bilinmektedir: Her yıl, Yahudi Paskalyası (*Pessah*) arifesinde, bir Hıristiyan'ı, genellikle de bir çocuğu ya çarmıha gererek ya da kanını toplamak için boğazlayarak öldürmek şeklinde bir Yahudi geleneği olduğu savlanıyor, bu kanı da, Yahudilerin Mısır'dan çıkışı andıkları Paskalya bayramı sırasında yedikleri mayasız ekmek olan *matza* yapımında kullandıkları

iddia ediliyordu. "Ritüel cinayet"in en yetkin hali, ritüel çocuk katli ve buna eşlik eden yamyamlıktır (çocuğun kanını içmek ya da kalbini yemek).

Yahudilere isnat edilen ilk ritüel çocuk katli 1144 yılının İngiltere'sine uzanır: On iki yaşındaki William'ın korkunç biçimde parçalanmış cesedi Norwich tarafındaki Thorpe ormanında bulunduktan sonra Yahudiler çocuğun annesi ve amcası tarafından çocuğa işkence edip öldürmekle suçlandılar. Şerif olayı kapatır. Fakat suçlama dedikodu biçiminde yayılmaya devam eder. Ardından, birkaç yıl sonra, yeni bir şerifin ve yeni bir piskoposun yetkisiyle, "Yahudilerin öldürdüğü" şehit çocuk efsanesi Benedikten keşiş Thomas de Monmouth tarafından şekillendirilir: William, İsa'nın çarmıha gerilmesini canlandırmak amacıyla ritüel olarak öldürülmüştür (Langmuir, 1990a, s. 209-236, 282-298). William'ın mezarı üzerinde mucizeler meydana gelir ve bu da suçlamayı doğrular gözükmektedir. Şehit William kültü yığınla hacıyı çeker. 1189 yılında, Yahudiler Londra'da, ardından bütün krallıkta saldırıya uğrar. 6 Şubat 1190'da Norwich'teki bütün Yahudiler katledilir; sadece şatoya sığınabilmiş olanlar kurtulur. Bu ilk ritüel cinayet suçlamasında Hıristiyan kanı çalma teması görülmez. Bu tema bir sonraki yüzyılda ortaya çıkacaktır. Norwich'teki William olayını Ortaçağ'da çok sayıda başka ritüel çocuk katli olayı izleyecek, bunlara Yahudi-karşıtı isyanlar ve Yahudi katliamları eşlik edecektir. Bu isyan ve katliamlar genellikle sürgüne gönderme önlemlerinin bahanesi olmuştur: Yahudiler 1290 yılında İngiltere'den, 1306'da Fransa'dan, 1450'de Alman prensliklerinden, 1492'de İspanya'dan kovulur.

Ritüel suç öyküleri Ortaçağ efsanesi statüsünden modern mit statüsüne 18. ve 19. yüzyıllarda geçmiştir. Doğuştan cani ya da Nazilerin tabiriyle "kalıtımsal cani" Yahudi'ye dair ırkçı temsil, bu kurmaca cinayet öyküleri temelinde oluşturulmuştur (Leers, 1944). Yahudi ritüel cinayeti mitini yayanların açıklamaları özcü iki biçim arasında salınmaktadır: Bir yanda, Talmud'un şeytani öğretisinin sürekli canlandırıp meşrulaştırdığı insan kurban etme ("Moloch'luk") üzerinde temellenen dinsel bir kültürün özcülüğüne dayalı bir açıklama; diğer yanda, cinayetle yamyamlığı birbirine karıştıran canice tutumların ırksal özcülüğü (bu da cinayet eğilimini –özellikle çocuk cinayetini– özgül bir içgüdü olarak bizzat Yahudilerin doğasına bağlar). Rahip Henri Desportes, 1889 yılında, *Le Mystère du sang chez les Juifs de tous les temps* [Bütün Zamanların Yahudilerinde Kanın Gizemi] başlıklı kitabında, "Talmudi alçaklıklar"ın en yetkin açıklaması olan sıradan bir ritüel cinayeti şöyle tarif eder: "Zavallı küçük bir Hıristiyan çocuk, sırıtan cellatların ortasında, işkence aletleriyle çevrili, korkunç bir ölümün azabı içinde debelenmektedir!" (Desportes, 1889, s. 53). Ve "Yahuda'nın nefretinin doğurduğu bu uçsuz bucaksız dehşet tomarı" olan Talmud karşısında öfkelenir.

Daha sonra, 1914'te, eski yazı ortağı Albert Monniot'nun *Le Crime rituel chez les Juifs* [Yahudilerde Ritüel Cinayet] adlı kitabına önsözünde (s. IX), Drumont, bu cinayet eğiliminin özgül biçiminin ırksal bir açıklamasını ileri sürecektir: "İsrail halkının varlığı, İbranileri çocuk yiyen tanrı Moloch'a, Fenikelilerin canavarca idollerine yönelten ırk içgüdüsüne, Sami içgüdüsüne karşı sürekli bir müca-

deledir." Sorun böylece çözülmüştür: Yahudilerde ritüel cinayet ırksaldır, "ırkın kanında" mevcuttur. Yahudilerde ritüel çocuk katli Drumont'a göre bastırılamaz bir ırksal içgüdünün düzenli tezahürüdür ve bu da Talmud tarafından kurallara bağlanmıştır. Ritüel cinayetle ilgili sözde olayların ırksal yorumunda, Drumont, cani ırk olarak Yahudileri şeytanlaştırma yönünde açık seçik bir niyeti de ekler.

II. – Komplo suçlaması

Walter Laqueur'ün belirttiği gibi (2010, s. 125), "dünya çapındaki Yahudi komplosu fikri modern antisemitizmin gelişiminde belki de ırksal doktrinden daha etkili olmuştur". *Yahudi komplosu* miti tarihsel olarak üç biçimde görülür: Önce Ortaçağ'da yerel bir komplo biçiminde; ardından, 19. yüzyılın ikinci yarısında ulusal (ya da ulus içi) komplo; son olarak da, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyılda (21. yüzyıl başında da sürer) enternasyonal ya da dünya çapında bir komplo biçiminde. Bu mitin genel varsayımı, Yahudilerin kendi aralarında *dayanışma* içinde oldukları inancıdır (bu tema Cicero'nun MÖ 59 tarihli savunması olan *Pro Flacco*'da mevcuttur); özellikle telaffuz edilen bu iç dayanışma eşi görülmemiş bir *dışlayıcılıkla* birliktedir. Komplo suçlaması Hıristiyanlığın başından itibaren Yahudilere karşı kullanılan iftiralar stokunun parçasıdır. Fakat, bunun oluşumu, efsanevi bir anlatıya dönüşümü ancak 14. yüzyıldan itibaren gerçekleşecektir. 19. yüzyılda Yahudi komplosu yerel ölçekten koparak ya ulusal ya da uluslararası olur. Yahudilerin özgürleşmesinin kaçınılmaz sonucu,

demokratik bireyleşmenin felaket etkisi ya da mali güçlerin egemenliğindeki modern toplumları nitelediği varsayılan Altın'a tapınmanın sonucu olarak, "Yahudi fethi"nin ve "Yahudi tahakkümü"nün teşhirine yorumlayıcı bir çerçeve sağlar.

Hıristiyan toplumuna karşı Yahudi komplosu motifi, tarihsel olarak, 1321'de, Akitanya'da bir Yahudi-cüzamlı komplosu kurgusu biçiminde ortaya çıkan çeşme ve kuyuların zehirlenmesi suçlaması etrafında oluşur (Ginzburg, 1992, s. 43-69). O yılın kışında, bu komplo suçlaması, cüzamlıların Fransa Kralı V. Philippe'in (Uzun) güvencesi altında katline yol açar. Oysa, Azize Catherine *de monte Rotomagi* (Mont-Saint-Aignan) Manastırı güncesi, olayları, cüzamlıların itirafları temelinde, onları hedef alan iki suçlama temasını niteleyerek aktarır: Bir komplo kurmuşlarsa, bu hem cüzamlı olmayanları öldürmek hem de dünyaya hakim olmak içindir. Ritüel cinayet uygulaması ve tahakküm içgüdüsü: Özellikle Yahudilerin hedef alınacağı iki suçlama teması. Yahudi-cüzamlı komplosu miti 1348'den itibaren, kara veba salgını sırasında yeniden nüksedecektir. 14. yüzyılda, kuşkusuz ki, yerel komplolar söz konusudur, bunlardan dolayı kimi Yahudi toplulukları suçlanmış, sonuç olarak talan ve katliam kurbanı olmuşlardır. Fakat, zehirleme dedikodusunun dolaşımı, Yahudilerin Hıristiyanlığı yok etme komplosu tezgâhladığı inancını yeniden ortaya çıkarmıştır. Böylece, Yahudiler *özünde komplocu* tek halk olarak algılanmıştır.

Bu dedikoduda ve içerdiği genellemede büyük Yahudi komplosunun, beş yüzyıl sonra oluşacak "dünya çapındaki Yahudi komplosu"nun ilk eskizleri görülebilir. Ger-

çekten, Yahudi komplosu, 19. yüzyılda, karşı-devrimci teorisyenlerin teşhir ettiği Mason komplosunun yeniden şekillenmesiyle ("Yahudi-Mason komplosu" icat olunur) ya da Rothschild'ler figürünün açıkladığı plütokratik veya kapitalist komplo üzerinden (bu da "Yahudi-kapitalist komplo"yu oluşturur) uluslararası bir kompiloya dönüşür. Bu komplocu bakış açısı temel taşıyıcısını *Sion Bilgeleri Protokolleri* adı altında bilinen, Yahudi-karşıtı, ünlü, sahte belgede bulacaktır. İlk kez Rusya'da kısaltılmış halde ve tefrika halinde, Yahudi-karşıtı ajitatör Pavolaşi (Pavel) A. Kruşevan'ın (1860-1909) St. Petersburg'da çıkardığı aşırı sağcı *Znamia* (*Bayrak*) gazetesinde 28 Ağustos-7 Eylül 1903 ("eski tarz") arasında, yani örgütleyicisi olduğu ve böylece kendini haklı çıkarmaya çalıştığı Kişinev pogromundan (21 Nisan 1903) birkaç ay sonra yayımlanır. *Yahudilerin Dünyayı Fetih Programı* adı altında yayımlanan bu sahte belge yayıncısı tarafından şöyle açıklanır: "Masonların ve Sion Bilgelerinin Dünya Çapındaki Birliği'nin [ya da İttifakı'nın] oturum protokolleri" (Cohn, 1967; Taguieff, 2004a, s. 615-817 ve 2004b). *Protokoller*'in bu ilk yayımlanışı, 23 Ağustos 1903'te, Basel'deki 6. Siyonist Kongresi'nin açılışının hemen ardından gelir. Sahte belgenin ilk kullanımının Mason-karşıtlığı ya da Yahudi-Mason-karşıtlığı tarafından yönlendirilmiş olması mümkündür; keza Rusya'da büyük bir komplocu anlatı biçiminde ortaya çıkan "antisiyonizm" tarafından da yönlendirilmiş olabilir.

1918-1920'den itibaren bir "Yahudi-Bolşevik komplosu" olarak yeniden şekillendikten sonra, belli başlı hedeflerinden biri düşman Yahudi figürünü mutlak düş-

man olarak inşa edip yaymak olan Nazi propagandasında merkezi bir konum edinen (Herf, 2011) modern "dünya Yahudi komplosu" miti, "dünya Siyonist komplosu" olarak ya da daha yakın dönemde "Yahudi-Haçlı komplosu" veya "Amerikan-Siyonist komplosu" olarak yeniden ifade edildi (Taguieff, 2006, 2008 ve 2010). Kıyaslanamaz bir sembolik etkinliğe sahip bu Yahudi-karşıtı mitin en yeni versiyonu budur.

1921 yazından beri *Protokoller*'in esasen bir intihal olduğu bilinmektedir. Solcu cumhuriyetçi avukat Maurice Joly'nin Brüksel'de sürgünde bulunduğu 1864'te yayımladığı, III. Napoléon'a yönelik hiciv yazısı *Machiavelli ile Montesquieu Arasında Cehennemde Geçen Diyalog ya da XIX. Yüzyılda Machiavelli Politikası*'ndan alınmıştır (Cohn, 1967, s. 76-77; Taguieff, 2004b, s. 59 ve devamı, 427-473).

VII. Bölüm

YAHUDİLERE YÖNELİK SUÇLAMALAR: TARİF ETMEK, SINIFLAMAK, AÇIKLAMAK

Azınlık grup olan Yahudilere yönelik suçlamalar, gerçeğe en aykırı savlardan en çılgıncalarına dek uzanan bir ölçekte yer alabilir. Kamuoyu için olduğu kadar kimi teorisyenler için de bu suçlamaları açıklayan modellerin başında –yol açtığı mantıklı eleştirilere rağmen– "günah keçisi" modeli gelir.

I. – Yahudi fobisi savlarının üç türü

"Antisemitizm" tarihçisi olarak yürüttüğü çalışmalarda (bu terimin aldatıcı niteliğini o da Poliakov gibi vurgulamıştı), Gavin I. Langmuir, Yahudi-karşıtı içerikli üç tür sav ayırt ediyordu. Bunlar, gözlem alanından uzaklık derecelerine göre, "gerçekçiler", "yabancı düşmanları" ve "ham hayaller" şeklinde düzenlenmiştir. Langmuir "gerçekçi" ya da ampirik olarak sağlam temellere dayanan savları "Yahudilerin gerçek davranışlarının kimi yanlarına

dikkat çekmesi"yle niteler. Örneğin, besin yasaklarına sıkı sıkıya riayet etmelerini çoğunluk grubu ya da egemen grup olumsuz değerlendirir.

Yahudileri bütün diğer halklara karşı "ayrılıkçılık" uygulayan ya da "nefret" vaaz eden, "toplumsallıktan uzak" ya da "dışlayıcı" görüp hedef alan Antikçağ'ın Yahudi fobisinde mevcut suçlamalarla birlikte yabancı düşmanlığı savlarına geçilir. Bunlar, bazı Yahudilerde gözlemlenen düşmanca bir tutumu ya da tehditkâr bir tavrı bütün Yahudilere atfederken, bu tavırların önemini ya da yoğunluğunu abartırlar ve Yahudilerde gözlemlenen diğer özellikleri bir yana bırakırlar. Yahudileri "tefeci" olarak damgalayan olumsuz basmakalıp düşünce 12. yüzyılın ortasına doğru ortaya çıkmış olup aynı zamanda yabancı düşmanı bir savı da kapsar. Bilişsel düzeyde yabancı düşmanı oldukları savını niteleyen şey, bir özcülüğün eşlik ettiği suiistimal edici bir genellemedir. Bunlar bir tehdit olarak algılanan şeyle özdeşleşirler.

Ham hayal olan suçlamalar ampirik temelden tamamen yoksun olup (bunlar çılgınca ya da paranoyak suçlamalardır), Antik Yahudi fobisini ve Ortaçağ'daki Musevilik karşıtlığından günümüzün radikal anti-siyonizmine dek (en uç biçimini Hitlerciliğin temsil ettiği apokaliptik antisemitizmden de geçerek) Yahudi-karşıtı söylemi özellikle yapılandırırlar. Yahudilere dönük en kara çalıcı suçlamalar, "Yahudiler Yahudi olmayan çocukların kanını içiyor" şeklindeki –Hıristiyan kavrayışında ritüel cinayet suçlaması (Langmuir, 1978 ve 1990)– ya da "Sion Bilgeleri MÖ 929'dan beri dünyaya hakim olmak için komplo kuruyorlar" –"dünya çapındaki komplo" biçimine bürünen modern suçlama– gibi ham hayal ürünü ifadelerde

kendini gösterir. Dünya çapındaki Yahudi komplosunun teşhiri, pogromcu gazete *Znamia*'daki sahte belgenin yayımlanmasından bir yıl önce *Sion Bilgeleri Protokolleri*'nin varlığından söz eden ilk Rusça metinde ifade edilmiştir: "İnsanlığa Karşı Komplo" başlıklı bu yazı *Novoe Vremja* dergisinde (7-20 Nisan 1902) antisemit gazeteci Mikhail O. Mençikov (1859-1918) tarafından yayımlandı (De Michelis, 2004, s. 33-34; Taguieff, 2006, s. 115-116).

Yahudilere yönelik en çılgınca suçlamaların sonucu, Yahudileri kötülüğün sembolüne, bu sıfatla da mutlak düşmanın temsilcilerine dönüştürmektir. Yahudilere dönük her tür şeytanlaştırma edimi hayal mahsulü deyişlerde ifade bulur. Bu şeytanlaştırma teolojik olarak Ortaçağ Hıristiyanlığının ürünü olsa da, sadece yabancı düşmanı olanlara değil, hayal mahsulü savlara da Hıristiyanlık öncesi ve Antikçağ alanında –deyim yerindeyse– rastlanıyordu. Bunlar ritüel cinayet şeklinde olabildiği gibi, insan soyundan nefret biçimini de alıyordu. Bu nefret topyekûn ve ayrımsız bir insansevmezlik biçiminde değil, genelleşmiş bir yabancı düşmanlığı şeklinde, Yunan, Latin ya da İskenderiye dünyasına tuhaf, hatta anlaşılmaz görünen (çünkü tektanrı fikrine ve tanrısal seçim tezine bağlı) bir dışlayıcılık yüklü "insan sevmeme" şeklinde anlaşılmalıdır (Reinach, 1895; Sevenster, 1975; Lévy, 1979; Schäfer, 2003). Bu "insan sevmezliğin" sadece Yahudilere atfedilmesi, onlara özünde "insan soyundan nefret"i taşıyan bir halk statüsü vererek, "yabancı düşmanı" savlar kategorisindeki suçlamayı "ham hayaller" kategorisine düşürür.

Langmuir'in belirttiği gibi (1990b, s. 341), Yahudilerin gizli özellikleri olduğu, gizli bir öğretiyi kendi içlerin-

de aktardıkları ve Hıristiyan karşıtı komploculardan gizli bir cemiyet oluşturdukları inancı, 12. yüzyılın ortasındaki "ritüel cinayet" merkezli hayali suçlamanın ortaya çıkışına bağlıdır. Batı'da oluştuğu haliyle radikal Yahudi-karşıtı söylem efsanelerden ve masallardan oluşmuştur ve bunlardan belli başlı ikisi ritüel cinayet ve dünya çapında komplodur. 19. yüzyıldan bu yana "Yahudi sorunu"nun şeytanlaştırılarak radikalleştirilmesi bu hayal mahsulü suçlamaların taşıdığı iki büyük basmakalıp ibarenin kesişmesinden oluşur: Her ikisi de bitmek bilmeyen dedikoduların kaynağı olan cani, acımasız, kanlı Yahudi basmakalıbıyla komplocu, fetihçi, tahakküm kurucu Yahudi basmakalıbı. Bu iki suçlama temasının eşleşmesi, "Yahudi sorunu"nun en radikal çözümlerini haklı çıkaran en güçlü gerekçeyi oluşturmaktadır. Yasal önlemlerle az çok denetim altındaki "halk" şiddetlerini iç içe sokan bu çözümler Yahudileri tamamen dışlamaktan fiziksel yok edişe dek uzanır.

II. – "Günah keçisi": tartışmalı bir model

Genellikle tanımlandığı şekliyle günah keçisi mekanizması bir kişi ya da grubu işlemediği suçtan ötürü suçlu görmekten ibarettir. Böylece, başkalarına atfedilebilen hata ya da suçlar masum kurbana yüklenir. Bu suçlamanın ardından, damgalanan kişi ya da grup dışlanır. Süreç bir yerinden etme ve yansıtma içerir, ki bu da bir ikameye yol açar: Düşmanlığın sabitleneceği bir hedef seçilir ve yalan suçlamalar ona yansıtılır. Dolayısıyla, kötülük hem aktarılmış hem de dışlanmış olur. Günah keçisi mekanizması,

mimetik bir aşırı yüklenmeyle gerçekleşen "herkes bir kişiye karşı" ilkesini açıklamaktadır. Linçlerde ya da pogromlarda görülen zorba kalabalıkların tutumu buradan kaynaklanır. René Girard bundan yola çıkarak şunu belirtir:

> Kitle, tanımı gereği, eylem peşindedir, fakat doğal nedenler üzerinde etkide bulunamaz. Dolayısıyla, şiddet açlığını giderecek erişilebilir bir neden arar. Kitlenin üyeleri daima potansiyel zorbadır, çünkü topluluğu yozlaştıran kirli unsurlardan, onu altüst eden hainlerden temizlemeyi hayal ederler. (Girard, 1982, s. 28)

Mekanizmanın işlevsel anlamı basittir: Bir toplumun içindeki şiddeti masum bir kurbana atfetmek ve bu şiddeti, oybirliğiyle suçlu görülen varsayımsal taşıyıcısıyla birlikte, sembolik olarak dışlamak, böylece grubun uzlaşmasını mümkün kılmak.

Toplumsal düzenin sarsıldığı kimi durumlarda, kötülüğün varsayımsal nedeni olan bir düşman saptama ihtiyacı, hayali suç ve kusurların yüklendiği ve böylece damgalanmaya, zorbalığa ya da dışlanmaya maruz kalan masum bir kurban bulunması yoluyla giderilir. Tartışmalı bir ad olan "günah keçisi" (Chevalier, 1988) ismiyle bilinen ve huzursuzluğun yaygınlaşıp kaygıların artışını içeren kriz durumlarında işlemeye başlayan bu nedensel atıf mekanizmasının analizini sosyolog Émile Durkheim'a borçluyuz (Durkheim, 1975, s. 252-254).

"Günah keçisi" deyimi Eski Ahit'in bir bölümünden türemiştir. Burada, rahip Kefaret Bayramı (Yom Kippur) gününde İsrail'in bütün günahlarını bir keçiye yükle-

mektedir. Dolayısıyla, bir kefaret çıkarma törenine atfen, "günah keçisi teorisi", toplumsal bir grubun düşman muamelesi gören bir suçlu saptayarak kendi bağrında mevcut şiddete hakim olduğunu açıklama iddiasındadır; bu iç ya da dış düşman grubun şiddetini somutlaştırarak onu dışarıya yöneltir. Sürecin işleyebilmesi için asla tamamen bilinçli olmaması gerekmektedir. Grup üyelerinin çoğu "günah keçisi"nin gerçekten de dışlanmayı hak eden olumsuz özellikler taşıdığına ikna olmuşlardır.

Günah keçisi bir kurbanın temelsiz bir suçlamayla saptanması, çeşitli toplumsal kötülüklerin kaynağı olduğu varsayıldığından dışlanması, (düşmanlığın ve saldırganlığın sabitlendiği noktanın) yer değiştirme(si) ve (kuruntu ürünü suçların paryalara) yansıtılma(sı) yoluyla işler. Durkheim'ın 1899'da anahatlarını çizdiği analizi takip edersek, Yüzbaşı Dreyfus'ün mahkûmiyeti bunun çarpıcı bir açıklamasıdır:

> Toplum ıstırap çektiğinde, acısını üzerine atabileceği, umutsuzluklarının intikamını alabileceği birini bulmaya ihtiyaç duyar. Kamuoyunun zaten itibarsız gördüğü bu kişiler doğal olarak bu rol için saptanmıştır. Bunlar kefareti ödeyecek kurban hizmeti gören paryalardır. Bu yorumumu doğrulayan şey, 1894 yılında Dreyfus davasının sonucunun kabul görüş tarzıdır. Meydanlarda sevinç gösterileriyle karşılandı. Kamusal bir yas olması gereken şey bir başarı olarak kutlandı. İçinde yaşanılan ekonomik rahatsızlık ve ahlaki çöküntüden kimin sorumlu olduğu artık biliniyordu! Kötülük Yahudilerden geliyordu. Durum resmi olarak saptanmıştı. Yalnızca bu sayede her şe-

yin daha iyiye gittiği sanılıyor ve rahata erilmiş hissediliyordu. (Durkheim, 1975, s. 253)

"Günah keçisi" modelinin temel zaafı, hedefin (örneğin, burada Yahudiler) keyfi biçimde seçilmiş olmasıdır, suçlamanın yer değiştirmesi toplumsal durumdaki değişimlere ve suçlayıcı grubun iradesine bağlı kabul edilir (Erner, 2005). Dolayısıyla, model, "neden Yahudiler?" sorusuna cevap vermeyi sağlamaz. Yanıltıcı cevap onların parya olarak, dolayısıyla taşıyıcısı oldukları damgalar sayesinde belirlendiğini söyler. Fakat, çok farklı durumlarda, neden başkaları değil de onlar parya olarak seçilmiştir? Neden parya muamelesi görürler? Soruları sonsuzca geriye götürebiliriz. Hannah Arendt'in belirttiği gibi, "Yahudileri ezeli günah keçileri olarak gösteren bu teori, günah keçisinin başka herhangi biri de olabilmesini içerir" (Arendt, 2002, s. 222). "Günah keçisi" modelinin ve açıklayıcı değerinin bilimsel tartışması, sosyal psikolog John Dollard ve Yale Üniversitesi'ndeki arkadaşları tarafından geliştirilmiş formülasyondan itibaren (Dollard ve diğerleri, 1939) "ketlenme-saldırganlık" "teorisi"nin ya da "hipotez"inin yol açtığı tartışmayla kesişir. (Saldırının yer değiştirmesini içeren) Dollard hipotezini eleştirenler, bir yandan, bütün ketlenmelerin saldırganlıklara yol açmadığını ve, diğer yandan, bütün saldırıların ketlenmelerin sonucu olmadığını belirtmişlerdir (Morse & Allport, 1952; Berkowitz, 1969). Model, "neden grup dışındaki herhangi birinin –bir başkasının değil de onun– yersiz bir düşmanlık nesnesi olarak seçildiğini" ya da "günah keçisi mekanizmasının hangi koşullarda meydana geldiğini" açıklamaz

(Billig, s. 129-130). Dolayısıyla, "günah keçisi teorisi"nin "antisemitizmin önemini ve Yahudilerin ıstırabın merkezine yerleştirilmiş olmasının anlamını aydınlatmanın temel teşebbüslerinden biri" olarak kaldığı sonucuna varılabilir (Arendt, 2002, s. 224).

VIII. Bölüm

ANTİSEMİTİZMİN ÖZGÜL TANIMI

Terimin dar anlamında "antisemitizm"in, yani siyasal bir güç halini almış Yahudi-karşıtı ırkçılığın "altın çağı" diye –ironik olarak– adlandırılabilecek dönem 19. yüzyılın son çeyreğinden 20. yüzyıl ortasına dek uzanır. "Antisemitizm" çağından önce ve sonra, Yahudilerin az çok şiddetle yadsınması üzerine odaklanan söylem ve pratikler, tarihçilerin çalışmasıyla belirlendiği üzere, yaklaşım farklılıklarına ve yorumlama modellerinin çeşitliliğine rağmen, saptanabilir ve nitelenebilir.

I. – Antisemitizm ve Yahudi fobisi: bir tanım oluşturmak

"Yahudi fobisi" terimiyle, Yahudilerin Yahudi olmalarından kaynaklanan ideolojik anlamda örgütlü nefret güçlü bir vurgu edinir. Bu nefret, Yahudileri tehdit olarak (damgalama, kara çalma) gösteren negatif basma-

kalıplar ve kolektif suçlamalar temelinde, bir mit olarak işleyen Yahudi-karşıtı dünya görüşü biçimine bürünebilir ve, muhtemelen, farklı tarzlara göre, kurumsal ayrımcılık ya da ayrılıkçılık tarzları, dışlayıcı önlemler ve pogromdan kitlesel yok etmeye kadar uzanan şiddet eylemleri buna eşlik eder (Taguieff, 2008). Helen Fein antisemitizmin bir öncekine yakın bir tanımını verir:

> Ben antisemitizmi *topluluk olarak Yahudileri* ilgilendiren ve *bireylerde* tutum olarak, *kültürde* imgelerle, folklorla, ideolojilerle, mitlerle ve *eylemlerle* –toplumsal ya da yasal ayrımcılık, Yahudilere karşı siyasal seferberlik, kolektif ya da devlet kaynaklı şiddet– kendini gösteren ve sonuçları Yahudileri Yahudi olarak bir kenara atmak, yerinden etmek ya da yok etmek olan inançların gizli ve inatçı yapılandırılmış kümesi olarak tanımlamayı öneriyorum. (Fein, 1987, s. 67)

İki özellik üzerinde ısrarla durmak yerinde olur: Öncelikle, reddetmenin ya da nefretin sistematik özelliği, ardından, Yahudi-karşıtlarının öne sürdüğü ve nihai argümanlarının ortaya koyduğu gerekçelerin kısır döngüsü: Yahudiler nefret edilebilir ve tehlikeliyseler, "Yahudi oldukları için"dir. Bu, Yahudilerin sadece geçerli neden olmadan değil, hiç nedensiz dışlandığını ya da onlardan nefret edildiğini itiraf etmek anlamına gelir. Bu, Yahudi-karşıtı olarak tanınan faillerin Yahudileri dışlamak ya da onlardan nefret etmek için "doğru gerekçeleri" olmadığı, yani yanlış gerekçeleri olduğu anlamına gelmez: Kendi çıkarlarıyla (grubun rahatlığı, kazanç cazibesi, kariyer planı,

vb.) olduğu kadar tutkularıyla da (kaygı, nefret, haset, kıskançlık, hınç) davranmış olabilirler.

Freud'un son kitabı olan *İnsan Musa ve Tektanrıcı Din*'de (1939) ifade ettiği hipoteze göre, Yahudiler karşısındaki nefret iki suçlama ve tiksinti gerekçesinden kaynaklanır: Kendini "seçilmiş" olarak gösteren bir halk karşısında diğerlerinin kıskançlığına neden olan tanrısal seçimle gönüllü ayrım ve tecrit işareti olan, dolayısıyla insan soyunun reddi anlamına gelen sembolik hadım etme şeklindeki sünnet (Freud, 2012, s. 43, dipnot 2). Freud, bu iki varsayımsal kökeni, bağdaşık bir model içine dahil etmeye çalışmadan sunar:

> Antisemitizmin derin gerekçeleri çok geçmiş zamanlara köklenir; halklar bilinçdışıyla hareket ettikleri için, bunların öncelikle inanılmaz gözükmelerini ihtimal dahilinde tutabilirim. Kendini ilk doğan çocuk, Tanrı Baba'nın gözdesi kabul eden halk karşısında bugün bile hâlâ duyulan kıskançlığın –bu sava inanç gösterdiklerinden– diğer haklarda aşılmadığını ileri sürebilirim. Ayrıca, Yahudilerin kendilerini tecrit ettiği gelenekler arasında sünnet her zaman için hoş olmayan, kaygı verici [*unheimlich*] bir izlenim yaratmaktadır ve bu durum, kuşkusuz, korkulan hadım etmeyi hatırlatmasıyla ve böylece gönüllü olarak unutulan ilkel geçmişin bir parçasına temas etmesiyle açıklanır. (Freud, 1993, s. 184-185).

Tanrı'nın seçtiği halk karşısındaki kıskançlık bunca çeşitlilik gösteren Yahudi-karşıtı doktrinin oluşumunu, özellikle de "lanetli ırk" olarak şeytanlaştırılan Yahudile-

rin karşısına herhangi bir "seçilmiş ırk"ın çıkarıldığı ırkçı doktrinlerin oluşumunu aydınlatsa da, hayali hadım ediciler karşısında duyulan hadım edilme korkusunun (Freud, 2010, s. 31, dipnot 1), kadın düşmanlığında olduğu kadar yabancı düşmanı milliyetçilikte, ırkçılıkta ve Yahudi fobisinde de karşılaşılan "küçük farklılıklar narsisizmi" ilkesinde yer aldığı belirtilecektir.

"Yahudilerden nefret" özelliği etrafında inşa edilmiş güçlü bir Yahudi fobisi tanımı, ideolojik inançla eyleme geçişi, fanatizmle şiddeti bir araya getiren aşırı bir Yahudi fobisi biçimine ya da aşırılıkçı Yahudi-karşıtı figüre uygulanır. "Antisemit"in Yahudilerden nefret eden kişi olarak popüler nitelenişi kendini korur ve yeniden ifade edilir. Fakat, durumsal faktörlerin eğilimlerden ve ön-eğilimlerden (önyargılar, düşmanlık duyguları, vs.) oluşmuş faktörlere baskın çıktığı gözlemlendiğinde durum karmaşıklaşır: Bireyler kurbanları karşısında nefret hissetmeden Yahudi-karşıtı failler olarak davranabilir (Taguieff, 1997, s. 85-88).

Kaçınmak gereken hata, 1970 ve 1980'li yıllarda kimi sosyal psikologların tanımladığı şekliyle "temel yetkilendirme hatası"dır: (Bireysel ya da kolektif) bir failin davranışını onun eğilimlerine (saldırganlık, etnik-merkezcilik, yabancı düşmanlığı, nefret...) atfetme ve, bununla bağlantılı olarak, davranışın güçlü belirleyicisi olarak durumu görmezden gelme eğilimi. "Antisemitizm" üzerine çalışmalarda, genellikle, Yahudi-karşıtı davranışın "eğilimsel" nedenlerine aşırı önem atfeden "eğilimci" bir yorum hatasına düşülür. 1950 yılında Adorno'nun yönetiminde yayımlanan *Otoriteryan Kişilik* adlı ünlü inceleme (Adorno, 2007)

bunun en çarpıcı açıklamasıdır. Ayrıca, birçok çalışmanın gösterdiği gibi, grup konformizmi ya da bir hedefin gerçekleşmesine odaklanmış bir gruba katılım, Yahudi fobisine bağlı davranışları başlatmaya ve meşrulaştırmaya yeterli olabilir (Browning, 1994, s. 209 ve devamı). Bu nedenle, hem durumsal boyutu hem de eğilim boyutunu dikkate alan geniş bir Yahudi fobisi tanımı vermek uygun olur.

Bu perspektif içinde, Yahudi fobisi, (bütün Yahudiler tek ve aynı özün temsilcisi kabul edildiğinden) "Yahudi halkı" ya da "Yahudiler" kategorisi şeklindeki özcü ifade üzerinde temellenen topyekûn ve sistematik bir Yahudi reddi şeklinde tanımlanabilir; olumsuz tutkular da bunlara eklemlenir ve aşağıdaki dört boyuttan en az birine dağılım gösterirler. Bu boyutlar arasında ille de olumlu bir bağlantı yoktur: (olumsuz duygular içeren önyargılar ve basmakalıp ifadeler halindeki) tutum ya da kanaatler, (siyasal seferberlikler ya da fiziksel şiddet şeklindeki bireysel veya grupsal) davranışlar, (dışlayıcılıklar, yasal ya da sessiz ayrımcılıklar şeklindeki) kurumsal biçimler ve Yahudi'nin kötülük faili olarak saptanması üzerinde temellenen herhangi bir dünya görüşünü ifade eden ve kararlı Yahudi fobisi taşıyıcılarına inançlarını meşrulaştırma tarzı sağlayan ideolojik söylemler. Bunun sonucunda, örneğin, kanaat ya da duygu olarak Yahudi fobisi ille de Yahudi-karşıtı şiddet eylemlerine yöneltmez; zorbalık eylemlerine girişen bireyler Yahudi-karşıtı nefrete yabancı çıkarlarla da motive olabilirler.

Yahudi fobisi olarak adlandırılabilecek sürecin paradoksu, değişmez bir düzene göre birbirini izlemeyen "evre" ya da "aşamalar"dan oluşmasına bağlıdır. Bu aşamaların

her biri bir çıkış ya da varış noktası oluşturabilir. Yahudi fobisine herhangi bir kapıdan girilebilir: tutkular, çıkarlar, ideolojik inançlar, toplumsal baskı, bir gruba anlık katılım. Bundan böyle, Yahudi fobisi sürecinin herhangi bir "evresi"ne (damgalama, ayrımcılık, dışlayıcılık, fiziksel saldırı, sürgün, yok etme) katılan her birey Yahudi fobisi sahibi kabul edilebilir.

Dar anlamda "antisemitizm" deyiminin referansı, bir amentü halini almış olan ırklar teorisi temelinde, 19. yüzyılın son çeyreğinde oluşmuş Yahudi-karşıtı ideolojidir. Bu teori, insan gruplarının yaşam mücadelesi şeklindeki sosyal Darwinci temayı da benimsedikten sonra, iki mitik kendilik olan Âriler ile Samiler arasındaki ezeli mücadeleyi sahneye koymuştur (Poliakov, 1971; Pulzer, 1988; Taguieff, 2002a, s. 135-197). Dar anlamda antisemitizm incelemesinde uzmanlaşmış tarihçilerin çoğu, Yahudiler karşısında geçmişteki düşmanlıklardan tamamen kopmuş düşmanlık biçimleri ifade ettiğinden, onun kökten yeni bir ideolojik konfigürasyonu temsil ettiği hipotezini ileri sürmüşlerdir. Antisemitizm eski bir düşman olan "Yahudi"yi yeni tarzda tanımlamayı gerektirse de, aynı zamanda yeni bir düşman –"özgürleşmiş Yahudi"– tanımlamayı da hedefliyordu. Bununla birlikte, bu, Marr'ın "antisemitizm" olarak adlandırdığı şeyle yaptığı öz-temsili harfiyen ele almaktı: "Antisemitler"in hedefi dindar Yahudiler, Musevilik yandaşları değildi, onlar "Yahudi sorunu"nu teolojik-dinsel sorundan kesin olarak ayırarak eski "Yahudi yiyiciler"den ayrılıyorlardı.

Irksal ve politik antisemitizmin Hıristiyan kökenlerine yönelik yakın dönemdeki tarihsel çalışmalar bu kesin-

tili bakış açısını ayrıntılandırmak gerektiğini göstermiştir (Miccoli, 2005). Bununla birlikte, "antisemitizm" deyimi, yanlış bir kullanımla, –dinsel ve teolojik de dahil– bütün Yahudi-karşıtı tutum ve davranış biçimlerinin genel kategorileştirilmesi haline getirilmiştir. "Antisemitizm" kelimesinin bu yanlış kullanımı Yahudi fobisi biçimleri yaklaşımını tarihsizleştirmeye ve araştırmacıları bunların farklılıklarını inceleme konusu olarak ele almaya ikna etmeye katkıda bulundu. Çünkü Yahudi-karşıtı ya da Yahudi fobisi bakış açılarının çeşitli olduğunu, bunları (bir "aile görünümü" sunmalarına rağmen) Yahudi-karşıtı bir meta-bakış açısının birliğine indirgemenin güç olduğunu ve Yahudi-karşıtı basmakalıp ifadelerin çeşitli olduğunu, kimi zaman birbiriyle bağdaşmaz olsa da ideolojik bakımdan bağlantılı sonsuz değişime tabi olduklarını vurgulamak gerekir: "İnsan soyundan nefret", "tanrı katili halk", "şeytanın çocukları", "pis hayvanlar" ya da "vahşiler", "yılanlar", "akrepler", "fareler", ritüel cinayet yandaşları, komplo örgütleyenler, köksüzler, dayanışmacılar, göçebeler, asalaklar, kozmopolitler, dışlayıcılar, sömürücüler, vb.

Irkçı Yahudi-karşıtları (dar anlamda "antisemitler") Hıristiyan Yahudi-karşıtlığından kopuşa güçlü biçimde vurgu yapmalarına rağmen, yine de, bu gerçekleşmemiştir: Antisemitlerin kullandığı olumsuz basmakalıp ifadelerin çoğu (kabile dayanışması, diğer halklardan nefret, kibir, "Mamonculuk", vb.), politik bakımdan milliyetçi ve doktriner bakımdan ırkçı bir perspektif içinde, Hıristiyan Yahudi-karşıtlığından kaynaklanıyordu. Böylece, mevcut haliyle gelişmeye devam eden antisemitizm, yeni ırksal giysilerini kuşanıp yasadışı biçimde hayatta kalmış, 19.

yüzyılın son çeyreğinde yaygınlaşan kilisenin Yahudi-karşıtı ve Masonluk-karşıtı propagandasıyla sürmüştür.

II. – Görünmez Yahudi: modern Yahudi-karşıtlarının takıntısı

Yahudileri başlı başına yurttaş olarak kabul etmek için gettodan çıkarmış olan özgürleşmenin büyük sapkın etkisi yeni bir Yahudi-karşıtı fantazmanın doğması oldu: Görünmez Yahudi takıntısı ya da fark edilmeden geçip gittikleri modern toplumda Yahudilerin gözle görünmeyen, kınanacak davranışlarda bulundukları takıntısı. Bu takıntı bilişsel bir postulaya dayanır: Yahudilerin görüntüsü gerçekle karıştırılmamalıdır ("Görünüşte bize benzerler, ama aslında..."). "Küçük farklılıklar"ın (Freud, 1969, s. 72) aranışı ve aşırı yorumlamayla 19. yüzyıl sonundan itibaren Yahudilere ayrı bir kimliği yeniden verme, örneğin, onlara özel bir statü atfeden yasalar ve önlemlerle bunu yapma yönündeki yinelenen irade buradan kaynaklanır.

Kamusal alanda tanımlanamayan ya da kabul görmeyen gizli bir güç olarak hayal edilen modern Yahudi, düşmanları arasında sürekli bir anksiyete yaratır. Bu yeni bir eleştiri kaynağıdır: Édouard Drumont'a ve yandaşlarına göre, "Yahudi fethi"nin ayrıcalıklı aygıtı olan "sızma" eleştirisi. Ulusal gövdenin içine yabancı (ama bu haliyle kabul görmeyen) bir gövdenin davetsizce girdiği şeklindeki bakış açısı, manipüle edici ve zorba, komplocu ve cani –hep böyle kalacak– Yahudi imgesini besler. Saldırganın ve saldırıya uğrayanın tersine dönmesiyle, "antisemit"

olduklarını söyleyenler kendilerinin Yahudilerin kurbanı olduğunu ifade ederler ve, bununla bağlantılı olarak, "antisemitizm"i saldırganlara ve sömürücülere karşı kurbanların "savunma tepkisi" olarak tarif ederler. Yahudi fobisi anksiyetesi, özgürleşmiş, Avrupa'yla bütünleşmiş ve eğitimli modern Yahudi'nin görünürlüğünün aldatıcı olduğu, ürkütücü bir gerçekliği gizlediği inancından beslenir. Antisemit olmak, öncelikle, Yahudilerin her zaman olduğu gibi "insanlık soyunun düşmanı" kaldıklarına inanmaktır. İkinci olarak, Yahudiler başkaları gibi yurttaş olmuşken "Yahudi etkisi"yle mücadele etmenin güçleştiği kabul edilir. Antisemit bazı ideologlar içinde bulundukları güçlüğü kabul ederler. Wilhelm Marr, asimile bir Yahudi karşısında, "Yahudi'nin nerede başlayıp nerede bittiği asla bilinmez," demektedir (akt. Jacoby, 2014, s. 162).

Bu kaygı verici yabancılığın temsilcisi, çevresindeki Yahudi olmayan halklara çok benzeyen ve onlarla seve seve kaynaşan, görünmez, ayırt edilemeyen Batı Avrupa Yahudisi'dir. Marr'a göre, "safkan" bir Yahudi "kanı karışık" bir Yahudi'ye "her zaman tercih edilir"; ikinci karısının "safkan" bir Yahudi olduğunu belirtip onunla mutlu olduğunu söyler (Zimmermann, 1986, s. 70-72). Alman ve Fransız antisemitlerin gözünde Doğu Avrupa'daki dindar Yahudiler çok daha az kaygı vericidir. Marr bunu şöyle belirtir: "Polonya hahamlarının en ortodoksu en iyisidir!" Sekülerleşmiş ya da asimile Yahudi figürünün yeni "başkalığı"nın (*otherness*) "tanımsız, şekilsiz, son derece akışkan" olduğunu belirtir Robert Wistrich (2007, s. 21) ve şunu ekler: "Alman ve Avusturya ırkçılarının çoğuna Yahudilerin kaygı verici, hatta tehditkâr özelliği gibi gelen

şey, onların farklılıklarında değil, *benzerliklerinde* yatıyordu. Yahudi 'başkalığı' ne kadar zayıflamış, uyarlanabilir, hareketli ve hudutları bozucu ise antisemitlerin gözünde o denli kaygı verici oluyordu" (*a.g.e.*).

Fransa'da Édouard Drumont "görünmez Yahudi"nin tehlikeli özgürleşmesinin ürünü olan kaygı verici tuhaflığın teorisyeni olarak düşüncesini şöyle ifade eder:

> Gözle görülen her Yahudi, her apaçık Yahudi nispeten daha az tehlikeli, hatta kimi zaman saygındır [...]. Onu gözetim altında tutmak mümkündür. Tehlikeli Yahudi muğlak Yahudi'dir [...]; o zararlı hayvanların en yetkini, ele geçmezidir [...]. Dünyanın görüp göreceği en güçlü nifak tohumudur. (Drumont, 1886, c. I, s. 316-317)

Drumont, Yahudilerin ana motivasyonu grup çıkarları peşinde koşmak olduğundan, görünmezliklerinin Fransa'yı fethetmelerini kolaylaştıracağı sonucunu çıkartır: "Yahudilerin mümkün olduğunca muğlak halde kalmadaki çıkarlarını anlıyoruz" (*a.g.e.*, s. 97). "Muğlak" Yahudi "Âri ırk"tan Fransız ulusunun gövdesine direnişle karşılaşmadan sızabilir. Bu sızma iki olumsuz etki yaratır: Yahudi tahakkümünün inşası ve "Âri ırkın" fiziksel ve zihinsel yozlaştırılması.

Yahudi müminlerle Hıristiyan müminler arasındaki, keza asimile Yahudilerle aynı modern ulus-devletin diğer yurttaşları arasındaki benzerlik saptamasından yola çıkan farksızlaşma korkusunun Yahudileri redde yol açtığı hipotezi ileri sürülebilir. Dinsel Musevi-karşıtlığının olduğu kadar modern politik anti-semitizmin de temelinde "başkası"

korkusundan daha derindeki bir "benzerlik" korkusuyla karşılaşırız (Jacoby, 214). Yahudilerin özgürleşmesinin önemli sapkın etkisi bu olacaktır.

Din değiştirmeyi, ayırmayı ya da gettolaşmayı (bu da tehlikelidir, çünkü yabancı bedeni ulusal bedenin içinde bırakır) ve asimilasyonu dışlayan ırksallaşmış Yahudi-karşıtı doktrin yandaşları Yahudi azınlıklar karşısında ancak iki radikal çözüm önerebilirler: Halkı "arındırma"nın meşru tarzı olarak sürgün ya da yok etme. Bunların muhtemel uygulanışını beklerken de Yahudilerin bir kenara atılmasını ve ayrıma tabi tutulmasını önerirler. Bu da etkin bir saptama ve kimlik belirleme yöntemine başvurmayı gerektirir: Öncelikle, Yahudiler listelenir ve fişlenir, sonra yerleri belirlenir, işaretlenir (sarı renkli işaretin ardından sarı yıldız) ve sayılırlar. Çünkü –modern politik antisemitizmin postulalarından biri budur– Yahudilerin fiili gücünün ilk hayali koşulu, Yahudi olarak tanınmama yetenekleridir (Poliakov, 1968, s. 311-312 ve 1977, s. 269, 328). Yahudi'nin varsayımsal görünmezliği açık düşmanlarını kaygılandırır. Yahudilerin giderek daha benzer olması bir asimilasyon işareti olarak değil, bir kamuflaj stratejisinin uygulamaya koyduğu bir hilenin kanıtı olarak görülür. Drumont'a göre, Yahudilerin "Âriler"le ya da gerçek Fransızlarla her benzerliği aldatıcıdır. Yahudi-karşıtı doktrinerler, toplum sekülerleştikçe Yahudilerin giderek daha az tanınır olduklarını teorileştirmişlerdir. Mutlak düşman yasadışı bir yolcu olmuştur.

Algılanamayan Yahudi takıntısı, Yahudilerin ırksal ve medeni bakımdan aşağı oldukları tezini, yani her Yahudi'nin doğası gereği yaratıcılığa ya da icada değil, tak-

lide yatkın olduğu inancını içeren evrimci ideolojiye yeniden dahil edilen Yahudi-karşıtı bir basmakalıp düşünce temelinde gelişmiştir. Doğası gereği, taklitçi, idmansız bir göz tarafından belirli koşullarda çıplak gözle saptanamaz. İyi bir antisemit "kendi Yahudilerini görmeyi" bilmeli ve becermelidir. Bunu yapabilmek için onları tanıması gerekir: Ancak bu koşulda onları saptayabilir. İyi bir antisemit mutlak düşmanının şekli konusunda eğitimli olmalıdır. Dolayısıyla, Yahudi'yi tanımak, hem onu saptamayı, hem de tarif edip anlatmayı bilmektir. Antisemit bilgi, hem Yahudi'nin varsayımsal ezeli doğasına, bedensel, ruhsal ve kültürel veçhelerine dair, hem de Yahudilerin tarihine dair bilgidir. Bu tarih ise hep aynıdır: Bir fetih, tahakküm ve yıkım tarihi.

IX. Bölüm

ANTİSEMİTİZM VE YAHUDİ KATLİ

Almanya'daki her türlü Yahudi varlığını ortadan kaldırmaya yönelik gayrı resmi programlarında, Nazi ideologlarının ve propagandistlerinin en radikalleri, İkinci Dünya Savaşı öncesinde, buradaki Yahudilerin toptan sürülmesiyle fiziksel imhası arasında gidip geliyorlar ve bunu çok büyük bir pogromun belirsiz modeli ya da "kendiliğinden" halk isyanları vesilesiyle işlenen bir dizi katliam şeklinde hayal ediyorlardı. Yahudilerin sürülmesi hedefi siyasal gerçekçilik çerçevesi içinde kalsa da, fiziksel imha hedefi ütopyadan kaynaklanıyordu ve buna iyi tanımlanmış hiçbir eylem programı eşlik etmiyordu. Yahudilerin kitlesel olarak öldürülmesi yönündeki bu hayallere, yine de, 1920'li yıllarda Hitler'in yaptığı birçok konuşma, *Mein Kampf*'ın kimi bölümleri ve Julius Streicher'in (1885-1946) çok sayıda makalesi ya da halka yönelik açıklamaları tanıklık etmektedir.

Aralık 1927'de, Himmler, *Mein Kampf*'ın ikinci cildini okudu, kendi gözünde önem taşıyan çok sayıda bölümün

altını çizdi, işaretledi ya da notlandırdı (Breitman, 2005, s. 24-25). Bu bölümlerden biri, Hitler'in acil çözümü sergilediği bölümdü. Hitler'e göre, Birinci Dünya Savaşı sonunda Almanya'yı yenilgiden bu kurtarabilirdi, dolayısıyla geçmişe dönüp bakarak şunu önermişti:

> Her kökenden ve her meslekten en iyi Alman emekçilerimizin yüz binlercesinin cephede katlanmak zorunda kaldığı zehirli gaza halkı çürüten bu İbranilerin on iki ya da on beş bini savaşın başında ve savaş sırasında bir kez maruz kalmış olsaydı, milyonlarca insanın feda edilmesi boşuna olmamış olurdu. Tersine, bu on iki bin rezilden zamanında kurtulmuş olsaydık, belki de istikbal vaat eden bir milyon iyi kalpli ve cesur Alman'ın hayatını da kurtarırdık. (Hitler, 1934, s. 677-678)

Breitman'ın 1927'de belirttiği gibi, "Yahudilere karşı toksik gaz kullanma fikri sadece Hitler'in değil, Himmler'in de zihninde mevcuttu" (Breitman, 2005, s. 25).

I. – Kademeli imha

Yahudilerin sürülmesini savunanların zihninde Yahudilere karşı şiddete başvurmak kaçınılmaz gözüküyordu: Yahudi nüfusu Almanya dışına göç etmeye zorlamak için korkutmak gerekiyordu. Fakat, Hitler, iktidara gelince, yasanın planladığı ve çerçevesini çizdiği bir antisemitizmi açıkça benimsemişti; ona göre, "Yahudi sorunu"nun çözümüne yöneltebilecek tek şey olan "akıl antisemitizmi"ni

(*Antisemitismus der Vernunft*) bu açıklıyordu. Hitler bu "akıl antisemitizmi"ni Adolf Gemlich'e yazdığı 16 Eylül 1919 tarihli ünlü mektubunda "duygusal" ya da "itkisel" (Jäckel & kuhn, 1980, s. 88-90) gerekçelere dayalı bir antisemitizmi halk gösterilerinin, yani pogromların, talan ve katliamları içeren ve münferit sayılan Yahudi-karşıtı ayaklanmaların karşısına çıkarıyordu.

"Akla" dayalı bu antisemitizm, Hitler'e göre, öncelikle Yahudilerin haklarının sistematik olarak ortadan kaldırılmasına yöneltmeliydi. Fakat, Eylül 1919'da, Hitler bu şekilde tanımlanan antisemitizme dair "nihai hedef"i açıkça saptamıştı; yani "Yahudilerin tümüyle yok edilmesi" (Jäckel, 1973, s. 63-64). Almanya'yı *judenrein* ("Yahudilerden temizlenmiş") ya da *judenfrei* ("Yahudilerden kurtulmuş") kılmak veyahut Yahudilerin Alman ulusal yaşamından "yok edilmesi"ni gerçekleştirmek, toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamın her alanındaki "etkilerini" yok etmeyi, bütün araçlarla bir kenara atılmalarını, sonuçta Reich toprağından bütünüyle sürülmelerini içeriyordu (Schleunes, 1990, s. 213). "Akla" dayalı "yok etme" bir dizi hukuksal düzenlemeyle, çılgınca bir uygulamayla yürütüldü: 1933-1945 arasında III. Reich tarafından Yahudi-karşıtı yaklaşık iki bin kararname ve hüküm buyruldu. Yahudilerin bu şekilde yasadışı kılınması, sırasıyla, "yurttaş olarak ölüm"lerine (1933), "siyasal ölüm"lerine (1935) ve "iktisadi ölüm"lerine (1938) yol açtı.

Hitler iktidarı ele geçirmeden önce Yahudi-karşıtı propagandasının şiddetini önemli ölçüde azaltmıştı ve bu taktik tercihe rejimin ilk yıllarında da genel kural olarak uyuldu. Adım adım dışlamalarla ve yasal olarak örgütlenmiş

kıyımlarla hedeflenen şey, Hermann Göring'in deyişiyle (24 Ocak 1939), "Yahudilerin Almanya dışına göçünü her yolla gerçekleştirmek"ti. 1937'de SD Yahudilerin dünyanın konuksever olmayan bir bölgesine sürülmesi fikrinden söz etmişti; orada tecrit edilecek Yahudiler adım adım yok olacaktı. Kasım 1938'de, Hitler, Madagaskar'da bir "Yahudi rezervi" fikrini benimsemişti. 1940 yazında, Reinhard Heydrich, soykırım niyetini gizlemeden, bu seçeneği geçici olarak kabul ediyordu:

> Bizim ırk anlayışımız gereği Yahudiler düşmanımızdır. Onları yok etmeliyiz. Bununla birlikte, biyolojik bir imha bir yüksek kültür ulusu olan Almanya'ya yakışmaz. Sonuç olarak, zaferden sonra Yahudileri ve mallarını Madagaskar'a göndermek için filolarını kullandırmalarını düşman güçlerden talep edeceğiz. (akt. Husson, 2008, s. 101)

(22 Haziran 1941'de başlayan) SSCB istilasından ve 1941 Haziran ile Kasım'ı arasında Hitler'in ve üst düzey Nazi yöneticilerin aldıkları Avrupa Yahudilerini sistematik olarak yok etme kararından önce (20 Ocak 1942 tarihli Wannsee Konferansı da buna tanıktır, Gerlach, 1999; Roseman, 2002), Yahudi karşıtı yasaların artışı, Yahudilerin Reich toprağından bütünüyle sürülmesini içeren Alman nüfusun "arındırılma" programına dahil gözüküyordu. 1933 yılında Almanya'da yaklaşık 500 bin Yahudi yaşıyordu. 1939 yılında Almanya'daki Yahudi nüfusun yaklaşık yarısı göçe itilmişti.

Léon Poliakov, *Bréviaire de la haine* [Nefret Kılavuzu] adlı öncü kitabının başında, "Mareşal Hindenburg'un

Adolf Hitler'e hükümet kurma görevini vermesinden iki ay sonra Alman Yahudilerine karşı ilk önlemler yürürlüğe giriyordu," diye hatırlatır. Şunu vurgulamak gerekir ki, "başlangıç, Julius Streicher'in başkanlığındaki yarı resmi bir komitenin 1 Nisan 1933 yılında örgütlediği, Yahudi tacirlere yönelik inanılmaz bir boykot oldu" (Poliakov, 1951, s. 1). Bir şantaj biçimi olarak boykot fikri, Almanya'da işlenen kıyım üzerine dışarıdaki Yahudi basını susturmanın yolunu arayan Goebbels'ten geliyordu. Günlüğüne 27 Mart 1933'te şunu yazar: "Alman Yahudilerine karşı bir boykot çağrısı kaleme alıyorum. Onların yurtdışındaki provokasyonlarına yakında son vereceğiz" (Goebbels, 2007, s. 114). 1933 yılının Mart ayı sonunda kurulan "eylem komiteleri"nin düzenlediği Yahudi tacir, doktor ve avukat boykotu 1 Nisan'la sınırlı kaldı, ama yasal zulmün yolunu açmıştı. Goebbels hoşnut gözükür: "Bugün boykot tüm kapsamıyla sürüyor. [...] Yahudiler Yahudilerden korkuyor" (*a.g.e.*, s. 116).

Devamı biliniyor: "7 Nisan'da Yahudileri kamu görevlerinden ve barodan dışlayan ilk iki yasa yayımlanmıştı [...]. 22 Nisan tarihli bir yasa Yahudi doktorları sosyal güvenlik sandıklarından dışlamıştı: Bir dizi başka yasal ya da idari düzenleme Yahudileri ülke yaşamının bütün kesimlerinden dışlamıştı" (Poliakov, 1951, s. 1). Kamu hizmetiyle ilgili yasama üniversite profesörlerine ve enstitülere bağlı araştırmacılara uzandığında, Alman bilim seçkinleri kırılıp geçirildi. Fizik ve kimya alanında değerli Yahudi araştırmacılar olduğu itirazında bulunan Max Planck'a Hitler bir Yahudi'nin bilim adamı da olsa Yahudi olduğunu ve hiç ayrımsız bütün Yahudilere karşı karar vermek gerektiğini belirtti (Hilberg, 1994, s. 29-30).

15 Eylül 1935'te Nürnberg ırkçı yasaları "Alman antisemitizmine çok karakteristik ve yeni bir tarz getirmişti" (Poliakov, *a.g.e.*). Yahudilerle Yahudi olmayanların evliliğini yasaklayan yasanın ilanı içişleri bakanlığını "Yahudi" kelimesini tanımlamak zorunda bıraktı: En azından iki büyük anne ve babası Yahudi olanlar Yahudi kabul edilmişti. Bu kategorileştirme, Yahudilere karşı daha kesin önlemlerin daha az hukuksal engelle karşılaşarak alınmasını sağladı.

Nazi rejiminin ilk yıllarında, "nasyonal-sosyalist büyük şefler" arasında "sadece Julius Streicher ile Goebbels kanlı niyetlerini açıkça ifade etme fırsatı bulmuşlardı" (Poliakov, 1951, s. 2). Temmuz 1933'te, *Sion Bilgeleri Protokolleri* üzerine *Stürmer*'deki bir makalede Yahudiler cani ve suçlu bir halk olmakla suçlanır ve şöyle denir: "Yahudi ırkının kökü kazınmalıdır [*ausgerottet*]." Goebbels 30 Temmuz 1933'te yayımlanan bir söyleşide şöyle der: "*Yahudilere ölüm* on dört yıl boyunca bizim savaş çığlığımız oldu. Nihayet geberiyorlar." Eylül 1936'da, Nürnberg'de düzenlenen Nazi partisi kongresinde yaptığı konuşmada, Yahudi karşıtı polemikçi Julius Streicher şöyle der: "Yahudi sorununun kan dökülmeden çözüleceğine inanmak bir hatadır: bu çözüm ancak kanlı bir şekilde gerçekleşebilir." Mayıs 1939'da, Streicher, *Der Stürmer* adlı haftalık dergisinde Rus Yahudilerinin fiziksel imhası yönünde çağrıda bulunur: "Rusya'daki Yahudilere karşı cezalandırıcı bir sefere girişmek gerekir. Her cani ve katilin başına gelebileceği gibi, onların yaşamlarına son verecek bir sefer olmalıdır bu. Ölüme mahkûmiyet, infaz! Rusya'daki bütün Yahudileri öldürmeli. Kökleri kurutulmalı!"

Fakat, Rusya Yahudilerinin ötesinde, "dünya Yahudiliği" hedeflenmiştir: "Yahudi asalakları"nın alanı hudutsuzdur. Ocak 1939 sonunda, Berlin Spor Sarayı'nda yapılan bir konuşmada, Streicher, "Yahudi sorunu"nun "bütün dünyayı" kapsadığını belirtmişti. 10 Mayıs 1939'da, Robert Ley de Innsbruck'ta yaptığı ve radyodan yayımlanan bir konuşmada bunu onaylamıştı: "Yahudi sadece bizim halkımızın içinde yok edilemez; Yahudi bütün dünyada yok edilmeden biz huzur bulamayız" (akt. Longerich, 2008, s. 184). NSDAP ya da SS yayınlarında başka kitlesel cinayet çağrıları da görülmüştür (Cohn, 1967, s. 198-203; Roseman, 2002).

(Reinhard Heydrich'in SD'sine üye) Günter d'Alquen'in kaleme aldığı, SS'in resmi yayın organı *Das Schwarze Korps*'un 24 Kasım 1938 tarihli başyazısında, Yahudilere uygun görülen uygulamanın –dışlamaktan fiziksel imhaya dek varan– çarpıcı bir sunumu bulunur. Bu sunum, 9-10 Kasım'daki *Kristallnacht*'tan ("Kristal Gece") birkaç gün sonra, 12 Kasım'da Heydrich'in verdiği söylevden büyük ölçüde esinlenmiştir:

> Yahudileri mahallelerimizden sürmeli ve Almanlarla her türlü temastan mümkün olduğunca uzakta, bir arada olacakları bir yerde toplamalıyız [...]. Kendi başlarına bırakılan bu asalaklar [...] yoksulluğa mecbur edilmelidir [...]. Biz kollarımızı kavuşturup bakmakla yetindiğimiz sürece kimse bunu hayal bile etmeyecektir. Alman halkı kendi ülkesinde suçla birlikte yaşamakla kalmayıp, üstelik intikam da almak isteyen yüz binlerce caninin varlığına asla hoşgörü göstermez [...]. Yoksullaşmış bu yüz binler-

ce Yahudi Bolşevizmin adam devşirdiği gerçek bir havuz olur, siyaseten suçlu bütün alt-insan öğelerinin toplanma yeri olur [...]. Böyle bir durum karşısında, nasıl ki kamu düzeninin yasal savunması adına tüm diğer suçluları ateşle ya da kılıçla yok etme alışkanlığımız varsa, bu Yahudi ahlaksızlıklarını da yok etmek gibi sert yükümlülüklerle karşı karşıya kalırız. Sonuç Almanya'da Yahudiliğin kesin sonu, mutlak yok oluşu olur. (akt. Breitman, 2009, s. 75)

Fakat, Führer'in teşvikiyle, III. Reich'ın Yahudi-karşıtı politikası, yasama önlemleri aracılığıyla, Almanya Yahudilerini tecrit, yerinden etme, talan ve dışlama stratejisi uygulamayı öne çıkarmıştır. Bu nedenle, 9-10 Kasım 1938 Kristal Gece pogromu, yani Führer'in öncülüğünde ve Goebbels'in teşvikiyle girişilen bu operasyon savaşa girmeden önce bir istisna oldu. 10 Kasım'da Goebbels sevinçten uçar: "Bravo, bravo! Bütün büyük şehirlerde sinagoglar yanıyor!" (Goebbels, 2007, s. 648). Almanya ve Avusturya'daki Yahudilere yönelik bu şiddet dizisi (319 sinagog yok edilir, Yahudilere ait 7500 mağaza yok edilip talana uğrar, 118 Yahudi sokakta öldürülür, yüzlercesi dövülür, 30 bin Yahudi tutuklanıp toplama kamplarına gönderilir) Yahudi nüfusta paniğe yol açar ve bunun sonucunda göç şiddetlenir. Fakat, bu "kargaşa" karşısında çok sayıda Alman'ın hoşnutsuzluk ya da öfke tepkilerinin bilincinde olan ve Almanya'nın yurtdışındaki imgesini korumayı dert edinen üst düzey Nazi yöneticiler, Alman şehirlerinin sokaklarında Yahudi-karşıtı denetimsiz şiddetin çoğalmasını önlemek için önlemler alırlar ve Göring de Goebbels'i azarlamaktan kaçınmaz (Hilberg, 1994, s. 31; Bensoussan,

2009, s. 44-45, 369-371). Hitler Yahudi ticarethanelerini ve sanayi gruplarını etkileyecek çeşitli önlemleri gecikmeden alır ve Yahudilerin ağır bir kefaret ödeme "ceza"sına çarptırılması için onay verir (Hilberg, 1994 s. 31). Sonuç olarak, Goebbels, Yahudi-karşıtı politikayla ilgili kararlarda bir kenara bırakılır ve ancak Eylül 1941'de, Berlin Yahudilerinin Doğu'ya sürgününü örgütlediğinde yeniden faal göreve gelir (Bensoussan, s. 256).

II. – Kökünü kazımaya doğru

1930'lu yıllarda, Streicher, Goebbels ya da Nazi propagandisti Johann von Leers (1902-1965) gibi, Yahudilerin –zorunlu sürgün kabilinden yasal çözümleri dengeleyici ya da bunu tamamlayıcı "kanlı" bir çözüm olarak– fiziksel biçimde ortadan kaldırılmasının "Yahudi sorunu"nun olası "çözümü" sayılabileceğini ileri sürenler, hem Yahudilerin ritüel cinayet işlediği efsanesine, hem de *Sion Bilgeleri Protokolleri*'nin taşıyıcısı olduğu (ve iktidarın ele geçirilmesinden önce ve sonra Nazi propagandası tarafından kitlesel olarak yayılan) uluslararası Yahudi komplosu mitine inanıyorlardı. Yahudi olmayanları, özellikle de "uluslararası Yahudiliğin" düşmanları olarak hayal edilen "Âri ırktan" ya da "Kuzeyli ırktan" halkları köleleştirmeyi veya köklerini kazımayı hedefleyen uluslararası bir Yahudi komplosu temelindeki paranoyak korkuyla hareket ediyorlardı (Poliakov, 2006), bu bakımdan, sadık birer Hitler yandaşıydılar. Onların gözünde Yahudilerin ölümcül bir tehdit oluşturması, suçlu doğalarından ya da "temsil

ettikleri yıkıcı güç"ten (Hitler, 1952, s. 138) ve ("ırksal" özellikleri sabit ve dokunulmaz olduğundan ancak kendileriyle birlikte yok olabilecek) komplocu pratikler aracılığıyla dünyaya egemen olmayı isteme yönündeki yüzlerce yıllık eğilimlerinden kaynaklanıyordu.

Hitler, 30 Ocak 1939'da, Reichstag'da yaptığı ünlü konuşmada şu "kehanet"te bulunarak Yahudilerin soyunu kurutmakla açıkça tehdit eder:

> Sadece biz Almanlar için değil, herkes için de belki unutulmaz olduğu ortaya çıkacak bu günde söylemek istediğim bir şey var: Ben ömrüm boyunca her zaman bir kâhin oldum ama her seferinde bana güldüler. Yıllarca süren iktidar mücadelesinde en başta Yahudi ırkı benim kehanetlerimi gülerek karşıladı [...]. [Yahudiler] kahkahalarla gülüyordu, ama sanırım bir süredir zoraki gülüyorlar. Bugün yine kehanette bulunacağım. Uluslararası Yahudi finansı [*internationales Finanzjudentum*] halkları bir dünya savaşına bir kez daha sürüklemeyi başarırsa, bunun sonucu dünyanın Bolşevikleştirilmesi ve Yahudiliğin [*Judentum*] zaferi değil, tam tersine, Avrupa'dan Yahudi ırkının yok olması [*Vernichtung*] olacaktır! (Domarus, 1965, s. 1058).

Hannah Arendt, *Totalitarizmin Kaynakları*'nda, tam da bu tehditkâr "kehanet"i yorumlar: "Totaliter olmayan dile çevrildiğinde şu anlama gelmektedir: Savaşmak ve Avrupa Yahudilerini öldürmek niyetindeyim" (Arendt, 2002, s. 667). Fakat, savaş öncesinde, Münih'ten kısa süre önce, Avrupa'da Yahudi halkının fiziksel imhası tehdidini ciddiye alanlar çok azdı. Kuşkusuz ki, bazı tarihçilerin ileri sür-

düğü gibi (Mommsen, 1997, s. 196), bu tehdit edici kehanet kısmen şantajdı ve Batı ülkeleri üzerinde bir baskı uygulamayı hedefliyordu: "Uluslararası Yahudilik [*Weltjudentum*]" dünyayı yönetiyorsa ve –Hitler'in inandığı gibi– özellikle Almanya'ya karşı komplo tezgâhlıyorsa, bu durumda, Almanya Yahudileri "yurtdışındaki kardeşlerini kurtarmak için rehine olarak hizmet edebilirdi" (Roseman, 2002, s. 37). Daha sonra defalarca yinelenen bu yok etme tehdidi, bir propaganda operasyonunu temsil ederken, Führer'in antisemitizm felaketinin radikal hedefini de ortaya serer.

İkinci Dünya Savaşı'nın özgül ortamında, mutlak düşmanı temsil eden "Bolşevik Yahudi"dir. "Bolşevizm" sıfatı "Yahudi"nin ırksal tözüyle karışmıştır. "Yahudi" ile (Bolşevik) "partizan" eşitlenir. "Nihai Çözüm" işlemekteyken, özellikle "Yahudi sorunu"nu bertaraf etmek ve cinayetleri sağlamak için işbirliği şart olan Alman polislerine Yahudilerin yok edilmesini ne şekilde anlatmanın uygun olacağını ele almak üzere, 18 Aralık 1941'de Hitler'le özel olarak görüştükten sonra, Himmler, Führer'in gözlemlerini ajandasına yazdığı bir cümleyle özetler: "Judenfrage. Als Partisanen auszurotten" ("Yahudi sorunu. Yahudileri partizan olarak görüp ortadan kaldırmalı"). Bu perspektif içinde her Yahudi otomatik olarak bir partizan olma ihtimali taşıyordu, dolayısıyla mutlak düşman muamelesi görmeli ve yok edilmeliydi. Bu, Yahudi katlinin sözde politik bir doğrulanışıdır ve "kökünü kazıma"yı Alman memurlara, keza yabancı gözlemcilere sunma taktiğidir.

Bir "talimat" olarak yorumlanan bu belgede, Hitler'in o dönemde Avrupa'daki bütün Yahudileri öldürme kararı aldığının kanıtı görülebilir (Gerlach, 1999). Keza, "zaten

uzun süredir destek verdiği bir politika"ya Hitler'in verdiği onayın izi de görülebilir (Breitman, 2005, s. 102). Gerçekten de, Goebbels, 19 Ağustos 1941'de, günlüğünde şunu belirtmişti:

> Führer, Yahudilik bir dünya savaşını yeniden kışkırtmayı başarırsa bunun Yahudilerin yok edilmesiyle sonuçlanacağı şeklinde, vaktiyle Reichstag'da yapmış olduğu kehanetin gerçekleşmekte olduğuna ikna olmuştu. Bu kehanet bu son haftalarda ve aylarda kaçınılmaz bir kesinlik düzeyinde gerçekleşmekteydi. Doğu'da Yahudiler artık hesabı ödemek zorundadır; Almanya'da zaten kısmen ödediler ve gelecekte daha da ödeyecekler. (Goebbels, 2009, s. 372)

Hitler, parti sorumluları önünde, 7 Şubat 1943'te yaptığı konuşmada, "Yahudi sorunu"na geri dönerek, Goebbels'in açıklamasını takiben açıkça şöyle der: "Yahudilik bütün düşman ülkelerde devindirici ve dinamik bir güç olarak hareket ediyor [...]. Bundan çıkarmamız gereken sonuç, Yahudileri sadece Reich topraklarından değil, bütün Avrupa'dan temizlememiz gerektiğidir" (akt. Brayard, 2004, s. 165).

Yahudilerin insan olarak görülmemesi ve şeytanlaştırılması onların kökünün kazınmasını kabul edilebilir kılar. Leers, Yahudilerin "fiili satanist" oldukları şeklindeki tezi öne çıkaran, 1944 tarihli *Die Verbrechernatur der Juden (Yahudilerin Cani Doğası)* kitabının önsözünde (1944, s. 8), Yahudi soykırımını haklı göstermeye yönelik şu akıl yürütmede bulunur:

Yahudiliğin kalıtımsal olarak cani doğası kanıtlanabilirse, bu durumda, sadece her halkın kalıtımsal canilerin kökünü kazıması doğrulanmış olmakla kalmayacak, Yahudileri barındırmaya ve korumaya devam eden her halk da, tıpkı gereken önlemleri almadan kolera tohumu besleyen halkın oluşturduğu tehdit gibi, kamu güvenliğini tehdit edecektir.

Goebbels'in yardımcısı açısından, bu, 2 Nisan 1944'te propaganda bakanlığının Alman basınına verdiği talimatlarda ortaya konduğu üzere, Yahudi halkının kalıtımsal caniliği temelindeki resmi Nazi tezini doğrulamaktı. Tıpkı Rosenberg'in Yahudilerin "ırk" statüsünü kabul etmeyi reddedip onları "karşı-ırk" (*Gegenrasse*) olarak sınıflandırması gibi, Yahudileri "halk" olarak tanımlamayı da reddetmekti:

> Şu nokta üzerinde ısrarla durmalı: Yahudiler örneğinde (her halkta olduğu gibi) sadece birkaç suçlu yoktur, bütün Yahudiliğin kökeninde suç vardır ve Yahudilik doğası gereği suçludur. Yahudiler diğer halklara benzer bir halk değildir, kalıtımsal bir suçluluğun [*Erbkriminalität*] bir arada tuttuğu sözde-halktır. Yahudi dünyasının ortadan kaldırılması [*Die Vernichtung des Judentums*] insanlık için bir kayıp değildir; başka suçlulara karşı uygulanan ölüm cezası ya da önleyici tutuklama kadar yararlıdır. (Hilberg, 1988, s. 880-881)

Yahudilerin insan olarak görülmemesi doğrudan doğruya bütün *Gegenrasse* temsilcilerinin kökünün kazınmasına yönelten ideolojik yol oldu. "Kalıtımsal ve ritüel anlamda

suçlu" olan, dolayısıyla potansiyel vahşet faili fantastik Yahudi basmakalıbı, Leers için olduğu gibi Reichsführer SS Himmler ve *Einsatzgruppen*'in en fanatik şefleri için de, Yahudilerin bütünüyle fiziksel imhası programının güçlü bir gerekçesi oldu (Browning, 2007, s. 299 ve devamı). Nazilerin Doğu cephesindeki "kökünü kazıma savaşı"nda uygulamaya koydukları "Nihai Çözüm"ün en anlamlı veçhelerinden biri, gerçekten de, gaz odaları ve kurşunlarla Yahudi kadın ve çocuklarının fiziksel imhası oldu (Browning, 2007, s. 233-395; Friedländer, 2008, s. 261-495). Himmler gibi üst düzey bir Nazi yönetici için, astlarının gözünde haklı gösterilmesi gereken şey bu kitlesel katliamdı. Posen'de, Reichsleiter ve Gauleiter karşısında, 6 Ekim 1943'te, Himmler'in son derece açık edici korkunç sözleri buna kanıttır. "Yahudi sorunu"nun "ömrü boyunca karşılaştığı çözümü en güç sorun" olduğunu onlara itiraf ettikten sonra, Himmler, sorunun özellikle "nazik" bir yanını ele alır:

> Bize şu soru sorulmuştu: "Kadınları ve çocukları ne yapacağız?" Karar verdim ve bu konuda da açık seçik bir çözüm buldum. Gerçekten de, erkekleri yok edip –onları öldürme ya da öldürtme de diyebilirsiniz buna– onların çocuklarının büyümesine izin verme ve bu çocukların da bizim evlatlarımızdan ve torunlarımızdan intikam almasına izin verme hakkını kendimde görmüyordum. Bu halkı yeryüzünden silmek gibi ciddi bir kararı almak gerekti. (Himmler, 1978, 167-168)

Kökünü kazımaya yönelik "engebeli bir yol"un varlığını varsayan (Schleunes, 1985 ve 1990) işlevselci perspektif

içinde, Almanya'da nasyonal-sosyalizmin Hitler tarafından belirlenmiş hedefi, yani Yahudilerin "ortadan kaldırılması" ya da "uzaklaştırılması" (*Entfernung*) bunun nasıl gerçekleştirileceğini asla belirtmiyordu. Özellikle, *Entfernung* hedefi ortaya konduğunda fiziksel yok etme programlanmış değildi. Hedef, açıkça, "Yahudilerden kurtulmak"tı ve "özellikle Reich toprağını *judenfrei* kılmaktı", fakat nihai hedefi gerçekleştirme tarzı belirsiz kalmıştı (Marrus, 1990, s. 26-27, 44-53). Almanya'yı *judenfrei* kılmak için, Nazi yönetimi, öncelikle, 1930'lu yıllarda, Alman Yahudilerinin göçünü teşvik etmek tercihinde bulundu. Onları kabul edecek ülkelerin sınırlarının kapanmasıyla bu tercih sonunda tamamen çıkmaza girdi.

III. – "Nihai çözüm" ve "kurtarıcı" antisemitizm

Bütün Avrupa Alman otoritesi altına girdiğinde, çözülmesi gereken yeni sorun *judenfrei* bir Avrupa hedefini gerçekleştirmek oldu. SSCB'nin işgali Yahudilerin Avrupa dışına kitlesel naklini imkânsızlaştırdı. Bundan böyle kökünü kazıma siyaseti adım adım kendini dayattı. 1 Ekim 1941'de Himmler'in Yahudi göçünü tamamen durdurma yönünde verdiği emir buna kanıttır. Bauman'ın belirttiği gibi (2002, s. 45), "'Yahudilerden kurtulma' sorununa daha etkin bir çözüm bulunmuştu: Yeni boyutlara sahip ilk hedefe erişmenin en rahat ve en emin aracı olarak kabul edilen fiziksel kökünü kazıma". Kökünü kazımayı gerçekleştirmenin teknik yollarını ise devlet bürokrasisi

tanımlamalıydı. Araçsal rasyonellik ilkelerine ve bağlamın gelişimine göre sorunları çözmek için benimsenmiş bir dizi kararla Avrupa Yahudilerinin öldürülmesini örgütleme ve planlama görevi de bürokrasiye düşüyordu.

Kökünü kazıma tercihi "bütünüyle gelişim gösteren koşullarda ortaya çıktıkça 'sorunlar'a rasyonel çözümler bulmak için sergilenen ciddi çabalar"ı yansıtıyordu (Bauman, 2002, s. 45). Bauman'ın güçlü biçimde vurguladığı gibi, "Nihai Çözüm" (*Endlösung*) hiçbir şekilde "modern-öncesi bir barbarlığın varlık sürdüren kalıntılarının irrasyonel taşkınlığı" olarak anlaşılamaz. "Nihai Çözüm", araçsal rasyonellik ilkeleriyle çatışmaya girmediği gibi, "gerçekten rasyonel bir kaygıdan doğmuş ve bu çözümün niteliğine ve hedefine sadık bir bürokrasi tarafından yaratılmıştı" (Bauman, 2002, s. 46). Modern dünyanın ruhuna ve uygulamalarına uzak olmayan "Nihai Çözüm", modernitenin ve onun öne çıkardığı rasyonellik türünün ifadelerinden biri oldu. Modernlerin teknolojik yeteneğini, sanayi sistemleri temelli yöntemlerin etkisini ve toplumsal olaylara rasyonel ölçüde hakimiyet yeteneklerini örneklemesi bakımından, "uygarlığın ilerleyişi"nin tiksinti verici bir tezahürü oldu (Rubenstein, 2005, s. 129). Daha genel olarak, "20. yüzyılın bürokratikleşmiş şiddeti, bütün biçimleriyle, çağdaş Batı uygarlığının ifadesidir, yoksa ona bir isyan değildir" (*a.g.e.*, s. 133).

Örgütlü ve planlı bu canice şiddet, modernlerin gerçek "seküler din"i olarak kendini dayatmış olan liberalizmden komünizme dek –milliyetçilik de dahil– bütün ideolojik-politik kampların paylaştığı ilerici hümanizmanın tersini oluşturur. Kolektif eylemin karşılaştığı "sorunları" müm-

kün olan en etkili ve en hızlı şekilde çözme idealinin içerdiği temel normlar bilinmektedir: Denetim altına almak, hakim olmak, örgütlemek, planlamak, dönüştürmek, iyileştirmek. Keza, "'Auschwitz'e götüren engebeli yol'un analizinden kaynaklanan en altüst edici ders" şudur:

> Sonuçta, *Entfernung*'a erişmenin en iyi yolu olarak kökünü kazıma tercihi sıradan bürokratik prosedürlerin ürünüydü: araç-amaç ilişkisi hesabı, bütçe dengesi, evrensel değerde kuralların uygulanması. (Bauman, 2002, s. 45)

Bununla birlikte, Alman devletinin toprak sınırları içinde Yahudilerin "ortadan kaldırılması"na dönük nihai hedefin 1919-1920'den itibaren Hitler tarafından ilk kez tanımlanmasının araçsal rasyonellik evrenine ait olmadığını vurgulamak gerekir. Bu ortadan kaldırmacı "ideal" her rasyonelliğe yabancıydı ve bunu, "öznel", "tutkusal", "marazi", "irrasyonel" gibi çeşitli biçimlerde sınıflamak mümkündür. Hitler'in antisemitizminin bir paranoya biçimi olarak ya da "karanlığın çocukları", "şeytanın oğlu" veya aşırı-güçlü, yıkıcı Yahudilerle "ışığın oğlu" ve "uygarlık yaratıcısı" Ârileri nihai bir mücadelede karşı karşıya getiren Manici bir dünya görüşünün ifadesi olarak nitelenmesi buradan kaynaklanır. *Mein Kampf*'ın birinci cildinde, Hitler, nasıl bir "fanatik antisemit" olduğunu anlattığında, ilk nasyonal-sosyalist liderlerle (Streicher, Göring, Rosenberg) ortak yanlarını kusursuz biçimde belirtir. En radikal işlevselci tarihçilerin "Nihai Çözüm"ü kavrama modellerine katmayı ihmal ettikleri şey, her türlü rasyonel mantığın dışında kalan bu indirgenemez çıkış noktasıdır.

Bununla birlikte, Hitler'in ve üst düzey Nazi yöneticilerin (Himmler, Göring, Goebbels, Rosenberg) sıradan birer antisemit olmadıklarını da vurgulamak gerekir: Onların yok edici Yahudi fobileri, onları, Yahudi-karşıtı önyargıların ve basmakalıp düşüncelerin yapılandırılmış bir ideoloji ya da bir dünya görüşü biçimini almadan dolaşıma girdiği Alman halkının bütününden ayırt ediyordu. Hitlerci dünya görüşünün merkezi fikri olan "uluslararası Yahudiliğin" dünyada tahakküm kurmayı amaçlayan bir mega-komplonun başında olduğu (Cohn, 1967, s. 181-190; Breitman, 2005, s. 22) ve bu nedenle onu mutlak düşman kabul edip böyle davranmak –bütün imkânlarla yok etmek– gerektiği fikri ancak Almanların küçük bir azınlığı tarafından paylaşılıyordu. Hitler, *Mein Kampf*'ın birinci cildinde, "Yahudi"yle mücadelesini kötülüğün güçlerine karşı, şeytana karşı –apokaliptik esinli– dinsel bir mücadele olarak sunar: "Ben yaratıcımız Yüce Tanrı'ya göre hareket ettiğim kanısındayım: *Yahudilere karşı kendimi savunurken Tanrı Efendimizin eserini savunmak için mücadele ediyorum*" (Hitler, 1934, s. 72). 2 Nisan 1945'te, Hitler, Almanlara son mesajını verir:

> Alman halkı kendisine verdiğimiz ırksal yasalara doğallığında saygı duymak için çabalamalıdır. Yahudi zehrinin giderek iyice sapkınlaştıracağı bir dünyada, bu zehre karşı bağışıklık kazanmış bir halk sonunda zaferi kazanacaktır. Bu bakış açısıyla, Almanya'daki ve Orta Avrupa'daki Yahudileri ortadan kaldırmak nasyonal-sosyalizm açısından kalıcı bir minnet sıfatı olacaktır. (Hitler, 1959, s. 143)

Önce Hitler'in, ardından da bazı Nazi ideologların oluşturduğu bu "kurtarıcı antisemitizm" (Friedländer, 1997) sınırlı bir fanatik çevrenin dışında pek yaygın değildi. Çok sayıda tarihyazımı çalışması şunu ortaya koymuştur ki, "Hitler'e ya da Nazi partisinin başka bir adayına oy vermek, Hitler'in dünya görüşüne mutlak katılım anlamına gelmiyordu" (Breitman, 2005, s. 26). Bu nedenle, Nazi Yahudi katlinin sorumluluğu özgül bir Alman zihniyetine, Yahudilerin yok edilmesini hedefleyen kolektif bir nefrete atfedilemezdi: Daniel J. Goldhagen'in ileri sürdüğünün (1997) aksine, Alman halkı bütün Yahudileri öldürmeye hazır potansiyel "gönüllü cellatlar"dan oluşmuyordu. Tarihsel hakikat son derece daha ayrıntılı, daha muğlaktır.

Richard Breitman'ın belirttiği gibi, şunu vurgulamak gerekir ki, "Yahudilere karşı düşmanlıklarının radikal niteliği ve ırk anlayışlarının çapı, Nazi yöneticilerini büyük çoğunluğu antisemit olan Almanlardan ayırt ediyordu (Breitman, 2005, s. 258). Fakat, Yahudilere dair olumsuz kanaat ve inançlar ille de şiddet eylemlerine yöneltmiyordu. Ve Nazilerin Yahudi katli gibi kitlesel bir katliamın örgütlenmesini ve gerçekleşmesini hiçbir biçimde açıklamıyordu.

X. Bölüm

YAHUDİ FOBİSİNİN ÇAĞDAŞ DÖNÜŞÜMLERİ

Psiko-sosyolojik bazı soruşturmalar, Yahudi'ye dair Yahudi-karşıtı imgenin katı çekirdeğinin iki bileşenini çağdaş toplumsal temsiller içinde ortaya koymuştur. Bir yandan, dini bakımdan birbirine bağlı topluluk dayanışması (damgalamanın birinci ekseni): "Yahudi – gelenek – din – topluluk – dayanışma" ve bunların sonucu olarak "ayrılık – asimile edilemezlik". Diğer yandan, köksüzleşmeyi ve toplumsal olduğu kadar coğrafi de olan güçlü bir hareketliliği içeren göçebelik ya da enternasyonalizm, seçkinci, tahakkümcü ve asalak kozmopolitizm (damgalamanın ikinci ekseni): "Yahudi – seçkin – para – sızma – iktidar – nüfuz"; bunların sonucu olarak, "tahakküm-manipülasyon" çifti. Birinci durumda, "Yahudi tekelciliği" (o eski ifade) ya da "Yahudi toplulukçuluğu" (yeni ifade) teşhir edilir; ikinci durumda, "dünyanın efendileri", "Sion Bilgeleri"nin okült gücü, "dünya çapında Yahudi komplosu" (ki bu da

komplocuların, yani bütün Yahudi halkının "dayanışması" şeklindeki basmakalıp fikri içerir) teşhir edilir. İsrail'i ve "siyonizm"i şeytanlaştıran çağımızdaki radikal ve demonolojik anti-siyonizmin iki tür olumsuz sıfatı birleştirdiği hipotezi de ileri sürülebilir: "Dünya siyonizmi"nin (ya da "enternasyonal siyonizm"in) teşhiri, paradoksal bir ifade olarak, gerçekten de, kimi zaman bir "ırkçılık" olarak teşhir edilen bir milliyetçilik biçiminin (Siyonizm) damgalanmasını kozmopolitizm ya da küreselliğin teşhiriyle karıştırır (Taguieff, 2004a).

Mart 2005'te, Avrupa Irkçı ve Yabancı Düşmanı Olguları Gözlemevi (EUMC) bir "çalışma belgesi" yayımladı: "Antisemitizm"i "retorik ve fiziksel" biçimde ifade bulmaya yatkın, "Yahudilerden duyulan nefret" olarak tanımlayarak bu terime belirgin ve geniş bir içerik vermeye çabaladı. EUMC'nin verdiği "işlevsel" "antisemitizm" tanımı şöyledir:

> Antisemitizm, Yahudileri algılamanın özel bir biçimi olarak, Yahudilere karşı duyulan nefret biçimini alabilir. Antisemitizmin retorik ve fiziksel tezahürleri, Yahudi olan –veya olmayan– kişilere, ve/veya mallarına, Yahudi topluluğunun kurumlarına ve ibadet yerlerine yönelmiştir. Dahası, bu tezahürler, Yahudi topluluğu niteliğiyle İsrail devletini de hedef alabilir. Antisemitizm sıklıkla Yahudileri insanlığa zarar vermek amacıyla fesat oluşturmakla suçlamaktan ibarettir ve "bütün kötülükleri" Yahudilerin sırtına yıkmak için genellikle buna başvurulur.

I. – "Dünya siyonist komplosu" miti ve radikal İslamcılık

"Dünya çapında Yahudi komplosu" 1960-1970'li yıllarda önce "dünya siyonist komplosu" olarak, sonra da, daha yakın dönemde, "dünya Amerikan-siyonist komplosu" olarak yeniden formüle edilmiştir (Taguieff, 2008). Ölümcül bir tehdidin cisimleşmesi şeklindeki bu yeni vizyon radikal ya da mutlak anti-siyonizmle ifade bulur ve iki özelliğiyle tanınır: 1. İsrail devletinin varlık hakkının inkârı ve bu devleti yok etme yönündeki açık irade; 2. "siyonist" olarak Yahudileri hedef alan "ırkçılık" suçlaması; her Yahudi –tersi kanıtlanmadığı sürece– "siyonist" kabul edilir, yani "siyonistler"in veya, daha geniş ve örtmecesiz ifadeyle, Yahudilerin açık düşmanları safında yer alınır.

Üçüncü Dünyacı ve Filistin yanlısı propaganda, 1960'lı yılların sonundan itibaren, "siyonizm = ırkçılık" karmasını ayrıcalıklı temalarından biri yaptı ve Birleşmiş Milletler'in 10 Kasım 1975 tarihli, 3370 sayılı kararıyla güçlü bir şekilde ve dünya çapında meşruluk kazandı. Böylece, siyonizm "ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının bir biçimi" olarak mahkûm edildi. Irksal karmaya başka şeytanlaştırma tarzları da eklenmişti: "Siyonizm" "emperyalizmle", "sömürgecilikle", "faşizmle", "apartheid rejimiyle" özdeşleştirilmişti, hatta "Nazizm"in dirilişine ya da yeni bir biçimine indirgenmişti. Siyonizmi ve İsrail'i hedef alan bu sapkın ırkçılık-karşıtlığının en çarpıcı tezahürlerinden biri 31 Ağustos-8 Eylül 2001'de, Durban'da (Güney Afrika) düzenlenen "Irkçılığa, Irk Ayrımcılığına, Yabancı Düşmanlığına ve Buna Bağlı Hoşgörüsüzlüğe Karşı Dünya Konferansı" olacaktı.

Konferans "anti-siyonist" propagandanın zincirinden boşanma vesilesi olmuştur. (Taguieff, 2004a, s. 336 ve devamı). "Yeni Yahudi fobisi" diye adlandırılan şeyin ideolojik çekirdeği budur (Taguieff, 2002b).

Durban'da toplanan sözde "ırkçılık karşıtı" konferansta karikatürvari bir şekilde siyonizmin şeytanlaştırıcı ırksallaştırılması, "Şaron = Hitler" şeklindeki polemik karma dolayısıyla, 2000-2005 yıllarının aşırı sol söyleminde sıradanlaşmış Yahudi milliyetçiliğinin Nazileştirilmesiyle doruğa çıkmıştır. Fakat, "Şaron" adıyla "İsrail"i ya da "siyonizm"i anlamak ve Hitler figürü dolayısıyla da ırkçı ve soykırımcı bir sistem olan Nazizmi görmek gerekir. Böylece, Yahudiler yok edici bir halk olmakla suçlandı ve bu sıfatla bütün insanlık için bir tehdit olarak görüldü. 20. yüzyıl sonundan itibaren küreselleşmiş olan Yahudi-karşıtı politik mitin bu yeniden ifadesi, Yahudileri dünya çapındaki cihadın temel düşmanı olarak gösteren radikal İslamcılık tarafından (El-Kaide versiyonu ya da İran versiyonu) apaçık taşınır (Taguieff, 2010). Ayetullah Humeyni, 1980 yılında, Amerika Birleşik Devletleri'nin "kötü niyetli Yahudiler" tarafından yönetildiği ve Yahudilerle Amerikalıların sonuçta İslam'ın mutlak düşmanı oldukları şeklindeki komplocu teze meşruluk kazandırdı: "Yahudiler ve yabancı destekçileri İslam'ın temellerini dinamitlemek ve uluslararası bir Yahudi yönetimi kurmak istiyorlar; bunlar yorulmak bilmez ve kurnaz insanlar olduğundan, Allah korusun, günün birinde başarılı olmalarından korkarım."

20. yüzyılda, Yahudi fobisinin tarihinde Nazi olayının ardından en önemli olgu Yahudi-karşıtı söylemin İslamileştirilmesi oldu (Wistrich, 2002 ve 2010; Rubenstein,

2010). Bu İslamileşme Kuran ayetlerine ya da kimi hadislere dönük atıflara indirgenemez; Yahudilere karşı cihad her Müslüman'ın uyması gereken altıncı yükümlülük haline –açıkça ya da zımnen– getirilmiştir. Müslüman Kardeşler ideologlarının ve 1920'li yıllardan itibaren Yahudilere savaş ilan etmiş olan (Cüppers ve Mallmann, 2009, s. 13-47; Küntzel, 2009, s. 42 ve devamı, s. 69 ve devamı) Arap-Müslüman lider, Kudüs "başmüftüsü" Hacı Emin el-Hüseyni'nin (1895-1974) 1930'lu yıllarda başlattığı yeni bir doktriner İslam yorumunun vardığı nokta budur. El-Hüseyni, İkinci Dünya Savaşı sırasında Berlin'e yerleşerek özellikle Müslüman dünyaya yönelik Yahudi-karşıtı propagandayla işbirliği yapmıştır (Gensicke, 2011); 28 Kasım 1941'de Hitler'le buluşmuştur (Pearlman, 1947, s. 41 ve devamı; Rubenstein, 2010, s. 112-133).

Hitler'in iktidarı almasından kısa süre sonra, Nazi Almanya'sı, özellikle Mısır'da İslamcı ya da İslamcı-milliyetçi çevrelere mali destek sağlarken, Hitlerci doktrinin ilkelerini aşılamaya ve elbette Alman Yahudilerine karşı sürdürülen politikayla da onları cezbetmeye çabaladı (Herf, 2012). Nazi antisemitizminin nakli Mısır'da İslamcı ideolojinin oluşumunda önemli bir rol oynadı (Küntzel, 2009). Ocak 1944'te, Hacı Emin el-Hüseyni, Bosna'ya üç günlük bir ziyaret yaparak, Himmler'in Şubat 1943'te kurduğu Waffen-SS "Handschar" birliğindeki (esasen Bosnalılardan oluşan) Müslüman savaşçıları teşvik etti. Bu vesileyle verdiği nutuktaki öğeleri 21 Ocak 1944'te Nazi radyolarının yeniden yayımladığı konuşmasında kullanır. Nazi yanlısı müftü, "dünya Yahudiliği"nin "İslam'ın baş düşmanı" olduğunu tekrar belirtirken, "Müslümanlar" ile

Naziler arasındaki görüş ortaklıklarını ve ortak çıkarları bir kez daha belirtip kutlar:

> Reich aynı düşmanlarla savaşıyor; Müslümanların ülkelerini talan edenlerle ve dini inançlarını Asya'da, Afrika'da ve Avrupa'da yok edenlerle savaşıyor. Almanya Müslüman bir ülkeye asla saldırmamış tek büyük güçtür. Nasyonal-sosyalist Almanya dünya Yahudiliğine karşı savaşıyor. Kuran'da dendiği gibi, "Yahudilerin Müslümanların baş düşmanı olduğunu öğreneceksin". İslam'ın ve Nazizmin ilkeleri önemli benzerlikler gösteriyor; özellikle de savaşın ve silah kardeşliğinin değerinin onaylanmasında, liderin rolünün öne çıkmasında, düzen idealinde. İşte, bizim dünya görüşlerimizi sıkı sıkıya yakınlaştıran ve işbirliğini kolaylaştıran şey budur. Ben bu birlikte [Müslümanlardan oluşan Waffen-SS] iki tarafın bakış açısının görünür ifadesini ve uygulamaya konuluşunu görmekten memnunum. (Akt. Pearlman, 1947, s. 64)

Müslüman Kardeşler'in kurucusu Hasan el-Benna'dan (1906-1949) onun en prestijli takipçisi olarak kabul edilebilecek olan Seyyid Kutub'a (1906-1966) dek İslam'ın siyasallaşması birbiriyle bağlantılı iki yolda gerçekleşti: Bir yandan, "şehit olarak ölme"ye en yüksek varoluşsal ideal statüsü verecek şekilde dinsel görevler sisteminin cihadlaştırılması; diğer yandan, Yahudilerin mutlak düşmanın cisimleşmiş hali olarak saptanması ve "siyonizm" ile İsrail'in bunun şeytani yüzleri olması. Yahudi-karşıtı davanın bu İslamileştirilmesinin "kurucu babaları"nın mirasçıları, uzun süre ideolojik proje evresinde kaldıktan

sonra, 20. yüzyılın son otuz yılında ve 21. yüzyılda eyleme geçtiler.

Bu mirasçılar, en başa Yahudileri yerleştirdikleri düşmanlarına karşı mücadele etmek için terörizm uygulayan, dolayısıyla sivilleri öldüren radikal İslamcı gruplardır. El-Kaide yöneticilerinden Hamas yöneticilerine, İslami Cihad ya da Lübnan-İran Hizbullah'ı yöneticilerine dek hepsi Yahudilere karşı topyekûn bir savaşa girişmişlerdir; İslamcı liderlerin "şehit" diye yücelttiği katil "canlı bombalar"ın intihar eylemleri de başvurulan yöntemler arasındadır. Irak ve Suriye'de savaşan cihatçı örgüt Irak ve Şam İslam Devleti (IŞİD) de Nisan 2013'ten itibaren radikal İslamcılığın dünya çapındaki manzarasına dahil olmuştur. 29 Haziran 2014'te İslam Devleti fethettiği topraklarda halifelik ilan etmiştir. Sünni olmayan topluluklar üzerinde kitle katliamı uygulamakta ve Avrupa'da özellikle Yahudi hedeflere yönelik terörist saldırılara esin kaynağı olmaktadır. Örneğin, Mali kökenli Fransız cihatçı Amedy Coulibaly, İslam Devleti'ne katıldıktan sonra, 8 Ocak 2015'te Fransız bir kadın polisi ve ertesi gün de Porte de Vincennes'de dört Fransız Yahudisi'ni "ezilen Müslümanlar"ın ve Filistinlilerin "intikamını almak" için öldürür.

Mısırlı köktenci ideolog Seyyid Kutub, 1950'li yılların başında, *Yahudilere Karşı Mücadelemiz* adlı risalesini –İslamcı hareketlerin çoğunun referans metni– yayımladıktan sonra, düşmanı –"Yahudiler"– anti-siyonist ya da antiemperyalist söz dağarına bulamadan açıkça belirtmiştir (Nettler, 1989; Bostom, 2008, s. 355-363). Kutub, Yahudileri İslam'ın en eski ve en korkunç düşmanı olarak gösterir:

Yahudiler Medine'de bir Müslüman devleti kurulur kurulmaz düşman oldular. Müslüman topluluk kurulduğunda ona karşı komplolar düzenlediler [...]. Yahudilerin bize karşı ilan ettiği bu çetin savaş [...] on dört yüzyıldır hiç kesintisiz sürmektedir ve şimdi bile toprağı sınırlarına varana dek tutuşturmaktadır. (Nettler, 1989, s. 81-82)

Kutub, Kuran yorumlarının birinci cildinde, Yahudilere yönelik cihadı meşru savunma tepkisi olarak haklı gösterir: "Yahudilerin İslam'a ve Müslümanlara yönelik daha ilk günden yürüttüğü savaş günümüze dek öfke uyandırmaya devam etti. Bunun biçimi ve görünümü değişmiş olsa da, niteliği ve araçları aynı kaldı" (Qutb, 2003, s. 76).

Kutub, *Yahudilere Karşı Mücadelemiz*'de, Yahudileri özünde sapkın, kindar ve suçlu varlıklar olarak teşhir eder:

Kuran Yahudilerden çok söz etmiş ve onların kötülüklerini ortaya koymuştur. Yahudiler her bulundukları yerde eşi benzeri görülmemiş iğrençlikler işlemiştir. Öldüren, katleden ve peygamberlere hakaret yağdıran bu tür yaratıklardan sadece kan dökmeleri ve dalaverelerini gerçekleştirdikleri her türlü iğrenç yöntem beklenebilir. (Nettler, 1989, s. 78)

İslamcı ideolog açısından Yahudilerin İslam'a yönelik nefreti insan soyundan duydukları nefretten ayrı değildir [tabii, eğer gerçek insanlığın Müslümanlarca temsil edildiği ya da Müslüman toplulukta (ümmet) cisimlendiği doğruysa!].

Kutub, Yahudi-karşıtı risalesinde *Sion Bilgeleri Protokolleri*'nden esinlenir, fakat içeriğini yeniden yorumlar: Hıristiyanlık karşıtı büyük komplo İslamcı ideolog tarafından Hıristiyanların ve Yahudilerin örgütlediği geniş bir İslamofobi komplosuna dönüştürülür. Böylece, Kutub, "İslam'a karşı bir Yahudi-Hıristiyan komplosu"nun varlığını varsayarak, "yeryüzünde Allah'ın egemenliğine el koyanlar" karşısında İslam'ın "insanları onların iktidarından kurtarmak için onları yok etmeye" kalkışması gerektiğini ileri sürer ve şunu ekler: "Cihad'ın kurtarıcı mücadelesi Allah'ın dini tek kalana dek sürecektir." "Yeryüzünde Allah'ın hakimiyetini kurmaya" yönelik bu emperyalist İslam bakışı, 20. yüzyılın son yirmi yılında yayılmış olan pan-İslamcılığın temelidir. Radikal İslamcı bakışta, Yahudiler ve Hıristiyanlar, sapkın ve yozlaştırıcı olarak teşhir edilen Batılıları hedef almış tek ve aynı kinin konusu olurlar. Fakat, Batılıların en kötüsü artık "Yahudi" ya da "siyonist"tir.

İslamcı bazı vaizler dünyada Yahudilere (ya da "siyonistler"e) veya (Yahudilerin varsayımsal müttefiki ya da Yahudi veya "siyonist" etki altında oldukları hayal edilen) Amerikalılara isnat edilmiş "Müslümanların kökünü kazıma planı"nın yürürlükte olduğunu ifşa etmekte tereddüt etmezler. Eylül 1998'de, El-Cezire kanalı için yapılan bir söyleşide, Usame Bin Ladin, Manici ve cihatçı dünya görüşünü şöyle özetler:

> Bu mücadelede iki taraf olduğunu söylüyorum: Amerika, Büyük Britanya ve İsrail'in yönettiği siyonist Yahudilikle ittifak halindeki dünya haçlılığı ile diğer tarafta

> Müslüman dünya. [...] Cihad ümmet için bireysel bir zorunluluktur. [...] Ümmetin günümüzde [...] İslam'ın düşmanlarına ve özellikle en büyük düşmanı Yahudi-Haçlı ittifakına karşı mücadele etmesi gerektiğine inanıyoruz. [...] [Batı] dünyasının bu Müslüman dünyayı hep birlikte yok etmeye karar verdiğini söylüyorum. Haçlı dünyası bizi hep birlikte yok etmeye kararlı. [...] Allahım, Amerikalılar karşısında, İsrail ve onlarla ittifak yapanlar karşısında zafer kazanalım! (Ben Laden, 2001, s. 109-132)

Bu suçlama temasına, az çok paranoyakça vurgularla, videoları internette yayılan, cihatçı kapsamdaki çok sayıda vaazda da rastlanır.

İslamcıların ve müttefiklerinin "Yahudi-Haçlı" ya da "Amerikan-siyonist" kampı olarak şeytanlaştırdığı Yahudi-Hıristiyan dünyada Yahudiler hem görünür bir öncüyü (İsrail) hem de okült bir manipülasyon gücünü oluşturmaktadır: "Amerika'yı yönetiyor", hatta "dünya politikasını yönetiyor" dedikleri "dünyanın efendileri"dirler. Radikal anti-siyonizm Amerikan-karşıtlığıyla atbaşı gider ve kudurgan bir Batı-karşıtlığının yerine bu geçer. Son yarım yüzyılda, Yahudi temsilinde meydana gelen büyük dönüşüm budur: Yahudi halkı kökten Batılılaştırılmak için Doğu'dan koparılmış ya da Samilikten çıkarılmıştır (Taguieff, 2008).

El-Kaide'nin "Düşman Kim ve Kimden Başlamalı?" başlıklı mektubunda (Guidère & Morgan, 2007, s. 66) öncelikli olarak mücadele edilmesi gereken "en tehlikeli" düşmanları bir araya getiren ilk düşman kategorisi şöyle tarif edilmiştir:

- Yahudiler (Yahudilerle Siyonistler arasında ya da Filistin'deki Yahudilerle yurtdışındaki Yahudiler arasında ayrım yapılmamalıdır).
- Yeni haçlı seferini yöneten Batılı Hıristiyanlar, yani Amerika ve Batı Avrupa (Protestan ve Katolikler).
- Arap ya da Rus (Ortodoks), Doğu Hıristiyanları ile Hintliler, çoktanrılılar ve Şiiler.

Demek ki, İslamcı enternasyonalin mutlak düşmanı, ya din değiştirme ya da ölme seçeneğiyle karşı karşıya kalan "Yahudi-Haçlılar"dır. Bazıları üçüncü bir yol önerir: Zimmî olarak tabi olma. "İslam'ın düşmanları", yeniden kurulmuş bir halifelik modeli üzerinden ütopik bir vurguyla hayal edilmiş İslam düzenine boyun eğmeyi kabul ederlerse, onlara hoşgörü gösterilebilir. Dinsel inançlarıyla tanımlanan ve manevi olarak aşağı görülerek sınıflandırılan bu mutlak düşman kategorisi içinde, eski Yahudi-karşıtı mitlerin yeniden kullanıma girdiği, komplocu bileşeni güçlü, eşitsizlikçi bir kültürel ırkçılık biçimi görülebilir.

İdeolojinin bu dönüşümünün pratik sonuçları vardır: Yahudi-karşıtı terörizme güçlü bir meşrulaştırıcı sağlar. Fakat, "fazladan devlet" olarak teşhir edilen Yahudi devletinin yıkımını da mümkün ve kabul edilebilir, hatta arzu edilir kılar (Taguieff, 2008). Gerçekten de, Mutlak Kötülüğün varsayımsal yeni figürü olan İsrail karşısında sadece tamamen kökünü kazıma mantığı kendini dayatır (Taguieff, 2010). Küreselleşmiş yeni Yahudi fobisi içinde "İsrail'e ölüm!" sloganı "Yahudilere ölüm!" sloganının yerini almıştır.

II. – İnkârcılık, komploculuk ve radikal anti-siyonizm

İnkârcılık, Avrupa'daki Yahudilerin Nazilerce yok edilmesine dönük inkârcı dedikodular toplamından oluşur (Renard, 2006): "İnsan öldürülen gaz odaları var olmadı"; "Avrupa Yahudilerine yönelik Nazi soykırımı gerçekleşmedi", vb. Bu inkârcılık ana bir dedikodunun dolaşıma sokulmasına indirgenebilir: "Auschwitz dedikodusu" (Faurisson, 1978). Bu ifadenin içerdiği teze göre, Auschwitz'te (ve daha genel olarak Polonya'da bulunan bütün diğer Nazi kamplarında) gaz odaları yoktu, dolayısıyla, Yahudilerin ve diğer "alt insan"ların kitlesel yok edilmesinde öne çıkan aygıt olarak kullanılmadılar. Bununla bağlantılı olarak, inkârcılık büyük bir yalanın teşhiri diye tanımlanır. Neo-Nazi Thies Christophersen'in broşürünün adı budur: "Auschwitz Yalanı" (1973). İnsan öldüren gaz odalarının bulunduğu Nazi ölüm kampları "yalanı"nı teşhir etme şekli! Eğer bu gaz odaları birer kurmacaysa, Avrupa Yahudilerinin kökünün kazınması da "boş bir yalan"dır. Böylece, şu sorular sorulur: Bu büyük yalanı bütün insanlık için kim uydurmuş, yaymış ve dayatmıştır? Neden ve ne amaçla? Dolayısıyla, inkârcı söylemin iki veçhesi vardır: Bir yandan, Yahudilerin Nazi soykırımıyla ilgili belge ve tanıklıklarının aşırı-eleştirisine dayalı bir dizi inkâr; diğer yandan, "Auschwitz yalanı"nı sözde finanse edenleri ve bundan yarar sağlayanları hedefleyen bir dizi suçlama.

Paul Rassinier'den (kökensel olarak solcu olup Yahudi-karşıtı tutumları giderek radikalleşen kurucu) ve Robert Faurisson'dan (Rassinier'nin tavırlarını radikalleştirmiş

olan yeniden kurucu) yola çıkan inkârcıların perspektifi içinde radikal "anti-siyonizm" doğaldır. Hareketin başlatıcısı Rassinier de gaz odaları hakkındaki kuşkudan buraların inkârına adım adım geçmiştir. Faurisson ise insan öldüren gaz odalarının inkârından Naziler tarafından Avrupa Yahudilerinin yok edildiğinin inkârına geçmiştir (Igounet, 2000). İkinci Dünya Savaşı "galipleri"nden duyulan nefret, azınlık gruplarına özgü hıncın belirlediği birinci kuşak inkârcıların devindirici gücüyken, "resmi uzmanlar"ın yapmış olduğu "resmi tarih"ten ya da olayların "resmi yorumu"ndan duyulan nefret de kültürel bir kod halini almış komplocu retoriğe başvuran çağdaş inkârcıların belli başlı motivasyonlarından biri olmuştur. Bu nedenle, komplocu teorilerin yandaşları arasında inkârcı temalara, dağınık halde bile olsa, sıklıkla rastlanır.

Genel olarak, 1960'lı yılların sonundan itibaren, inkârcı ideologlar Yahudileri, "Siyonistleri" ve İsrail'i şeytanlaştırarak Nazi Almanya'sını aklamaya uğraşıyorlardı. İnkârcıların gözünde İsrail devleti "büyük bir yalan" üzerinde, Yahudileri en baş kurban –olmamış bir soykırımın kurbanları– haline getirmek için işleyen büyük manipülasyonun temel aracı olan "Auschwitz yalanı" üzerinde kurulmuş olduğundan, her türlü meşruluktan yoksundur. İsrail'in ardında dünya çapındaki "siyonist komplo"yu görmek gerekir. Oysa, inkârcılığın kurucusu Paul Rassinier'nin 1967 yılındaki kitabı *İkinci Dünya Savaşının Sorumluları*'nda ileri sürdüğü gibi, 1936-1939 yıllarında Nazi Almanya'sına karşı savaşa yöneltmiş olan şey de bu aynı komplodur. Rassinier, bu sonuncu kitabında, Yahudileri, Almanya'nın ödediği mali tazminatlar ve İsrail

devletinin kurulması yoluyla "galip" ve kâr sağlayıcısı oldukları savaşın belli başlı sorumlusu olmakla açıkça suçlar.

1967 yılında, Rassinier, masonların sözcüsü olmakla suçlanan Léon Blum'un sosyalistleri Versailles Anlaşması'nın gözden geçirilmesini reddetmeye yönelttiği dönemde –Haziran 1938'deki Royan Kongresi'nde– Yahudilerin ve masonların kınanacak davranışlarını teşhir edebileceğine inanıyordu. Rassinier, Blum'un "kaygıları"nın ona "dünya Yahudiliğinin defalarca tekrarlanmış davranışlarından esinlendiği" görüşündedir (Rassinier, 1967, s. 191). Oysa, "dünya Yahudiliği" ve "dünya siyonizmi" deyimleri, aşırı güçlü ve okült aynı mutlak düşmanı belirtmenin iki ayrı tarzıdır. Bu perspektif içinde, Yahudiler ya da "siyonistler" –sanki yapıları gereği– yalan söylemekte ve manipüle etmektedirler. İnkârcılığın Fransız kurucusu aynı zamanda "uluslararası Yahudi komplosu" mitini kullananlardan biridir. Onun ardından Faurisson'un da yaptığı gibi, "tarihsel yalan" olarak teşhir edilen herhangi bir "siyasal hakikat"in maskelediği ya da deforme ettiği "tarihsel hakikat"i açığa çıkarma iddiasındaydı.

Faurisson'un 1970'li yıllarda yeniden ifade ettiği inkârcılık, anti-siyonist komploculuk içindedir. 17 Aralık 1980'de, Europe no. 1'de, Ivan Levaï'nin *Expliquez-vous* yayınında büyük bir gayretle okuduğu "altmış kelimelik cümle"de kendi "tez"lerini özetleyişi bunu göstermektedir:

> Hitler'in sözde "gaz odaları" ve sözde Yahudi soykırımı tek ve aynı tarihsel yalanı oluşturmaktadır. Bu yalan devasa bir siyasal-mali dalavereye imkân tanır ve bu dalavereden asıl yararlananlar İsrail devleti ve uluslararası

siyonizmdir, asıl kurbanlar da Alman halkı –ama yöneticileri değil– ve bütün olarak Filistin halkıdır. (akt. Igounet, 2012, s. 249-250)

Bu suçlama açıkça radikal anti-siyonizmden kaynaklanır. 9 Nisan 1996'da, Vichy'de kaydedilen, tarihçi Valérie Igounet'yle yapılan bir söyleşide, Faurisson, 1980 tarihli açıklamada yaptığı gibi, sadece "siyonistlere" değil Yahudilere de açıkça saldırır:

> Bu gaz odaları ya var olmuştur ya da olmamıştır. Shoah ya söylendiği gibi olmuştur ya da olmamıştır. [...] Ya Shoah gaz odalarıyla birlikte var olmuş ve o zaman Almanlar *bu olayda* gerçekten eşsiz birer cani gibi davranmışlardır ya da bu Shoah, bu gaz odaları olmamıştır ve Yahudiler *bu olayda* eşsiz yalancılar gibi davranmışlardır. Ya biri ya da diğeri doğrudur. Bana göre, bu Shoah, bu gaz odaları asla olmadığından, benim çıkardığım sonuç, *bu olayda*, Yahudilerin elli yıldır eşsiz yalancılar gibi davrandıklarıdır. (Igounet, 2012, s. 9-10)

Suçlama açıktır: Uluslararası inkârcılığın başı için, "Auschwitz yalanı"nın icadı ve yayılması, özellikle İsrail devletinin kuruluşunu haklı gösterme ve anti-siyonist propagandistlerin "sömürgeci", "emperyalist", "ırkçı" ve soykırımcı diye şeytanlaştırdığı "siyonizm"in kurbanı olan Filistin halkının başına gelenleri maskeleme etkisine sahip, suçlayıcı bir girişim aracılığıyla dünyaya hakim olma komplosunun ürünüdür. Faurisson, "suçtan ("Auschwitz yalanı") kim yarar sağlıyor?" şeklindeki komplocu soruya

cevap vermiştir. Ona göre, (Hitler'in *Mein Kampf*'ta –1934, s. 230, 305– yaklaşık olarak aktardığı) Schopenhauer'in "yalancılık sanatının büyük ustaları" olarak nitelediği Yahudiler (Schopenhauer, 2005, s. 698, dipnot 67) "bütün zamanların en büyük yalanı"nı hazırlamak, dayatmak, yaymak ve kullanmaktan suçludurlar.

İnkârcılık, 1940'lı yılların sonundan günümüze dek, İkinci Dünya Savaşı'nın "resmi" tarihyazımının eleştirisi kisvesi altında, Yahudi fobisi üretme makinesi rolünü yerine getirdi. Aynı zamanda, Yahudilere karşı eski suçlama temalarını (tahakkümcü, sömürücü, manipülatör, suçlu...) özellikle anti-siyonizmin ve antiemperyalizmin dilinde güncelleyerek tercüme edecek bir makine olarak da işledi. Nazi emperyalizminin ve ırkçılığının kurbanı olan Yahudiler bu ideolojik makine aracılığıyla saldırgana ve manipülatöre dönüştüler. Ardından, Filistinliler kurban rolünde Almanların yerini alınca, artık "tahakkümcü" Yahudi'yi temsil eden "siyonistler" de "emperyalist" ve "ırkçı", hatta yeni "Nazi" olmuşlardır. Yahudilerin ya da "siyonistler"in Nazileştirilmesi, inkârcılığın doğurduğu temel propaganda karmasıdır; alameti farikası olan aşırı-eleştirel söylemin siyasal anlamını açığa çıkartır: "Auschwitz yalanı"ndan asıl yararlanan olduğu ifşa edilen Yahudi devletinin meşruluğunu ortadan kaldırıcı güçlü bir tarz.

Gelenekselci kimi Katolikler, (Amerikan tarzı) kimi Protestan köktenciler ya da her ülkedeki neo-Naziler şeklindeki aşırı sağcı çevrelerde, inkârcı tezler, "yalancı", "manipülatör" diye teşhir edilen ve genellikle "dünya siyonizmi" ifadesiyle belirtilen aşırı güçlü uluslararası bir "lobi" oluşturduğu iddia edilen Yahudilerin topyekûn suçlanma-

sının taşıyıcıları olarak önemli bir yer işgal etmeye devam etmektedir. Fakat, kimi aşırı sol çevreler de 1970'li yılların sonundan itibaren inkârcı "tez" ve temaları benimsemişlerdir. Bir yandan, tarihsel hakikati aramak adına, İkinci Dünya Savaşı'nın "galipleri"nin icat ettiği ve kullandığı bir propaganda yalanını teşhir etme iddiasıyla; diğer yandan, "tarihsel revizyonizmi" İsrail-Filistin çatışmasında adaletin hizmetinde bir silah olarak sunarak. Yahudi soykırımı gerçekten olmamışsa, Yahudiler Nazizmin kurbanı olma şeklindeki sembolik statülerini yitirirler; Filistinliler ise "siyonizm"in kurbanı olma tavrını benimseyebilirler. Sömürgeci, emperyalist ve "ırkçı" "siyonistler"e karşı, sömürgeleştirilmiş, talan edilmiş ve ezilmiş bir halk olan Filistinlileri savunma ya da koşulsuz destekleme çağrısı buradan kaynaklanır. Tarihin anlamı yeniden oluşturulur: "Filistin davası" "kurtuluş"ları için mücadele eden "halklar davası" büyük hareketinin parçasıdır. İsrail ise tarihin ilerleyişinin mahkûm ettiği, tahakkümcü ve baskıcı, gayrı meşru bir devlettir (Taguieff, 2010; Yakira, 2010).

(Daima "dünya çapında" olan) "siyonizm"in ve (büyük komplonun "başı") İsrail'in komplocu yorumu, siyasal bir silah olmuş inkârcılığın evriminin nihai evresinin özelliğidir. 1990'lardan itibaren, ama özellikle İkinci İntifada'nın (Eylül 2000 sonundan 2004'e kadar) devamında, inkârcı tezler Arap-Müslüman devletlerin ve İran İslam Cumhuriyeti'nin propaganda söyleminde kitlesel olarak yaygındır. 18 Eylül 2009'da, Ayetullah Humeyni'nin 1979 yılında kararlaştırdığı "Kudüs Günü" olan Filistinlilerle Yıllık Dayanışma Günü vesilesiyle Tahran Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmada, İran Cumhurbaş-

kanı Mahmud Ahmedinejad, Shoah'ın tarihsel gerçekliğini inkâr ederek onu bir "yalan"a ya da "mit"e indirgedi. Bu deyim Ortadoğu'da best-seller olmuş Roger Garaudy'nin "anti-siyonist" yergisi *Les Mythes fondateurs de la politique israélienne*'den [İsrail Politikasının Kurucu Mitleri] (1995) beri polemik amacıyla kullanılmaktadır:

> [Batılılar] Holokost mitini ortaya attılar. Yalan söylediler, numara yaptılar, sonra da Yahudileri desteklediler. [...] Siyonist rejimi yerleştirmek için ileri sürülen bahane bir yalandır [...], kuşku verici bir iddiaya, mitik bir sava dayalı bir yalan.

11 ve 12 Aralık 2006'da, yine Tahran'da, "Holokost Üzerine Uluslararası Konferans" düzenlenerek her ülkeden altmış kadar inkârcı bir araya geldi. Faurisson orada "Batı dünyasına bir Yahudi ya da anti-siyonizm tiranlığı sultası dayatan" "'Holokost' miti"ni bir kez daha teşhir etti (bkz. Igounet, 2012, s. 356-359). 23 Nisan 2009'da, Tahran yakınlarındaki İslamşehr'de yaptığı bir konuşmada, Ahmedinejad, anti-siyonist ve inkârcı dünya görüşünü özetleyerek "Holokost"un "icadı"nı, kutsanmasını ve sömürülmesini teşhir etti ve siyonizmi yok edilmesi gereken bir paganlık biçimi olarak gösterdi. Konuşmasını bitirirken de insanlığın selametini sağlamak için "siyonizm putunu parçalama" çağrısı yaptı:

> Holokost ve siyonizm adı altında bilinen şeyi Batılılar icat etti; bunları kutsallaştırdılar ve bütün kutsal inançların üzerine yerleştirdiler. Siyonizm bayrağını sallayarak,

şiddet ve saldırganlık göstererek, iç savaşı yayarak ve siyonist suçlar işleyerek bu bayrağın etrafında birleştiler, dünyanın denetimini ele geçirdiler ve dünyayı yönetmeyi umdular. [...] [...] [Batılı ülkeler] siyonizm denen bir put oluşturup ona taptılar ve bütün ulusların da tapmasını istediler. İnsanlığın kurtulması için siyonizm putunun parçalanması gerektiğini [bu kürsüden] söylüyorum.

Böylece, radikal anti-siyonizm insanlığın kurtuluş doktrini ve kefaret tarzı rolünü de oynar. Bundan böyle, kötülük ilkesinin "siyonizm"de cisimleştiği Manici bakış açısının yapılandırdığı seküler bir din işlevi görür.

Sonuç

Sartre'ın tanımı hâlâ geçerliliğini korumaktadır: "Antisemitizm Manici ve ilkel bir dünya görüşüdür; Yahudi'den duyulan nefret açıklayıcı büyük mit sıfatıyla burada yerini alır" (Sartre, 1954, s. 179). Fakat, giderek daha sık bir şekilde, "anti-siyonist" retorikte ele alındığı haliyle Manici bir karşıtlık içinde, "siyonist" "Yahudi"nin yerini almaktadır.

"Radikal" ya da "mutlak anti-siyonizm" deyimine belirgin bir anlam vermek önem taşır (Taguieff, 2002b ve 2004a; Rufin, 2004). Radikal anti-siyonizm, ideolojik olarak post-antisemit, küreselleşmiş yeni "Yahudi fobisi"nin merkezinde yer alır (Harrison, 2013; Yakira, 2013). Günümüzde gözlemlenen dünya çapında yayılmış büyük Yahudi fobisi dalgasının temel devindirici gücü İsrail karşıtı bir amentüdür. 1950'li ve 1960'lı yıllarda, Sovyet propagandası kadar Arap-Müslüman propagandasının da oluşturduğu bu amentü 1960'lı yılların sonundan itibaren büyük bir hızla yayıldı. Bu küreselleşme, "ırkçı" ve savaşçı bir devlet olarak şeytanlaştırılan ve teşhir edilen, özellikle eski Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki apartheid rejimiyle, hatta Nazi devletiyle özdeşleştirilen İsrail'in varlık hakkını

açıkça reddeden radikal bir anti-siyonizm temelinde, Altı Gün Savaşları'nın (Haziran 1967) hemen ertesinde ortaya çıktı. Demonolojik bu anti-siyonizm, sistematik olarak, İsrail-karşıtı tavırlarla minimal düzeyde kendini gösterir: Bu tavırların sistematik niteliği mutlak anti-siyonizmin en belirgin işaretini oluşturur. Bunu mutlak ya da radikal olarak niteleyerek, siyonist projenin gerçekleştiği ulus-devlet olan İsrail'e yönelik nefrette hiçbir koşul, sınır ve ölçünün olamayacağına vurgu yapılır. Bu özcü ve topyekûn nefret Yahudi devletinin ortadan kaldırılması için bir pasaport oluşturur (Taguieff, 2002b, s. 140 ve devamı, 169-170). Dolayısıyla, İsrail'in herhangi bir politikasını hedefleyen eleştirel bir inceleme değil, Yahudi devletine yönelik bir ölüme mahkûmiyet söz konusudur.

Yahudiler ya da "Siyonistler" mutlak bir nefret nesnesi oluşturuyorsa, bunun nedeni, artık dünya çapında yayılmış olan Hıristiyan kültürün icadı olan "şeytanın çocuğu" şeklindeki algılanışlarıdır. En fazla başvurulan ve sonsuzca yeniden uyumlandırılan Hıristiyan kökenli demonolojik önyargılar arasında, Yahudilerin Yahudi olmayan insanlığı ele geçirmeye, tahakküm kurmaya, sömürmeye ya da yok etmeye gizlice hazırlanan dünya çapında bir birliğin ya da mezhebin üyesi olmalarına rastlanır. Yahudi-karşıtı her grup dünya çapındaki büyük komplo mitini etnik merkezci bir şekilde yorumlar ve uyarlarken, hedef olarak insanlığın en insani saydığı kısmını (Hıristiyanlar için Hıristiyanlık, Müslümanlar için İslam dünyası) onun hedefi görür. Tarihçi Norman Cohn, *Sion Bilgeleri Protokolleri* ve "uluslararası Yahudi komplosu" mitinin aldığı biçimler üzerine önemli kitabının birinci baskısına önsözünde

(Ağustos 1966), Avrupa antisemitizminin kökenleri ve daimi yapısı üzerine oldukça aydınlatıcı genel bir hipotez ileri sürmüştür:

> Böylece, benim gözümde, en şiddetli antisemitizmin [*the deadliest form of antisemitism*], yani katliamlara ve soykırım teşebbüsüne varanının, yaşayan insanlar arasındaki gerçek çıkar çatışmalarıyla, hatta ırkçı önyargıyla [*racial prejudice*] pek alakası yoktur. Bunun çekirdeği, Yahudilerin –bütün Yahudilerin ve her yerde– insanlığın geri kalanını mahvetmeye, ardından da tahakküm kurmaya kararlı bir fesadın parçası oldukları inancıdır. Bu inanç, Yahudilerin Hıristiyanlığın manevi ve fiziksel iflası için Şeytan'ın kullandığı bir büyücüler birliği olduğunu ileri süren Ortaçağ halk temsillerinin modernleştirilmiş ve laikleştirilmiş bir versiyonudur. (Cohn, 1967, s. 18)

Dinsel inançların ve teolojik kavramların sekülerleşmesi teorisi üzerinde temellenen bu hipotez, Yahudi fobisi sahibi her failin temel motivasyonları arasına "dünya çapında bir Yahudi komplosu ya da fesadı gibi paranoyak bir korku"yu dahil eder (Curtis, 1986, s. 11). Bu perspektif içinde, Ortaçağ Hıristiyanlığının icadı olan Yahudi'nin şeytanlaştırılmasının günümüzde siyasal rengi ne olursa olsun İslamcı ve anti-siyonist propaganda aracılığıyla dünyaya geri geldiği kabul edilebilir.

Kaynakça

Birincil Kaynaklar

Ben Laden O., *Le Spectre du terrorisme. Déclarations, interviews, témoignages sur Oussama Ben Laden*, çeviren belli değil [M. Sfar], Paris, Les éditions Sfar, 2001.

Boisandré A. de, *Petit Catéchisme antijuif*, Paris, Librairie antisémite, 1899.

Boehlich W. (yay. haz.), *Der Berliner Antisemitismusstreit*, Frankfurt am Main, Insel Verlag, 1965.

Céline L.-F., *Bagatelles pour un massacre*, Paris, Denoël, 1937; *L'École des cadavres*, Paris, Denoël, 1938.

Desportes H., *Le Mystère du sang chez les Juifs de tous les temps*, önsöz: É. Drumont, Paris, Albert Savine, 1889.

Domarus M. (yay. haz.), *Hitler. Reden und Proklamationen (1932-1945). Kommentiert von einem deutschen Zeitgenossen*, Münih, Suddeutscher Verlag, 1965, 4 cilt.

Drumont É., *La France juive. Essai d'histoire contemporaine*, Paris, C. Marpon & E. Flammarion, 1886, 2 cilt; "Plaies d'Égypte", *La Libre Parole*, 23 Şubat 1898; yeni baskı *l'Almanach de "La Libre Parole" pour 1899*, Paris, tarihsiz (1898 sonu), s. 20-23.

Dühring K.E., *Die Judenfrage als Racen-, Sitten- und Culturfrage. Mit einer weltgeschichtlichen Antwort* [1881], gözden geçirilmiş 2. baskı, Karlsruhe & Leipzig, H. Reuther, 1881.

Ford H. (yazarı belirsiz; atfedilmiş), *The International Jew*, Dearborn (Michigan), The Dearborn Publishing Co., 1920-1922, 4 cilt.

Fritsch T., Handbuch der Judenfrage (1907), 36. baskı, Leipzig, Hammer-Verlag, 1934.

Goebbels J., *Journal (1933-1939)*, çev.: D.-A. Canal, Paris, Tallandier, 2007; *Journal* (1939-1942), çev.: O. Mannoni, Paris, Tallandier, 2009.

Günther H.F.K., *Rassenkunde des jüdischen Volkes*, Münih, J.F. Lehmanns Verlag, 1929; 2. baskı, 1930.

Himmler H., *Discours secrets*, (edit) B.F. Smith ve A.F. Peterson [1974], çev.: M.-M. Husson, Paris, Gallimard, 1978.

Hitler A., *Mon combat (Mein Kampf)* (I, 1925, ve II, 1927), çev.: J. Gaudefroy-Demombynes & A. Calmettes, Paris, Nouvelles éditions latines, 1934; *Libres propos sur la guerre et la paix*, Martin Bormann'ın gözetiminde derlenmiş, Fransızca versiyon F. Genoud, Paris, Flammarion, 1952; *Le Testament politique de Hitler*, Martin Bormann'ın derlediği notlar, F. Genoud'nun Fransızca versiyonu ve sunumu, önsöz: H. R. Trevor-Roper, yorumlar: A. François-Poncet, Paris, Fayard, 1959.

Khomeyni R., *Kashf al-Asrar*, Tahran, 1980.

Lagarde P. de, *Juden und Indogermanen. Eine Studie nach dem Leben*, Göttingen, 1887.

Leers J. von, *Die Verbrechernatur der Juden*, Berlin, Paul Hochmuth, 1944.

Luther M., *Des Juifs et de leurs mensonges* (1543), açıklamalı baskı, çev.: J. Honigmann, giriş ve notlar: P. Savy, Paris, Honoré Champion, 2015.

Marr W., *Der Sieg des Judenthums über das Germanenthum. Vom nicht confessionellen Standpunkt aus betrachtet. Vae Victis !*, Bern, Rudolph Costenoble, 1879.

Monniot A., *Le Crime rituel chez les Juifs*, önsöz É. Drumont, Paris, Pierre Téqui, 1914.

Poncins L. de, *La Mystérieuse Internationale juive*, Paris, Beauchesne, 1936.
Qutb S., *In the Shade of the Qur'an* [1999], gözden geçirilmiş baskı, çev. ve yay. haz.: A. Salahi ve A. Shamis, Leicester (Birleşik Krallık) ve Doha (Katar), The Islamic Foundation & Islamonine.net, c. I, 2003.
Rassinier P., *Les Responsables de la Seconde Guerre mondiale*, Paris, Nouvelles éditions latines, 1967.
Reinach T., *Textes d'auteurs grecs et romains relatifs au judaïsme*, Paris, Ernest Leroux, 1895.
Renan E., *Histoire des origines du christianisme*, c. IV: *L'Antéchrist*, Paris, Michel Lévy Frères, 1873.
Rohling A., *Le Juif selon le Talmud* [1871; genişletilmiş 5. baskı, 1876], büyük ölçüde genişletilmiş Fransızca baskı A. Pontigny, Paris, Albert Savine, "Bibliothèque anti-sémitique", 1889.
Rosenberg A., *Die Protokolle der Weisen von Zion und die jüdische Weltpolitik*, Münih, Deutscher Volksverlag, Dr. E. Boepple, 1923; 3. baskı, 1924; *Le Mythe du xxe siècle* [1930], çev.: A. von Scholle, Paris, Avalon, 1986.
Schopenhauer A., *Parerga et Paralipomena* [1851], çev.: J.-P. Jackson, s. l., Coda, 2005.
Wagner R., *Das Judenthum in der Musik* [1850], Leipzig, J.J. Weber, 1869 (2. baskı).

Açıklamalı ve Eleştirel İncelemeler

Ackerman N.W. & Jahoda M., *Anti-Semitism and Emotional Disorder: A Psychoanalytic Interpretation*, New York, Harper & Brothers, 1950.
Adorno T.W., *Minima Moralia. Réflexions sur la vie mutilée* (1951), çev.: É. Kaufholz ve J.-R. Ladmiral, sonsöz: M. Abensour, Paris, Payot, 1991; *Études sur la personnalité autoritaire* [1950], çev.: H. Frappat, Paris, Éditions Allia, 2007.

Arendt H., *Les Origines du totalitarisme* [1951, 1973], çev.: M. Pouteau ve diğerleri, Paris, Gallimard, "Quarto", 2002, s. 177-838.

Barkan E., *The Retreat of Scientific Racism: Changing Concepts of Race in Britain and the United States Between the World Wars*, Cambridge ve New York, Cambridge University Press, 1992.

Bauman Z., *Modernité et holocauste* [1989], kısmi çev.: P. Guivarch, Paris, La Fabrique éditions, 2002.

Bein A., "Der moderne Antisemitismus und seine Bedeutung für die Judenfrage", *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, 6 (4), Ekim 1958, s. 340-360; " 'Der jüdische Parasit'. Bemerkungen zur Semantik der Judenfrage", *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, 13 (2), Nisan 1965, s. 121-149; *The Jewish Question: Biography of a World Problem* (1980), İngilizce çev.: H. Zohn, New York ve Londra, Herzl Press ve Associated University Presses, 1990.

Bensoussan G. ve diğerleri, *Dictionnaire de la Shoah*, Paris, Larousse, 2009.

Berkowitz L. (yay. haz.), *Roots of Aggression: A Re-Examination of the Frustration-Agression Hypothesis*, New York, Atherton Press, 1969.

Bernard Lazare (Lazare Bernard diye de bilinir), *L'Antisémitisme, son histoire et ses causes* [1894], Paris, Documents & Témoignages, 1969.

Billig M., *Social Psychology and Intergroup Relations*, Londra ve New York, Academic Press, 1976.

Bostom A.G. (yay. haz.), *The Legacy of Islamic Antisemitism: From Sacred Texts to Solemn History*, Amherst, New York, Prometheus Books, 2008.

Brayard F., *La "Solution finale de la question juive". La technique, le temps et les catégories de la décision*, Paris, Fayard, 2004.

Breitman R., *Himmler et la Solution finale. L'architecte du génocide* [1991, 2004], çev.: C. Darmon, Paris, Calmann-Lévy ve Mémorial de la Shoah, 2009; *Secrets officiels. Ce que les nazis*

planifiaient, ce que les Britanniques et les Américains savaient [1998], çev.: P. Blot ve A. Sion, Paris, Calmann-Lévy ve Mémorial de la Shoah, 2005.
Browning C.R., *Des hommes ordinaires. Le 101e bataillon de réserve de la police allemande et la Solution finale en Pologne* [1992], çev.: É. Barnavi, Paris, Les Belles Lettres, 1994; *Les Origines de la Solution finale* [2004], çev.: J. Carnaud ve B. Frumer, Paris, Les Belles Lettres, 2007.
Burrin Ph., *Ressentiment et apocalypse. Essai sur l'antisémitisme nazi*, Paris, Seuil, 2004.
Chevalier Y., *L'Antisémitisme. Le Juif comme bouc émissaire*, Paris, Cerf, 1988.
Cohen J., *The Friars and the Jews: The Evolution of Medieval Anti-Judaism*, Ithaca ve Londra, Cornell University Press, 1982.
Cohen M.R., *Sous le Croissant et sous la Croix. Les Juifs au Moyen Âge* [1994], çev.: J.-P. Ricard, Paris, Seuil, 2008.
Cohn N., *Histoire d'un mythe. La "Conspiration" juive et Les Protocoles des Sages de Sion* [1966], çev.: L. Poliakov, Paris, Gallimard, 1967.
Cüppers M., ve Mallmann K.-M., *Croissant fertile et croix gammée. Le IIIe Reich, les Arabes et la Palestine* [2006], çev.: B. Fontaine, Lagrasse, Verdier, 2009.
Curtis M. (yay. haz.), *Antisemitism in the Contemporary World*, Boulder ve Londra, Westview Press, 1986.
Dahan G. (yay. haz.), *Le Brûlement du Talmud à Paris (1242-1244)*, sonsöz: R.-S. Sirat, Paris, Cerf, 1999.
De Michelis C.G., *The Non-Existent Manuscript: A Study of The Protocols of the Sages of Zion* (1998), çev.: R. Newhouse, Lincoln, University of Nebraska Press, 2004.
Durkheim É., "Antisémitisme et crise sociale" [1899], *Textes*, c. II: *Religion, morale, anomie*, (yay. haz.) V. Karady, Paris, Minuit, 1975, p. 252-254.
Erner G., *Expliquer l'antisémitisme. Le bouc émissaire: autopsie d'un modèle explicatif*, önsöz: P.-A. Taguieff, Paris, Puf, 2005.

EUMC (European Union Monitoring Center on Racism and Xenophobia), "Working Definition of Antisemitism", 16 Mart 2005, http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/AS/AS-WorkingDefinition-draft.pdf.

Fein H., "Explanations of the Origin and Evolution of Antisemitism", H. Fein (yay. haz.), *The Persisting Question: Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*, Berlin ve New York, Walter De Gruyter, 1987a, s. 3-22; "Dimensions of Antisemitism: Attitudes, Collective Accusations, and Actions", *a.g.e.*, s. 67-85 (1987b).

Fredrickson G. M., *Racisme, une histoire* [2002], çev.: J. Carnaud, Paris, Éditions Liana Levi, 2003.

Freud S., "Le tabou de la virginité" [1918], çev.: D. Berger, *La Vie sexuelle*, giriş: J. Laplanche, Paris, Puf, 1969, s. 66-80; *L'Homme Moïse et la religion monothéiste. Trois essais* (1939), çev.: C. Heim, önsöz. M. Moscovici, Paris, Gallimard, "Folio Essais", 1993; *Le Petit Hans. Analyse de la phobie d'un garçon de cinq ans* (1909), çev.: R. Lainé ve J. Stute-Cadiot, önsöz: J. André, Paris, Puf, "Quadrige", 2010; *Un souvenir d'enfance de Léonard de Vinci* [1910], çev.: J. Altounian ve diğerleri, Paris, Puf, "Quadrige", 2012.

Friedländer S., *L'Antisémitisme nazi. Histoire d'une psychose collective*, Paris, Seuil, 1971; *L'Allemagne nazie et les Juifs. 1. Les années de persécution (1933-1939)* [1997], çev.: M.-F. de Paloméra, Paris, Seuil, 1997; *2. Les années d'extermination. L'Allemagne nazie et les Juifs (1939-1945)* [2007], çev.: P.-E. Dauzat, Paris, Seuil, 2008.

Gensicke K., *The Mufti of Jerusalem and the Nazis: The Berlin Years (1941-1945)* [2007], gözden geçirilmiş ve güncellenmiş yeni baskı, İngilizce çev.: A.F. Gunn, Londra ve Portland, Vallentine Mitchell, 2011.

Gerlach C., *Sur la conférence de Wannsee. De la décision d'exterminer les Juifs d'Europe* [1997], çev.: J. Schmidt, Paris, Liana Levi, 1999.

Ginzburg C., *Le Sabbat des sorcières*, çev.: M. Aymard, Paris, Gallimard, 1992.
Girard R., *Le Bouc émissaire*, Paris, Grasset, 1982.
Goldhagen D. J., *Les Bourreaux volontaires de Hitler. Les Allemands ordinaires et l'Holocauste* [1996], çev.: P. Martin, Paris, Seuil, 1997.
Guidère M. & Morgan N., *Le Manuel de recrutement d'Al-Qaïda*, Paris, Seuil, 2007.
Harrison B., "Anti-Zionism, Antisemitism, and the Rhetorical Manipulation of Reality", A.H. Rosenfeld (yay. haz.), *Resurgent Antisemitism: Global Perspectives*, Bloomington, Indiana University Press, 2013, s. 8-41.
Herf J., *L'Ennemi juif. La propagande nazie (1939-1945)* [2006], çev.: P.-E. Dauzat, Paris, Calmann-Lévy ve Mémorial de la Shoah, 2011; *Hitler, la propagande et le monde arabe* [2009], çev.: P.-E. Dauzat, Paris, Calmann-Lévy ve Mémorial de la Shoah, 2012.
Herf J. (yay. haz.), *Anti-Semitism and Anti-Zionism in Historical Perspective: Convergence and Divergence*, Londra ve New York, Routledge, 2007.
Hilberg R., *La Destruction des Juifs d'Europe* [1985], çev.: M.-F. de Paloméra ve A. Charpentier, Paris, Fayard, 1988; *Exécuteurs, victimes, témoins. La catastrophe juive (1933-1945)* [1992], çev.: M.-F. de Paloméra, Paris, Gallimard, 1994.
Hofstadter R., *Le Style paranoïaque. Théories du complot et droite radicale en Amérique* [1965], çev.: J. Charnay, önsöz: Ph. Raynaud, Paris, François Bourin editeur, 2012.
Hsia R. Po-chia, *The Myth of Ritual Murder: Jew and Magic in Reformation Germany*, New Haven ve Londra, Yale University Press, 1988; *Trent 1475: Stories of a Ritual Murder Trial*, New Haven ve Londra, Yale University Press, 1992.
Husson É., *Heydrich et la Solution finale*, Paris, Perrin, 2008.
Igounet V., *Histoire du négationnisme en France*, Paris, Seuil, 2000; *Robert Faurisson. Portrait d'un négationniste*, Paris, Denoël, 2012.

Jäckel E., *Hitler idéologue* [1969], çev.: J. Chavy, Paris, Calmann-Lévy, 1973.
Jäckel E., Kuhn A. (yay. haz.), *Hitler. Sämtliche Aufzeichnungen (1905-1924)*, Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1980.
Jacoby R., *Les Ressorts de la violence. Peur de l'autre ou peur du semblable?* [2011], çev.: K. Reignier-Guerre, önsöz: J.-C. Guillebaud, Paris, Belfond, 2014.
Katz J., *From Prejudice to Destruction: Anti-Semitism (1700-1933)*, Cambridge, Harvard University Press, 1980.
Kauffmann G., *Édouard Drumont*, Paris, Perrin, 2008.
Küntzel M., *Djihad et haine des Juifs. Le lien troublant entre islamisme et nazisme à la racine du terrorisme international* [2007], çev.: C. Brahy, önsöz: P.-A. Taguieff, Paris, Éditions de l'Œuvre, 2009.
Langmuir G.I., "Qu'est-ce que "les Juifs" signifiaient pour la société meditiévale ?", L. Poliakov (yay. haz.), *Ni Juif ni Grec. Entretiens sur le racisme*, Paris, Lahey ve New York, Mouton, 1978, s. 179-190; *Toward a Definition of Antisemitism*, Berkeley ve Los Angeles, University of California Press, 1990a; *History, Religion, and Antisemitism*, Berkeley ve Los Angeles, University of California Press, 1990b.
Laqueur W., *L'Antisémitisme dans tous ses états. Depuis l'Antiquité jusqu'à nos jours* [2006], çev.: I. Rozenbaumas, Cenevre, Éditions Markus Haller, 2010.
Lévy C., "L'antijudaïsme païen: essai de synthèse", V. Nikiprowetzky (yay. haz.), *De l'antijudaïsme antique à l'antisémitisme contemporain*, Lille, Presses universitaires de Lille, 1979, s. 51-86.
Levy R.S., *Antisemitism in the Modern World: An Anthology of Texts*, Lexington ve Toronto, D. C. Heath & Company, 1991.
Lewis B., *Le Retour de l'Islam*, çev.: T. Jolas ve D. Paulme, Paris, Gallimard, 1985; *Sémites et antisémites* [1986], çev.: J. Carnaud ve J. Lahana, Paris, Fayard, 1987; *Juifs en terre d'islam* [1984], çev.: J. Carnaud, Paris, Flammarion, "Champs", 1989.

Ley M., *Kleine Geschichte des Antisemitismus*, Münih, Wilhelm Fink Verlag, 2003.

Longerich P., "Nous ne savions pas". *Les Allemands et la Solution finale 1933-1945* [2006], çev.: R. Clarinard, Paris, Éditions Héloïse d'Ormesson, 2008.

Lovsky F., *Antisémitisme et mystère d'Israël*, Paris, Albin Michel, 1955.

Loewenstein R., *Psychanalyse de l'antisémitisme* [1952], önsöz: N. Weill, Paris, PUF, 2001 (2. baskı).

Maccoby H., *Judas Iscariot and the Myth of Jewish Evil*, New York, The Free Press, 1992.

Marrus M.R., *L'Holocauste dans l'histoire* [1987], çev.: F. Brodsky, Paris, Éditions Eshel, 1990.

Massenzio M., *Le Juif errant ou l'Art de survivre*, Paris, Cerf, 2010.

Miccoli G. "Racines chrétiennes et contribution catholique à l'essor de l'antisémitisme politique", M.-A. Matard-Bonucci (yay. haz.), *Antisémythes. L'image des juifs entre culture et politique (1848-1939)*, Paris, Nouveau Monde éditions, 2005, s. 43-52.

Mommsen H., *Le National-Socialisme et la société allemande. Dix essais d'histoire sociale et politique*, çev.: F. Laroche, önsöz: H. Rousso, Paris, Éditions de la Maison des sciences de l'homme, 1997.

Morse N.C., Allport F. H., "The Causation of Anti-Semitism: An Investigation of Seven Hypotheses", *The Journal of Psychology*, 34 (2), 1952, s. 197-233.

Mosse G.L., *Toward the Final Solution: A History of European Racism*, Madison, The University of Wisconsin Press, 1978.

Nettler R.L., *Past Trials and Present Tribulations: A Muslim Fundamentalist's View of the Jews* [1987], Oxford ve New York, Pergamon Press, 1989 (düzeltilmiş 2. baskı).

Pearlman M., *Mufti of Jerusalem: The Story of Haj Amin el Husseini*, Londra, Victor Gollancz, 1947.

Perry M. & Schweitzer F.M., *Antisemitism: Myth and Hate from*

Antiquity to the Present, New York ve Houndmills, Palgrave Macmillan, 2002.

Poliakov L., *Bréviaire de la haine. Le IIIe Reich et les Juifs*, Paris, Calmann-Lévy, 1951; *Histoire de l'antisémitisme*, c. I: *Du Christ aux Juifs de cour*, Paris, Calmann-Lévy, 1955; *age.*, c. II: *De Mahomet aux Marranes*, Paris, Calmann-Lévy, 1961; *a.g.e.*, c. III: *De Voltaire à Wagner*, Paris, Calmann-Lévy, 1968; *a.g.e.*, c. IV: *L'Europe suicidaire (1870-1933)*, Paris, Calmann-Lévy, 1977; *Le Mythe aryen. Essai sur les sources du racisme et des nationalismes*, Paris, Calmann-Lévy, 1971; *Les Juifs et notre histoire*, Paris, Flammarion, 1973; *L'Auberge des musiciens. Mémoires*, Paris, Mazarine, 1981; *La Causalité diabolique* [1980, 1985], Paris, Calmann-Lévy ve Mémorial de la Shoah, 2006.

Probst C.J., *Demonizing the Jews: Luther and the Protestant Church in Nazi Germany*, Bloomington, Indiana University Press, 2012.

Pulzer P.G. J., *The Rise of Political Anti-Semitism in Germany and Austria* [1964], Cambridge, Harvard University Press, 1988 (gözden geçirilmiş baskı).

Renard J.-B., "Les rumeurs négatrices", *Diogène*, no. 213, Ocak-Mart 2006, s. 54-73.

Rodinson M., "Antisémitisme éternel ou judéophobies multiples ?" [1979], *Peuple juif ou problème juif ?*, Paris, François Maspero, 1981, s. 265-327.

Rose P.L., *German Question/Jewish Question: Revolutionary Antisemitism from Kant to Wagner* [1990], Princeton, Princeton University Press, 1992.

Roseman M., *Ordre du jour: Génocide. Le 20 janvier 1942*, çev.: C. Markovits, Paris, Louis Audibert, 2002.

Rouart M.-F., *Le Mythe du Juif errant dans l'Europe du XIXe siècle*, Paris, José Corti, 1989.

Rubenstein R.L., *La Perfidie de l'histoire. La Shoah et l'avenir de l'Amérique* [1975], sonsözle genişletilmiş baskı (2004), çev.:

G. Chaufour, Saint-Victor-de-Mor, Les Provinciales, 2005; *Djihad et génocide nucléaire* [2010], çev.: G. Chaufour, Saint-Victor-de-Mor, Les Provinciales, 2010.
Ruether R.R., "The Theological Roots of Anti-Semitism", H. Fein (yay. haz.), *The Persisting Question: Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*, Berlin ve New York, Walter De Gruyter, 1987, s. 23-45.
Rufin J.-C., *Chantier sur la lutte contre le racisme et l'antisémitisme*, Paris, ministère de l'Intérieur, de la Sécurité intérieure et des Libertés locales, 2004, http://www.ladocumentation-française.fr/rports-publics/044000500/index.shtml.
Sartre J.-P., *Réflexions sur la question juive* [1946], Paris, Gallimard, 1954.
Schäfer P., *Judéophobie. Attitudes à l'égard des Juifs dans le monde antique* (1997), çev.: É. Gourévitch, Paris, Cerf, 2003.
Schleunes K.A., *The Twisted Road to Auschwitz: Nazi Policy Toward German Jews (1933-1939)* [1970], genişletilmiş 2. baskı, 1990; "Un tortueux itinéraire: les politiques nazies envers les Juifs allemands (1933-1939)" (çev.: A. Theis), F. Furet (yay. haz.), *L'Allemagne nazie et le génocide juif*, Paris, Hautes Études, Gallimard ve Seuil, 1985, s. 117-133.
Sevenster J.N., *The Roots of the Pagan Anti-Semitism in the Ancient World*, İngilizce çev.: Mme de Bruin, Leyden, E.J. Brill, 1975.
Simon M., *Verus Israël. Étude sur les relations entre chrétiens et Juifs dans l'empire romain (135-425)*, Paris, E. de Boccard, 1948.
Smith D.N., "The Social Construction of Enemies: Jews and the Representation of Evil", *Sociological Theory*, 14 (3), Kasım 1996, s. 203-240; "Judeophobia, Myth, and Critique", S.D. Breslauer (yay. haz.), *The Seductiveness of Jewish Myth*, Albany, State University of New York, 1997, s. 123-154.
Taguieff P.-A., "La nouvelle judéophobie. Antisionisme, antiracisme, anti-impérialisme", *Les Temps modernes*, no. 520,

Kasım 1989, s. 1-80; *Le Racisme*, Paris, Flammarion, 1997; *La Couleur et le Sang. Doctrines racistes à la française* (1998), yeni baskı, Paris, Mille et Une Nuits, 2002a; *La Nouvelle Judéophobie*, Paris, Mille et Une Nuits, 2002b; *Prêcheurs de haine. Traversée de la judéophobie planétaire*, Paris, Mille et Une Nuits, 2004a; *Les Protocoles des Sages de Sion. Faux et usages d'un faux* [1992], gözden geçirilmiş yeni baskı, Paris, Berg International et Fayard, 2004b; *L'Imaginaire du complot mondial*, Paris, Mille et Une Nuits, 2006; *La Judéophobie des modernes*, Paris, Odile Jacob, 2008; *La Nouvelle Propagande antijuive*, Paris, Puf, 2010; *Israël et la question juive*, Saint-Victor-de-Mor, Les Provinciales, 2011; *Wagner contre les Juifs. Aux origines de l'antisémitisme culturel moderne*, Paris, Berg International, 2012; *Court Traité de complotologie*, Paris, Mille et Une Nuits, 2013a.

Taguieff P.-A. (yay. haz.), *Dictionnaire historique et critique du racisme*, Paris, Puf, 2013b.

Tal U., *Religion Politics and Ideology in the Third Reich: Selected Essays*, Londra ve New York, Routledge, 2004.

Trachtenberg J., *The Devil and the Jews: The Medieval Conception of the Jew and Its Relation to Modern Antisemitism* [1943], Philadelphia, The Jewish Publication Society of America, 1983 (2. baskı).

Volkov S., "Le texte et la parole: de l'antisémitisme d'avant 1914 à l'antisémitisme nazi", çev.: M. ve J. Revel, *L'Allemagne nazie et le génocide juif*, actes du colloque de l'EHESS (Paris, Temmuz 1982), Paris, Gallimard ve Seuil, "Hautes Études", 1985, s. 76-98; *Germans, Jews, and Antisemites: Trials in Emancipation*, Cambridge ve New York, Cambridge University Press, 2006.

Wistrich R.S., *Hitler's Apocalypse: Jews and the Nazy Legacy*, New York, St. Martin's Press, 1985; *Antisemitism: The Longest Hatred*, Londra, Thames Methuen, 1991; *Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger*, New York, The

American Jewish Committee, 2002; *Laboratory for World Destruction: Germans and Jews in Central Europe*, Lincoln ve Londra, University of Nebraska Press, 2007; *A Lethal Obsession: Anti-Semitism from Antiquity to the Global Djihad*, New York, Random House, 2010.

Wistrich R.S. (yay. haz.), *Demonizing the Other: Antisemitism, Racism and Xenophobia* [1999], Londra ve New York, Routledge, 2003.

Yakira E., *Post-Sionisme, post-Shoah. Trois essais sur une négation, une délégitimation et une diabolisation d'Israël*, Paris, Puf, 2010; "Antisemitism and Anti-Zionism as a Moral Question", A.H. Rosenfeld (yay. haz.), *Resurgent Antisemitism: Global Perspectives*, Bloomington, Indiana University Press, 2013, s. 42-64.

Zick A., "Anti-Semitism", J.M. Levine, M.A. Hoog (yay. haz.), *Encyclopedia of Group Processes & Intergroup Relations*, Newbury Park, SAGE Publications, 2010, c. 1, s. 22-25.

Zimmermann M., *Wilhelm Marr: The Patriarch of Anti-Semitism*, New York ve Oxford, Oxford University Press, 1986.

ANTİSEMİTİZM

PIERRE-ANDRÉ TAGUIEFF

Türkçesi: IŞIK ERGÜDEN

TEMELDE IRKÇI DÜŞÜNCE VE EYLEMLERLE ARASINDAKİ İLİNTİ ÇERÇEVESİNDE TANIMLANAGELEN ANTİSEMİTİZM TERİMİ, BU HALİYLE, BİRÇOK YANLIŞ ANLAMANIN KAYNAĞIDIR VE BÜTÜN O YAHUDİ NEFRETİNİ TAM ANLAMIYLA AÇIKLAMAZ. KAVRAMIN GEÇİRDİĞİ EVRİM VE BÜRÜNDÜĞÜ KİSVELER ÖYLE ÇEŞİTLİDİR Kİ HEPSİ FARKLI BİR YORUMSAMA REJİMİNE GÖNDERİR: MUSEVİLİK VE ONA DUYULAN DİNSEL TEPKİ, RADİKAL SİYONİZM KARŞITLIĞI, HIRİSTİYAN MAHREÇLİ YAHUDİ KARŞITLIĞI, DERKEN AYDINLANMA'NIN YAHUDİLERE DUYDUĞU DİNDEN ARINDIRILMIŞ SEMPATİ, YAHUDİ MESELESİ KARŞISINDA ANTİ-KAPİTALİST VE DEVRİMCİ OLUŞUMLARIN ALDIĞI İKİRCİKLİ POZİSYONLAR, NİHAYET, TÜMÜYLE IRKÇI VE ULUSALCI EĞİLİMLERİN BESLEDİĞİ YAHUDİ DÜŞMANLIĞI. BU TARİHSEL PANORAMAYI ELE ALAN TAGUIEFF, ÇOĞU KEZ ÇAKIŞAN ONCA ETKİNİN TAM ODAĞINDA ÇÖZÜMLÜYOR ANTİSEMİTİZMİ.

Kültür Kitaplığı: 171; Sosyoloji: 12

D